

**WITHIN
THE
EUROPEAN
UNION**

**III. Nemzetközi Konferencia
3rd International Conference**

CD-ROM

**Előadások és poszterek összefoglalói
Summaries of presentations and posters**

**Nyugat-Magyarországi Egyetem
Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar
University of West Hungary
Faculty of Agricultural and Food Sciences**

Mosonmagyaróvár, 2006. április 6-7.

**Nyugat-Magyarországi Egyetem
Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar
9200 Mosonmagyaróvár Vár 2.**

**University of West Hungary
Faculty of Agricultural and Food Sciences**

**III. NEMZETKÖZI KONFERENCIA
3RD INTERNATIONAL CONFERENCE**

Mosonmagyaróvár

2006. április 6-7.

SZERVEZŐK / ORGANISATION

Gazdaságtudományi Intézet / Institute of Economic Sciences
VEAB Agrártudományi Szakbizottságának Agrárökonómiai Munkabizottsága /
Regional Committee of Hungarian Academy of Sciences, Veszprém (VEAB)
Committee of Agricultural Sciences, Committee of Agreconomics

TUDOMÁNYOS BIZOTTSÁG / SCIENTIFIC COMMITTEE

Dr. habil. Nagy Frigyes, c. egyetemi tanár / professor
Dr. habil. Salamon Lajos, egyetemi tanár / professor
Dr. Sántha Tamás, egyetemi docens, intézetigazgató / associate professor, head of institute
Dr. Szalka Éva, egyetemi docens / associate professor
Dr. habil. Tell Imre, egyetemi docens / associate professor
Dr. Tenk Antal, egyetemi tanár / professor

SZERVEZŐ BIZOTTSÁG / ORGANISATION COMMITTEE

Dr. Hegyi Judit, egyetemi adjunktus / assistant professor
Kacz Károly, tanszéki mérnök, PhD hallgató / department engineer, PhD student
Kalmárné Dr. Hollósi Erika, egyetemi adjunktus / assistant professor
Koltai Judit Petra, PhD hallgató / PhD student
Dr. Németh Anett, egyetemi adjunktus / assistant professor
Káldi Judit, tanszéki mérnök, PhD hallgató / department engineer, PhD student
Radnics Zsuzsanna, PhD hallgató / PhD student
Salamon Ildikó, PhD hallgató / PhD student
Vincze Judit, PhD hallgató / PhD student

ISBN 963 9364 68 1

SZERKESZTETTE / EDITED BY

**Kacz Károly
Radnics Zsuzsanna**

NYOMDAI MUNKÁK / PRINTED

Lap Nyomda Kft.
9023 Győr, Körkemence u. 2.

TARTALOMJEGYZÉK

MAGYAR NYELVŰ ELŐADÁSOK ÖSSZEFOGLALÓI	9
ÁBRAHÁM CS. – SEENGER J. – WEBER M. – BALOGH K. – SZŰCS E. – MÉZES M.	
Vágóhídi feldolgozás hatása sertések húsmínőségére	11
BARÁTH LAJOS	
A tesztüzemi eredmények elemzése Magyarországon és a volt keletnémet tartományokban...	12
BÉRESNÉ MÁRTHA BERNADETT	
Változások a magyar mezőgazdaság üzemi struktúrájában	13
BOZSIK NORBERT	
A magyar borok ágazaton belüli kereskedelmének értékelése az EU piacán	14
DÁVID LÓRÁNT	
A falusi turizmus fejlesztésének lehetőségei az EU csatlakozás után	15
DUNAY ANNA	
A támogatási rendszer változásai: áttérés a SAPS rendszerről az SPS rendszerre	16
ERDÉLYI MÁRTA – BALOGH KRISZTIÁN – WEBER MÁRIA – EIBEN CSILLA – VETÉSI MARGIT – MÉZES MIKLÓS	
Növényi kivonatok – az antibiotikum hozamfokozók alternatívái?!	17
FÁBIÁN GYULA – MARSELEK SÁNDOR	
A vadászat ökonómiai vizsgálata az Észak-Magyarországi Régióban	18
FÜREDINÉ KOVÁCS ANNAMÁRIA	
Vevőorientáció a magyar bioboltokban	19
GONDA GYÖRGY	
Megújuló energiaforrások a térségi fejlesztésben	20
HERCZEG ADRIENN	
Vállalati tőkeszerkezet és a termelés eredményessége a mezőgazdasági üzemeknél	21
KALMÁRNÉ HOLLÓSI ERIKA	
Gazdasági és társadalmi kohézió a kibővült Európai Unióban	22
KAPROS ZOLTÁN	
Fotovillamos rendszerek a vidékfejlesztésben	23
KEREK ZOLTÁN – MARSELEK SÁNDOR – PUMMER LÁSZLÓ	
Az agrártermelés és vidékfejlesztés elemzése Magyarország régióiban	24
KISS CSILLA – VINCZE JUDIT – VARGA PETRA – PÁSZTHY GYÖRGY	
Újra támad a PRRS	25
KUKOVICS SÁNDOR – MOLNÁR ANDRÁS – NÉMETH TÍMEA – ÁBRAHÁM MÁRIA	
Eltérő hazai cigája állományok tejtermelési tulajdonságai	26
MARSELEK SÁNDOR – DEME PÁL – VANÓ GÁBOR	
Az öntözött vöröshagyma termesztésének ökonómiai elemzése	27
MIKÁCSZÓ ANDREA	
A minőségmenedzsment szerepének és jelentőségének megítélése az élelmiszeripari vállalkozások körében	28
MOLNÁR ZSUZSA	
Nemzeti szintű turizmus fejlesztési stratégiák és a vidék gazdasága	29
MUNKÁCSI SZABOLCS	
Működő logisztikai rendszer hatékonyság elemzése	30
NÉMETH TÍMEA – KUKOVICS SÁNDOR	
A morfológiai tulajdonságok és a tejtermelési tényezők összefüggéseinek vizsgálata a magyarországi tejelő kecske állományokban	31
PAJOR FERENC – SZENTLÉLEKI ANDREA – LÁCZÓ EDINA – PÓTI PÉTER	
Temperamentum értékelése és kapcsolata hizlalási tulajdonságokkal magyar merinó bányókban	32
PILLER PÉTER – KACZ KÁROLY	
A területalapú támogatások hatása egy gazdasági társaság példáján keresztül	33
SALAMON ILDIKÓ – MÉSZÁROS JUDIT	
A tejtermelés önköltségének alakulása az elmúlt években	34
SIPOS GYULA	
Az energianövény alapú bioüzemanyagok versenyképessége Magyarországon	35

SZABÓ LAJOS – JÁTÉKOS EDIT	
A turizmus fejlesztésének lehetőségei a Magyar és a Cseh Köztársaság között	36
TÁNCZOS TAMÁS – BOZSIK NORBERT	
Regionális piacok árazással történő befolyásolásának elmélete és matematikai modellezése..	37
VARGA PETRA – KISS CSILLA – GULYÁS LÁSZLÓ	
A magyar lófajták szerepe és jelentősége a hazai lótenyésztésben	38
VÁGÁNY JUDIT	
Minőségtudatosság a termelői nyers tehéntej előállításánál	39
VILLÁNYI RÉKA EDIT	
A beszerzés-menedzsment jelentősége a vállalati gazdálkodásban.....	40
WEBER M. – BALOGH K. – ERDÉLYI M. – FODOR J. – STILLER SZ. – WÁGNER L – MÉZES M.	
Trichotecén mikotoxin és e-vitamin adagolásának hatása tyúk fajban	41
ANGOL NYELVŰ ELŐADÁSOK ÖSSZEFOGLALÓI	43
BAJÚSZ, ILDIKÓ – KUKOVICS, SÁNDOR	
Possible way of conservation the tsigai and other sheep breeds.....	45
CSISZÁRIK-KOCSIR, ÁGNES	
How to finance the education from the local government's budget.....	45
CSISZÁRIK-KOCSIR, ÁGNES	
The local governments' finances through the example of local taxation in Pest county	46
DOBO, ERIKA – FEKETE-FARKAS, MARIA – NAGY, ORSOLYA – MAHESH KUMAR SINGH	
The potential effects of climate change on agricultural land-use processes in Europe.....	46
DOMJÁN, ESZTER	
Automated equine parentage control.....	47
FENYVESSY, JÓZSEF – CSANÁDI, JÓZSEF – BAJÚSZ, ILDIKÓ – JÁVOR, ANDRÁS	
Nutrition evaluation of components of small ruminants' milk	47
FUERST-WALT, B. – BAUMUNG, R.	
Effect of conformation on the auction price of Tyrol mountain sheep.....	48
GYÖRE, DÁNIEL – RADÓCZNÉ KOCSIS, TERÉZ	
Factors of competitiveness in wine production based on international comparison.....	48
HEGEDŰS, PÉTER	
Competition and supports in the Hungarian milk sector	49
HORVÁTH, ESZTER	
The review of animal product producers in the Central-Szigetköz area and its regional developing possibilities in the EU	50
KETTINGER, ANITA	
Strengthening quality of life in communities – achievements of purposive practice in an Austrian village	51
KÓNYA, EDIT	
The management – and results – of the agriculture and rural development operational programme in Hungary	52
KOVÁCS, ANIKÓ	
The rationalisation facilities of the jobs on dairy farms	53
KUTHY, ERIKA	
The role of foreign language skills in commerce related to agriculture within the European Union.....	54
LAKNER, ZOLTÁN – KOCSONDI, JÓZSEF	
Who are the village tourists?.....	54
MAHESH KUMAR SINGH – DOBO, ERIKA – FEKETE-FARKAS, MARIA – JOLANKAI, MARTON	
Coping with climate change: impacts on agro- ecology and adaptation in Europe	55
OSZTROGONÁCZ, IVÓ – VÁSÁRY, MIKLÓS	
Locate the agriculture of the Visegrád countries in the CAP	55
PAKURÁR, MIKLÓS – MUNKÁCSI, SZABOLCS – MILESZ, ESZTER	
Methods of facility location and layout.....	56
POÓR, JUDIT – HEGEDŰSNÉ BARANYAI, NÓRA	
Dynamic investigation of market processes of the main agricultural products.....	56

RÉCZEY, GÁBOR	
Economical background of the biomass utilisation in Hungary	57
SÍPOS, SÁNDOR	
Hungary's increasing importance after joining the EU, from the perspective of the Asian economies	57
THURY, ESZTER	
Avian Flue – News and Facts	58
TÓTH TAMÁS – BEKE KÁROLY	
Effect of sodium-hydroxide treated wheat on milk production and milk composition of dairy cows	58
VÁGÓ, SZABOLCS	
Were the Hungarian agricultural producers properly prepared for the impacts of the EU accession?	59
VÁMOS, IMRE – NOVÁK, ZSUZSANNA	
The Hungarian experience of applying IFRS	59
VINCZE, JUDIT – HARCZA, ATTILA – KISS, CSILLA	
Profitability of a Borsod-Abaúj-Zemplén county sheep farm (support – in bottom of bag?)	60
ZAGYI, ESZTER JUDIT	
The effects of financial and cultural globalization on developing countries	60
NÉMET NYELVŰ ELŐADÁSOK ÖSSZEFOGLALÓI.....	61
BÓDI, CSABA	
Vergleich von Konsumentenverhalten und Absatzkanäle bei ökologischen Nahrungsmitteln in Deutschland und Ungarn	63
BRAZSIL, DÁVID – BRAZSIL, JÓZSEF	
Die Problematik der ungarischen Weinanbaubranche im Anschluss an der EU	64
FÜREDINÉ KOVÁCS, ANNAMÁRIA	
Die bevorzugten Merkmale der ungarischen Bioladen	64
MÉRAI, GYÖRGYI	
Richtung EU: EUREX-BÉT	65
ODOR, KINGA	
Von dem öko-, zu dem Nachhaltigkeits-marketing	65
PAÁL, SÁNDOR	
Das Wasser als Basis für die biologische Produktion	66
SINKA, ANETT – RADNICS, ZSUZSANNA	
Untersuchung der Wettbewerbsfähigkeit der Bos-Genetic GmbH	67
TURCSÁNYI, KATALIN	
Outsourcing-möglichkeiten in der landwirtschaftlichen Produktion	68
VÁSÁRY, MIKLÓS – OSZTROGONÁCS, IVÓ	
Agrarpolitikentendenzen im Jahre 2006	68
MAGYAR NYELVŰ POSZTEREK ÖSSZEFOGLALÓI	69
GÓCZA KLAUDIA – CSATAI RÓZSA	
Biogazdálkodás helyzete Magyarországon és Ausztriában	71
FICZERÉNE NAGYMIHÁLY KORNÉLIA – DR. REKE BARNABÁS – CZENCZ LÁSZLÓ	
Az EU által finanszírozott mezőgazdasági támogatások utólagos ellenőrzése	72
FÖLDESI PETRA – GYURICZA CSABA – MIKÓ PÉTER – NAGY ERIKA	
Hagyományos művelési rendszerek hatása a talaj tömörödésére és a talajnedvességre	73
KEREKES MARGIT – KURUCZ ADRIENN	
A Raiffeisen Ingatlan Zrt. Tevékenysége	74
KURUCZ ADRIENN - KEREKES MARGIT	
A budapesti és a magyar ingatlanpiac fejlődése – a jövőre vonatkozó várakozások	75
MAZÁN MÁRIÓ – KOLTAI JUDIT PETRA – PÁLI ORSOLYA	
Biogazdálkodók helyzete Magyarországon 2005-ben	76

MOLNÁR KRISZTINA	
Önkéntes megállapodások alkalmazásának lehetőségei környezetpolitikánkban nemzetközi tapasztalatok alapján	77
MUNKÁCSI SZABOLCS – VILLÁNYI RÉKA EDIT	
A logisztikai hálótervezés a vállalati stratégiában.....	78
NAGY ERIKA – FÖLDESI PETRA	
A csapadékos illetve a száraz tenyészidő és a művelési kezelések hatása a gyomosodásra ...	79
PÁLI ORSOLYA – POMSÁR PÉTER – REISINGER PÉTER – KOLTAI JUDIT PETRA – MAZÁN MÁRIÓ	
Gyomszabályozási vizsgálatok ökológiai gazdálkodásban termesztett olajretekben.....	80
VÉGH J. – NÉMETH A. – GULYÁS L. – GERGÁTZ E.	
A fogyasztási csúcshoz igazodó bányá-előállítás lehetőségei biotechnikai módszerek felhasználásával	81
VILLÁNYI RÉKA EDIT – MUNKÁCSI SZABOLCS	
Az elektronikus beszerzés mint modern logisztikai folyamat.....	82
ANGOL NYELVŰ POSZTEREK ÖSSZEFOGLALÓI	83
BALIKÓ, KRISZTINA – SÁRDI, KATALIN	
Responses of soybean to increasing levels of nutrient supply	85
BALIKÓ, KRISZTINA – GRÓSZ, GERGELY	
Changes in the leaf area of pea (<i>Pisum sativum</i> L.) as affected by nutrient supply and the age of plants.....	85
BARTOS, SZABOLCS – OCSKAI, GABRIELLA – KLAPSZ, KATALIN	
The effect of the national aids on the Hungarian apiculture	86
BARTOS, SZABOLCS – OCSKAI, GABRIELLA – KLAPSZ, KATALIN	
The legal aspects of apiculture in Hungary and the EU	86
CSÖNDES, IZABELLA – BALIKÓ, KRISZTINA – DÉGENHARDT, ATTILA	
Changes in the macrophomina phaseolina (tassi) goidanich natural infection in soybean [<i>Glycine max</i> (L.) merrill] as affected by different NPK combinations.....	87
FAZEKAS, ZSUZSANNA – NEMES, GUSZTÁV	
Cognitiv mapping of rural regions: borders and networks	87
HERCZEG, ADRIENN	
Capital assets and depreciation.....	88
HOFFMANN, BORBÁLA – HOFFMANN, SÁNDOR	
Greenhouse testing of the effect of 1BL.1RS translocation on the drought tolerance of wheat..	88
HUZSVAI, DÓRA – PAKURÁR, MIKLÓS – HUZSVAI, LÁSZLÓ	
Evaluation and adaptation of forecasting methods.....	89
HUZSVAI, LÁSZLÓ – PAKURÁR, MIKLÓS – HUZSVAI, DÓRA	
Forecast of Hungarian poultry industry.....	90
KEREKES, MARGIT – KURUCZ, ADRIENN	
Products and services of Raiffeisen Real-Estate ZRT.	91
KLAPSZ, KATALIN – OCSKAI, GABRIELLA – BARTOS, SZABOLCS	
Legal bases and regulation for levying local taxes	91
KOVÁCS, PÉTER – POÓR, JUDIT	
The role of wine associations in wine marketing activity of wine growers in Balatonfelvidék	92
KURUCZ, ADRIENN – KEREKES, MARGIT	
Development of the Hungarian retail market – appearance of new types of shopping centers and trends	93
MAGÓ, LÁSZLÓ – JAKOVÁC, FRIGYES	
Economic of the mechanisation of foil covering field vegetable production technology.....	94
MOLNÁR, ESZTER	
The importance and the role of wine-marketing in Hungary.....	95
MOLNÁR, ESZTER	
Marketing research among wine-tourists in Villány	95
OCSKAI, GABRIELLA – BARTOS, SZABOLCS – KLAPSZ, KATALIN	
Social safety from aspect of sick pay.....	96

OCSKAI, GABRIELLA – BARTOS, SZABOLCS – KLAPSZ, KATALIN	
The most significant milestones of welfare states in Eastern Central Europe with special regard to Hungary	97
PAKURÁR, MIKLÓS – BAINÉ SZABÓ, BERNADETT – BERE CZKI, DEZSŐ – LAKATOS, ZOLTÁN	
Inventory systems in agricultural enterprises	97
PAKURÁR, MIKLÓS – BAINÉ SZABÓ, BERNADETT – BERE CZKI, DEZSŐ – LAKATOS, ZOLTÁN	
Inventory system of enterprises	98
PÉTER, BALÁZS	
Value of Hungarian agricultural production	98
POLERECZKI, ZSOLT – CSONKA, ARNOLD	
The position of the small- and medium sized enterprises in Hungary with special regard to the food industry	99
POMSÁR PÉTER – REISINGER PÉTER – PÁLI ORSOLYA	
Studying the connection between soil density and occurrence of common ragweed (<i>Ambrosia artemisiifolia</i>)	99
RUDNÁK, ILDIKÓ – V. BELLÁSZ, ZSUZSANNA	
The role of intercultural communication in the development of personality of foreign students	100
SZABÓ P., BALÁZS – GYIMES, ERNŐ – VÉHA, ANTAL	
Static method for measuring wheat kernel hardness	100
SZÉKELY, BALÁZS OLIVÉR – MOLNÁR, ESZTER	
The research of cheese consumption trends in Hungary and the efficient methods of market influence	101
VILLÁNYI, JUDIT	
Visegrad group – the last year in the frame of the EU accession	101
NÉMET NYELVŰ POSZTEREK ÖSSZEFOGLALÓI.....	103
FÖLDES, FRUZZSINA – TÓÁSÓ, SZILVIA	
Die ungarische Lage der ökologische Tierzucht	105
HORNYÁK, Z. – FRICKH, J. – FUERST-WALTL, B.	
Untersuchung zu Fleischqualitätsmerkmalen beim Pinzgauer Rind	106
KLAPSZ, KATALIN – BARTOS, SZABOLCS – OCSKAI, GABRIELLA	
Die Gestaltung der Einführung der Vermögenssteuern	106
RADNICS, ZSUZSANNA – SINKA, ANETT	
Die Bedeutung der Risikofaktoren der Pflanzenzucht in der Entscheidungsfindung	107
TÓÁSÓ, SZILVIA – FÖLDES, FRUZZSINA	
Weide-, und öko-Gänsehaltung in Österreich	107

MAGYAR NYELVŰ ELŐADÁSOK ÖSSZEFOGLALÓI

VÁGÓHÍDI FELDOLGOZÁS HATÁSA SERTÉSEK HÚSMINŐSÉGÉRE

**ÁBRAHÁM CS.¹ – SEENGER J.¹ – WEBER M.² – BALOGH K.² –
SZÚCS E. – MÉZES M.²**

Szent István Egyetem, ¹Sertés- és Kisállattenyésztési Tanszék, ²Takarmányozástani Tanszék

Vizsgálatunkban nagyüzemi (A) és hagyományos (B) vágási technológia hatását vizsgáltuk vágósertések húsminőségére. A 40 azonos genotípusú, vegyesivarú vágósertést 1,5 órás szállítás és 16 órás pihentetést követően vágtuk. A nagyüzemi vágás teljesen automatizált rendszerű (elektromos kábítás, forrázás, perzselés, zsigerelés, hasítás, hűtés), míg a hagyományos technológia döntően kézi munkaerőre alapozott volt (kézi kábító, kézi perzselés, kézi bontás és hasítás). A hűtési technológia a higiéniai követelményeknek megfelelően mindkét csoportban azonos módon történt, a hasított testek a vágást követő 50-55. percben kerültek a hűtőbe. A húsminőség értékelésére az általánosan elfogadott paramétereket használtuk (pH₄₅, pH₂₄, L*, a*, b*, maghő, csepegési veszteség).

A feldolgozási technológia szignifikáns mértékben befolyásolta a 45. percben, a combban mért húsminőségi paramétereket, így a pH-t (A: 6,28±0,24; B: 6,47±0,14; P<0,05) és a maghőmérsékletet (A: 42,12±0,54; B: 40,93±0,40; P<0,001). Köszönhetően azonban az azonos hűtési technológiának, a 24. órában mért paramétereknél már nem tapasztaltunk szignifikáns mértékű eltérést, a korábban mért különbségek kiegyenlítődték.

Az eredmények alapján megállapítható, hogy a nagyüzemi vágási technológia növeli a post mortem folyamatok intenzitását, befolyásolva ezzel a húsminőséget. A hasított testek hűtésének ugyanakkor kiemelkedő szerepe van, a megfelelő hűtési technológia a korábbi műveletek húsminőségére kifejtett hatását eliminálhatja.

EFFECT OF SLAUGHTERING TECHNOLOGY ON PORK QUALITY

**CS. ÁBRAHÁM – J. SEENGER – M. WEBER – K. BALOGH –
E. SZÚCS – M. MÉZES**

Szent István University

We studied the effect of slaughtering technology (A: large-scale vs. B: conventional) on pork quality. A total of 40 pigs were transported for 1.5 hours, and lairaged for 16 hours. The large-scale processing was a fully automated technology; meanwhile the conventional one was carried out more or less manually. According to the cooling requirements, the cooling technology was the same in both cases; the carcasses were brought to the cooler at 50-55. minutes after stunning. For the evaluation of meat quality, the following parameters were measured: pH₄₅, pH₂₄, L*, a*, b*, core temperature, drip loss.

The processing technology significantly influenced the meat quality parameters measured 45 minutes after stunning in the ham, such as the pH (A: 6.28±0.24; B: 6.47±0.14; P<0.05) and core temperature (A: 42.12±0.54; B: 40.93±0.40; P<0.001). Due to the same cooling technology, the findings did not reveal any significant differences in case of the parameters as were measured 24 hours after stunning.

According to our results, it can be stated that the large-scale slaughtering technology influences the intensity of the post mortem processes. The cooling technology of the carcasses has an outstandingly important role in the development of meat quality, and this operation can eliminate the effect of all the previous factors.

A TESZTÜZEMI EREDMÉNYEK ELEMZÉSE MAGYARORSZÁGON ÉS A VOLT KELETNÉMET TARTOMÁNYOKBAN

BARÁTH LAJOS

Debreceni Egyetem, Agrártudományi Centrum, Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar

A rendszerváltást megelőzően Magyarországon és az új tartományokban is a termelőszövetkezetek és az állami gazdaságok használatában volt a mezőgazdasági terület döntő része. A keleti tartományokban a rendszerváltást követően az NDK-beli szervezeti formákat (termelőszövetkezeteket, állami gazdaságokat) át kellett alakítani a piacgazdaság követelményeinek megfelelő vállalászási formákká. Az új tartományok üzemei az átalakulás során a következő szervezeti formák közül választhattak: egyéni gazdaságok, személyegyesítő társaságok (nagyreszt Pjt) és jogi személyiséggel rendelkező gazdaságok (bejegyzett Szövetkezet, Kft, Rt).

Az átalakulási folyamat következtében az új tartományokban jelenleg 50%-át használják a mezőgazdasági területnek jogi személlyel rendelkező gazdasági társaságok, a mezőgazdasági terület 25%-a van személyegyesítő társaságok használatában, és szintén 25%-on gazdálkodnak egyéni gazdaságok. Magyarországon az üzemi szerkezet a 90-es évtizedben szintén jelentősen megváltozott. Hazánkban a mezőgazdaságilag művelt terület megoszlása az egyéni- és társas vállalkozások között napjainkban kb. 60: 40%. A tanulmányban a tesztüzemi adatokra alapozva összehasonlításra kerül a két terület jogi személyiséggel rendelkező üzemeinek jövedelmi helyzete, és elemzem a termelési tényezők felhasználása közötti különbségeket és hasonlóságokat.

ANALYSE VON BUCHFÜHRUNGSERGEBNISSEN DES TESTBETRIEBSNETZES IN UNGARN UND IN DEN NEUEN BUNDESLÄNDERN

LAJOS BARÁTH

**Universität Debrecen, Zentrum für Agrarwissenschaft
Fakultät für Wirtschaftswissenschaft und Entwicklung der ländlichen Räume**

In den Jahren vor der Wende war die Landwirtschaft sowohl in Ungarn als auch in der ehemaligen DDR einfach strukturiert. Grossen Teil der landwirtschaftlichen Nutzfläche wurde in den beiden Staaten von landwirtschaftlichen Produktionsgenossenschaften bewirtschaftet. Nach der Wende mussten die Rechtsformen aus der DDR-Zeit (LPG, VEG) in die marktwirtschaftlich geeigneten Rechtsformen umgewandelt werden. Die Betriebe in den neuen Bundesländern konnten in die folgenden Rechtsformen überführt werden: Einzelunternehmen, Personengesellschaften (meist Gesellschaften bürgerlichen Rechts) und Juristische Personen (eingetragene Genossenschaften, Gesellschaften mit beschränkter Haftung und Aktien Gesellschaften).

Im folge dieses Umwandlungsprozesses in den neuen Bundesländern wird zur Zeit der landwirtschaftlichen Nutzfläche als Juristische Personen, 25% von Einzelunternehmen und wiederum 25% von Personengesellschaften bewirtschaftet. In den 90-er Jahren änderte sich die Betriebsstruktur auch in Ungarn in großem Masse. In Ungarn wird heutzutage 45% der landwirtschaftlichen Nutzfläche von Einzelunternehmen und 41% von Juristischen Personen bewirtschaftet. In Rahmen dieses Beitrages werden die Einkommenslage der Betriebe, als Juristische Personen in Ungarn und in den neuen Bundesländern sowie ihre Betriebsstruktur und Faktoreinsatz miteinander verglichen.

VÁLTOZÁSOK A MAGYAR MEZŐGAZDASÁG ÜZEMI STRUKTÚRÁJÁBAN

BÉRESNÉ MÁRTHA BERNADETT

**Debreceni Egyetem, Agrártudományi Centrum, Agrár és Vidékfejlesztési Kar
Agrárgazdaságtani és Közgazdaságtani Tanszék**

Közép- és Kelet Európa számos országában – így hazánkban is – a második világháború előtt megkésetten, és csak részlegesen ment végbe a parasztság agrárforradalma. Ezt követte a közel fél évszázados tervgazdálkodáson alapuló rendszer utáni koncepciótlan kárpótlás, majd a privatizáció, amely sajnos méltánytalan helyzetbe hozta a magyar parasztságot, a mezőgazdasági termelőket.

Az agrárszektor érintő egykor elkövetett hibák, tévedések hatásai még napjainkban érződnek. Ezek a megoldásra váró problémák mára már olyan mértékben felhalmozódtak, hogy azok kedvezőtlen hatásait csak egy egységes, nemzeti, szociális és ökonomiai szempontból ésszerűen kialakított középtávú agrárkoncepcióval lehetne enyhíteni. Ennek a stratégiának egyik kulcsfontosságú pontjaként szerepelhetne a gazdaságok üzemméretének dilemmája. Felvetődik a kérdés, hogy a magyar mezőgazdaság főként családi és kisgazdaságokra vagy a tőkés, és kizárólag a profit előállításában érdekelt nagybirtokokra, vagy a kettőt ötvöző vegyes birtokstruktúrára alapozott legyen-e. A gazdaságok megfelelő típusának és üzemméretének a kialakításakor egyrészt számos természetes paramétert (természeti adottságok, munkaerő-állomány mennyisége és minősége, állatlétszám, stb.), másrészt pedig a nemzet elvárásaival és célkitűzéseivel összhangban álló ökonomiai (pl. SFH) szempontokat is figyelembe kell venni.

Tanulmányomban első részében arra törekszem, hogy bemutassam azokat a tényezőket, amelyek befolyásolják a gazdaságok típusának és nagyságának megválasztását. Azt követően megvizsgálom, hogy az Európai Unió gazdaságtipológiája milyen módon hat a hazai gyakorlat kialakítására, végezetül pedig egyfajta lehetséges megoldási lehetőséget javasolnék az adott problémát illetően.

DIE ÄNDERUNGEN IN DER BETRIEBSSTRUKTUR DER LANDWIRTSCHAFT VON UNGARN

BERNADETT BÉRESNÉ MÁRTHA

**Universität Debrecen, Zentrum für Agrarwissenschaft
Fakultät für Wirtschaftswissenschaft und Entwicklung der ländlichen Räume**

Vor dem zweiten Weltkrieg hat die Agrarrevolution der Bürgerschaft in den zahlreichen Ländern von Mittel- und Ost-Europa – wie auch in Ungarn - mit der Verspätung teilweise stattgefunden. Diese wurde nach dem planwirtschaftlichen System, das ein halbes Jahrhundert dauerte, einen konzeptionslosen Schadenersatz befolgen. Dann war das Privatization, das die ungarische Bauernbevölkerung und die Landwirten in ungebührliche Situation gebracht hat.

Die Effekten der ehemals verschuldenden Fehler und Irrtümer, die betrifft der Agrarsektor, anmuten sich noch zurzeit. Diese auf die Endlösung wartende Probleme haben heutzutage so aufgetürmt, dass ihre ungünstigste Effekte nur mit einer mittelstrecklichten Agrarkonzeption, die wurde aus eine einheitliche, nationale, soziale und ökonomische Standpunkt sehr vernünftig durchgebildet, sanften kann. Als einer der Schlüsselanteil dieser Strategie würde das Betriebsgrösse-dilemma der Wirtschaft bestehen. Die Frage wirt sich auf, ob die ungarische Landwirtschaft vor allem auf die Familien-, und Kleinwirtschaft, oder die kapitalistische, nur an Profitgewinnung interessierte Großwirtschaft, oder auf die diese zwei Möglichkeiten versetzte Landstruktur basieren würde. Man soll bei der Gestaltung des entsprechenden Typs und Betriebsgröße der Wirtschaften einerseits zahlreicher Naturparameter (geografischen Gegebenheiten, Qualität und Quantität des Arbeitskraft-Aktivstands, Tierzahl, usw.), andererseits die wirtschaftlichen Aspekte (bzw. SDB), die mit den Anspruche und den Zwecke der Nation einstimmen, in acht nehmen.

Ich bestrebe am Anfang meines Aufsatzes die Bestellung der Faktoren, die beeinflussen die Wahl des Betriebstyps und Betriebsgröße. Dann möchte ich betrachten, wie wirkt die Wirtschaftstypologie von Euroepen Union auf die Gestaltung der heimlichen Übung, und am Ende möchte ich eine mögliche Endlösung in Bezug auf die Probleme beantragen.

A MAGYAR BOROK ÁGAZATON BELÜLI KERESKEDELMÉNEK ÉRTÉKELÉSE AZ EU PIACÁN

BOZSIK NORBERT

Károly Róbert Főiskola

Az 1990-es évek nemzetközi integrációval foglalkozó elemzőinek munkáiban egyre jobban előtérbe kerültek azok a kutatások, melyek az integrációs alkalmazkodást vizsgálják. Az egységes piacra való belépés átrendezi a nemzetközi viszonyokat; kérdés, hogy az integráció mekkora alkalmazkodási költséggel, illetve kereskedelemteremtéssel vagy kereskedelemeltérítéssel jár-e együtt, különösen akkor, ha az integrációval a többi csatlakozó ország is potenciális piaca Magyarországnak. A kereskedelem egységértékidexekkel és a kereskedelemátfedésével történő értékelése azonosítja a kereskedelem horizontális vagy vertikális, illetve egyirányú vagy kétirányú jellegét. Ezen elemzés alapján választ keresnek arra, hogy milyen a kereskedelem jellege Magyarország és az Európai Unió borkereskedelmében, illetve ebből milyen következtetéseket tudok levonni arra vonatkozólag, hogy a csatlakozás (az integráció) jár-e jelentős költséggel és/vagy átrendeződéssel. A kereskedelem ilyen jellegű azonosítása a versenyképességgel való kapcsolatának értékelése szempontjából is fontos.

VALUATION OF INTRA-INDUSTRY TRADE OF THE HUNGARIAN WINES ON THE EU MARKET

NORBERT BOZSIK

Károly Róbert College

In the international integration literature during the 90's increasing number of researches have been focusing studying the adaptation of integration. Joining to the single market changes the international relationships for sure. This raises the question what adaptation price has to be paid or does it create new trading relationships or divert from existing ones, with special regard to the certain case when the integration of other new EU member states are potential trading partners of Hungary. One can identify the horizontal, vertical or one- or two-way nature of trade by unit value indexes and trade-overlapping evaluation. Using these methods can help to identify the character of trade between Hungary and the European Union at the wine market, and find conclusions whether the accession results in significant costs and/or reorganization. This kind of identification of trade is also important from the prospective of competitiveness.

A FALUSI TURIZMUS FEJLESZTÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI AZ EU CSATLAKOZÁS UTÁN

DR. DÁVID LÓRÁNT

Károly Róbert Főiskola, Turizmus Tanszék

A turizmus napjaink gyors ütemű fejlődésének köszönhetően a XXI. század egyik vezető iparágává nőheti ki magát. Az üdülni vágyó embereknél új motivációk és utazási szokások jelentek meg. Egyre többen szeretnének elmenekülni a túlszűfolt, zajos városokból és helyette vidéki környezetben, természetben töltenék a szabadságukat. Az agrárágazatban Európa szerte bekövetkezett változások és válságok, a jövedelemcsökkenés és a munkanélküliség hatására az erősen mezőgazdasági területek hátrányos helyzetbe kerültek. A helyzet javítására több szempontból is alkalmasnak látszik a falusi turizmus, mely elsősorban jövedelem-kiegészítő célokat szolgál. A vidéki környezetben folytatott turizmus (rural tourism) az EU-n belül tágabb értelmet nyer, nemcsak a gazdák (farmerek) nyújtotta szállást foglalja magában, hanem mindenféle idegenforgalmi tevékenységet, amely vidéki környezetben zajlik. Franciaország, Németország, Ausztria és Spanyolország, Dánia hazánktól igen eltérő általános gazdasági háttérrel és a falusi turizmus terén nagy múlttal rendelkeznek. A fent említett országok mindegyikére jellemző, hogy a falusi turizmus legtöbbször a mezőgazdasághoz kapcsolódik (agroturizmus) vagy a szállásadó közvetlen termékértékesítése, vagy a térség mezőgazdasági termékeinek felhasználása révén. Az agroturizmus nyugaton is a kedvezőtlen termőhelyi adottságokkal rendelkező területek kiegészítő jövedelemforrása. A tanulmány célja, hogy az EU csatlakozás utáni fejlesztési lehetőségeket felvázolva bemutassa a közeljövő új perspektíváit.

OPPORTUNITIES OF RURAL TOURISM AFTER THE EU ACCESSION

DR. LÓRÁNT DÁVID

Károly Róbert College, Department of Tourism

Due to its recent dynamic development, tourism may become one of the leading industries of the 21st century. Tourists have new motivations and travelling habits. More and more people desire to escape from the hustle and bustle of overcrowding cities and spend their free time in the countryside or in the nature. Because of the general decline in earnings, and unemployment in the agricultural sector, rural regions have become disadvantaged all around in Europe. Rural tourism seems to be suitable to mitigate these impacts in many respects, meaning supplementary income for the locals. In the European Union, rural tourism gains a wider meaning, not only the lodging provided by farmers, but all kinds of tourism-related activities and services in the countryside. France's, Germany's, Austria's, Spain's and Denmark's economic backgrounds are very different from Hungary's and these countries have a long experience in rural tourism. In all the above-mentioned countries, rural tourism is strongly related to agriculture (agro tourism) either through the host's direct marketing or through the consumption of the region's agricultural products. Also in Western-Europe, agro tourism means a source of supplementary income mostly in the less favourable agricultural areas. This study aims to introduce the new prospects in the near future by giving a short summary of the potentials for development after the EU succession.

A TÁMOGATÁSI RENDSZER VÁLTOZÁSAI: ÁTTÉRÉS A SAPS RENDSZERRŐL AZ SPS RENDSZERRE

DUNAY ANNA

Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar

A 2003. júniusában ismertetett KAP reform mélyreható változásokat idézett elő az EU tagállamok életében. Míg az EU-15-ök esetében viszonylag zökkenőmentesen teljesülhetett az új támogatási rendszerre való áttérés, azokban az új tagállamokban, amelyekben a SAPS rendszer működik, ez az áttérés várhatóan nehezebb lesz.

Tanulmányomban az SPS rendszer jellemzőinek ismertetését követően össze kívánom hasonlítani a két támogatási rendszert, összefoglalom az SPS rendszer magyarországi bevezetésének lehetőségeit, az ezzel kapcsolatosan felmerülő kérdéseket és kételyeket.

A bevezetés időpontjával kapcsolatosan az a fő kérdés merül fel, hogy a SAPS rendszert éppen csak megismerő és alkalmazását megszokó gazdálkodók érdekeinek mi felel meg leginkább? Megfelelő-e az intézményi háttér működése?

A válasz jelen pillanatban még nem körvonalazható teljesen, az ezzel kapcsolatos kutatások jelenleg is folynak. Cél: a magyar mezőgazdasági termelők érdekeinek legteljesebb védelme, jövedelemszintjük megtartása illetve optimális esetben növelése.

FUNDAMENTAL CHANGES IN THE EU PAYMENT SYSTEM – A COMPARISON BETWEEN SAPS AND SPS

ANNA DUNAY

Szent István University, Faculty of Economic and Social Sciences

The CAP Reform of 2003 has brought fundamental changes in the EU Member States. The transition period was more or less smooth in the EU-15 countries, but will be harder in the new member countries.

In my essay I wish to deal with the main elements of the Single Payment Scheme, to make a comparison between the SAPS and SPS, and finally to display the most important questions of the introduction of SPS in Hungary.

The main question is the date of introduction. Hungarian producers are just learning and coming to know the main elements of SAPS. The institutional background is just started working properly.

How can we protect our agricultural producers, to maintain or improve their income level and market position?

NÖVÉNYI KIVONATOK – AZ ANTIBIOTIKUM HOZAMFOKOZÓK ALTERNATÍVÁI?!

**ERDÉLYI MÁRTA – BALOGH KRISZTIÁN – WEBER MÁRIA – EIBEN CSILLA –
VETÉSI MARGIT – MÉZES MIKLÓS**

**Szent István Egyetem, Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar
Takarmányozástani Tanszék**

Az utóbbi évek országhatárokat sem tisztelő járványai (BSE, madárinfluenza, stb.), valamint a fogyasztói igények átalakulásának eredményeként az állati termékek előállításának és - ebből adódóan - az állatok takarmányozásának körülményeit is mind szigorúbban szabályozzák. A biztonságos élelmiszer előállítása, valamint az antibiotikum rezisztencia kialakulásának megelőzése érdekében a gazdasági állatok termelésének javítására korábban általánosan használt antibiotikumok alkalmazását fokozatosan korlátozták. Jelenleg, 2006 január 1-i hatállyal az Európai Unióban tilos az antibiotikumok (kivéve a kokcidiosztatikumok) preventív, hozamfokozó jelleggel történő felhasználása. Az állatok termelésének szinten tartása érdekében szükségessé vált különböző alternatív hozamfokozó hatású anyagok keresése. Az ez irányú kutatások eredményeként kifejlesztett adalékanyagok egyik ígéretes csoportját képezik a növényi kivonatok és olajok. A fűszer- és gyógynövények biológiailag aktív anyagai, illetve azok hatásai a népgyógyászatban jól ismertek. Mindazonáltal az állatokban kifejtett hatásokról szerzett ismereteink még korántsem teljeseek. Legtöbbjük ún. multifunkcionális hatással rendelkezik. Az irodalom leggyakrabban antioxidáns, étvágyfokozó, immunstimuláns és bakteriosztatikus tulajdonságokról számol be. Tanszékünkön több éve folynak kísérletek különböző növényi kivonatok házinyúlra ill brojlercsirkére gyakorolt hatásainak tanulmányozására. Az előadás ezek eredményeiről ad áttekintést.

PLANT EXTRACTS – ALTERNATIVES FOR ANTIBIOTIC GROWTH PROMOTERS?!

**MÁRTA ERDÉLYI – KRISZTIÁN BALOGH – MÁRIA WEBER – CSILLA EIBNER –
MARGIT VETÉSI – MIKLÓS MÉZES**

**Szent István University, Faculty Agricultural and Environmental Sciences
Department of Animal Nutrition**

As a result of international epidemics (BSE, avian influenza etc.) of recent years and changes of customers' demand, conditions of food production of animal origin and livestock feeding have been more and more strictly regulated. To support secure food production and to prevent evolution of antibiotic resistance, use of antibiotic growth promoters have been increasingly limited. Since January 1, 2006 use of antibiotics (besides coccidiostatics) as growth promoter is forbidden. Therefore, alternative growth promoters should be found to replace the role of these antibiotics with maintaining the high level of production. Considering the research results, plant extracts and oils represent one of the largest and most promising group of such alternative additives. Curative effects and the biologically active substances of the different herbs and spices are well known in the human medicine, while our knowledge is rather poor in context of livestock. Most of these plants have multifunctional effect – antioxidant, bacteriostatic, immune stimulant and appetizer activities are the most frequent referred in the literature. There is a long term research project at our department, in which effect of different plant extracts on the production of rabbit and broiler chicken is studied. The presentation gives an overview of our results.

A VADÁSZAT ÖKONÓMIAI VIZSGÁLATA AZ ÉSZAK-MAGYARORSZÁGI RÉGIÓBAN

DR. FÁBIÁN GYULA – DR. MARSELEK SÁNDOR

Károly Róbert Főiskola

A tanulmány az NKFP-2004/4-014-04 OM kutatási feladat keretében készült

A vadászat és a vadgazdálkodás ökonómiai vizsgálatát piaci viszonyok között nem hanyagolhatjuk el. A hozam, a költségek, a termelési érték részletes elemzése ma már elkerülhetetlen. Tisztában kell lennünk a vadgazdálkodás nemzetgazdasági hasznával, valamint a vadállomány kártételével is. A vadászati ökonómia tárgya illetve elemzési területe az élőhelyi adottságoknak, valamint a vadállomány hasznosításának a közgazdasági szemléletű vizsgálata az egyéb tevékenységek figyelembevételével. Ide tartozik az összefüggések feltárása, valamint modellek, módszerek kidolgozása, ajánlása. Tanulmányunkban a vadgazdálkodás pénzügyi adatait (nagyvadfajok értékesítésének árbevétele, összes árbevétel, összes kiadás, egyenleg stb.) vetítjük az elejtett nagyvad mennyiségére úgy, hogy a nagyvadfajok értékesítésének árbevételét egy nagyvadfajéhoz, a gímszarvashoz viszonyítjuk. Így olyan arányszámot kapunk, amely alkalmas arra, hogy vadgazdálkodási egységenként, évenként, megyénként és vadfajonként összehasonlításokat tegyünk a gazdálkodás eredményességére vonatkozóan.

ECONOMIC EXAMINATION OF HUNTING IN THE NORTH HUNGARIAN REGION

DR. GYULA FÁBIÁN – DR. SÁNDOR MARSELEK

Károly Róbert College

This study has been made within the framework of NKFP-2004/4-014-04 OM researches

The economic examination of hunting and game management cannot be neglected in a market economy. Today, it is inevitable to analyse thoroughly the yield, costs and the value of productivity. It is necessary to see clearly the benefits of game management in the national economy, as well as the damage caused by game. The object and the field of the economic analysis of hunting is the examination of the characteristics of the living area and the utilization of the game, taking other activities into consideration. It is important to find connections, work out and recommend models and methods. In our paper we project the financial data of game management (income of the marketing of big game, total income, total expenditure, balance etc.) to the amount of bagged big game, in such a way, that we compare the income of the sales of big game to one particular big game species, namely to the red deer. Therefore we obtain such a relative number which is suitable for comparing the game management units, the years, the counties and the big game species, describing the efficiency of game management.

VEVŐORIENTÁCIÓ A MAGYAR BIOBOLTOKBAN

FÜREDINÉ KOVÁCS ANNAMÁRIA

Szent István Egyetem, Marketing Intézet

A nagy eladóterű üzletek által kínált szolgáltatások a magyar vásárlók számára is megteremtették a kényelmes nagybevásárlások lehetőségét. A kisboltok vezetői számára a speciális piaci rések felismerése és a fogyasztói igényekhez való maximális alkalmazkodás jelenti a túlélés lehetőségét. Ez érvényes a bioboltokra is, amelyek számára a 2000-es évek eleje óta jelentenek konkurenciát a bioélelmiszereket is forgalmazó hiper- és szupermarketek, amelyek alacsonyabb árakat és könnyebb elérhetőséget biztosítanak vásárlóik számára.

Jelen publikációmban 77 magyar biobolt vezetőjének szakértői megkérdezése alapján keresem a választ arra, hogy a bioboltok üzleti gyakorlatában milyen mértékben és módon jelenik meg a vásárlói igények figyelembe vétele és kielégítése.

A vizsgálat eredményei szerint a bioboltok vezetői üzletpolitikai döntéseiket alapvetően a vevőkről származó információk alapján hozzák meg. Vevőik vásárlási szokásait jól ismerik, illetve jó kapcsolatot alakítanak ki velük. Erre lehetőséget ad az is, hogy a bioboltok 76,3%-ába hetente egyszer vagy többször térnek be az átlagos vásárlók. A boltvezetők személyes tanácsadásuk szerepét jelentősnek ítélik a vásárlói preferenciák alakításában, és a vásárlók tájékoztatása során a személyes kommunikációnak szánják a fő szerepet. A vevőorientáció hasznát az is igazolhatja számunkra, hogy a bioboltok 79%-a számára nyereséges az üzlet.

KUNDENORIENTIERUNG IN DEN UNGARISCHEN BIOLADEN

ANNAMÁRIA FÜREDINÉ KOVÁCS

Szent István Universität, Marketing Institut

Die Dienstleistungen der Hyper- und Supermärkten bieten für die Konsumenten die Möglichkeit des bequemen Einkaufes. Die kleinen Geschäfte können auf diesem Markt nur durch die Erkennung der speziellen Marktnischen und die maximale Befriedigung der Kundenwünsche überleben. Es gilt auch für die Bioladen. Für sie sind die Hyper- und Supermärkte seit den 2000-er Jahren wichtige Konkurrenten in der Distribution von Biolebensmitteln. Sie können einfacher erreicht werden als die Bioladen, und sie bieten niedrigere Preise.

In der vorliegenden Publikation werden die Ergebnisse einer Expertenbefragung analysiert. Nach den Antworten von 77 Geschäftsleitern wird gezeigt werden, welche Rolle die Kundenwünsche in der Gestaltung der Geschäftspolitik der Bioladen spielen.

Die Untersuchung hat darauf gewiesen, dass die Informationen über den Konsumenten den Grund für die geschäftspolitischen Entscheidungen geben. Die Kaufgewohnheiten der Biokäufer sind bekannt für die Experten, weil sie ihre Kunden gut kennen. Dafür ist die Möglichkeit gegeben, weil die Kunden in 76,3% der Bioladen wöchentlich einmal oder mehrmals kaufen. Die Geschäftsleiter beurteilen die Rolle ihrer Beratung bedeutend in der Beeinflussung der Präferenz ihrer Kunden. In der Informierung der Konsumenten wird auf der persönlichen Beratung großen Wert gelegt. Der Nutzen der Kundenorientierung kann auch durch die Profitstatistik bezeugt werden: 79% der untersuchten Bioladen realisieren Gewinn in dieser Branche.

MEGÚJULÓ ENERGIAFORRÁSOK A TÉRSÉGI FEJLESZTÉSBEN

GONDA GYÖRGY

SCHOTT GLAS EXPORT GmbH

Magyarország Európai Unió tagsága és az Unió energiapolitikai célkitűzései számos kötelezettséget rónak hazánkra a megújuló energiaforrások használatának terén is. A megújuló energiaforrások alkalmazása még mindig elmaradott nálunk, annak ellenére, hogy az ország jelentős mértékben energia-importfüggő és a fosszilis energiákra alapozott energiaellátás nem teljesen stabil ugyanakkor egyre költségesebb.

Az uniós elvárások teljesítése, a hazai energiaellátás struktúrájának a megváltoztatása a jelenleginél nagyobb állami szerepvállalást tesz szükségessé pénzügyi, információs és az oktatási feladatok tekintetében.

A megújuló energiaforrások elterjedéséhez elkerülhetetlen a mikroszféra részvételi hajlandóságának vizsgálata, valamint a pályázati lehetőségeken és a kihasználható közvetlen és közvetett gazdasági előnyök bemutatásán keresztül ösztönzés.

A dolgozat amellett, hogy bemutatja azokat a környezeti, biztonsági és gazdasági tényezőket, amelyek a megújuló energiaforrások szélesebb körű felhasználását szükségessé teszik, példákat mutat és felhívja a figyelmet a térségi fejlesztésben és az együttműködésekben rejlő lehetőségekre.

RENEWABLE ENERGIES IN THE RURAL DEVELOPMENT

GYÖRGY GONDA

SCHOTT GLAS EXPORT GmbH

The European Union's membership of Hungary and the EU objectives of the energy policy set Hungary several obligations in the use of renewable energy sources. The use of renewable energy sources in Hungary is still at a low level, despite the fact that the country is significantly dependant on energy import and the energy supplies based on fossils are sometimes not stabile, but getting more and more costly at the same time. In order to meet the obligations, the state has to take on a bigger part in the execution of these duties in terms of financing, information and education.

For the utilization of the renewable energy sources, it is inevitable to examine the willingness of the microsphere, and to encourage the society through showing the direct and indirect advantages of these energy sources and through introducing the possibilities of the subsidies.

The paper shows the environmental, safety and economic factors which make the renewable energies necessary to implement, it gives examples and draws the attention to the opportunities in the region development and cooperation.

VÁLLALATI TŐKESZERKEZET ÉS A TERMELÉS EREDMÉNYESSÉGE A MEZŐGAZDASÁGI ÜZEMEKNÉL

HERCZEG ADRIENN

**Debreceni Egyetem, Agrártudományi Centrum, Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar
Számviteli és Pénzügyi Tanszék**

A mezőgazdasági üzemek birtokszerkezetének és tartós tőkebefektetéseinek a termelés hatékonysága szempontjából való vizsgálata alapján megállapítható, a vállalati tőkestruktúra több szempontból is összekapcsolódik a termelés jövedelmezőségének kérdésével.

A tőkeszerkezeti problémák hazánkban két jellemző területen képezik lemaradás forrását. Hatékonyságbeli hátrányt okozhat egyfelől a rosszul kialakított birtok- és termelésszerkezet, vagy az eszközök összetételén belül mutatkozó disszonancia. A magyar mezőgazdaság egyik alapvető problémája az, hogy a tőke- és termelésszerkezet jelentős eltéréseket mutat. Ez a probléma felveti a birtokkoncentrációk hatékonysági, jövedelmezőségi szempont szerinti vizsgálatának jogosságát.

Másrészt a mezőgazdaság jövedelemtermelő képességét nagymértékben befolyásolja, hogy az ágazat milyen mértékben képes beruházni és felhalmozni. A mezőgazdaság fejlődésének, a gazdálkodás hatékonyságának ugyanis fontos meghatározója a gépesítés színvonalának alakulása. A műszakilag elavult gépek, berendezések és épületek cseréje vagy felújítása egyike azoknak a központi feladatoknak, melyek révén javítani lehet az eljárások termelékenységét.

CAPITAL ASSETS AND THE PROFITABILITY OF PRODUCTION BY THE AGRICULTURAL ENTERPRISES

ADRIENN HERCZEG

**University of Debrecen, Centre of Agricultural Sciences
Faculty of Agricultural Economics and Rural Development
Department of Accounting and Finance**

The capital structure of the agricultural enterprises is joined with the question of efficiency. An inadequate capital structure can cause significant handicap.

By the hungarian agriculture two notable factors are known as the reason of the arrears. One of it is the not suitable structure of landed property. On the one hand it means that there is still difference between land owners and land users, and on the other hand the average farm size is only 5,6 ha.

The other source of the hungarian agricultural enterprises can be the technical condition. One of the most important determinative of the agriculture's development is the structure, status and number of the owned or used machines. Recruiting or changing the out-of date facilities is one of those centre tasks, that can be grade up the productiveness of the agriculture.

GAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI KOHÉZIÓ A KIBŐVÜLT EURÓPAI UNIÓBAN

KALMÁRNÉ DR. HOLLÓSI ERIKA

**Nyugat-Magyarországi Egyetem, Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar
EU Oktatási Központ**

A 25 tagúvá bővült Európai Unió számára soha nem tapasztalt kihívást jelent az elmaradott térségek felzárkóztatása, a gazdasági és társadalmi kohézió. Nemcsak a tagállamok között, de tagállamokon belül is jelentős fejlettségbeli különbségek tapasztalhatók, mely különbözőségek egyes új tagállamok – legnagyobb mértékben Magyarország és a Cseh Köztársaság – esetében a felzárkóztatásra fordított pénzüsszegek ellenére tovább nőttek. Az új tagállamokban jellemző kedvező gazdasági növekedési folyamatok hozzájárulhatnak a kohézió megvalósításához, a felzárkóztatáshoz azonban a gazdasági növekedés folyamatos és ütemes fenntartására van szükség. A 2005. nyarán felújított lisszaboni stratégia három fő iránya – a tudásalapú társadalomra alapozott növekedés, Európa vonzóbbá tétele a befektetések és munkavállalás szempontjából, valamint a munkahelyek mennyiségi és minőségi fejlesztése – egyben kijelöli a következő költségvetési időszak támogatási prioritásait is.

Az EU társadalma folyamatosan számos olyan kihívással szembesül, melyek megoldásához a pályázati forrásokon kívül közösségi akarat, társadalmi egyetértés szükséges. A cikk összefoglalja egy nemzetközi képzésben résztvevő egyetemi hallgatói csoport által legfontosabbnak ítélt társadalmi kérdéseket.

ECONOMIC AND SOCIAL COHESION IN THE ENLARGED EUROPEAN UNION

ERIKA KALMÁRNÉ DR. HOLLÓSI

**University of West Hungary, Faculty of Agricultural and Food Sciences
EU Educational Centre**

The closing up of underdeveloped regions and the economic and social cohesion mean a considerable challenge never experienced before in the enlarged European Union. The differences are significant not only among the member states but also within the countries, among the regions. In some new member states these differences increase even further – the increase of the gap is the most significant in Hungary and in the Czech Republic –, in spite of the sources available for closing up. The economic growth processes show a favourable picture in the new member states; in order to achieve economic and social cohesion the continuous and steady economic growth should be maintained. The Lisbon strategy – that has been renewed in the summer of 2005 – defines the support priorities for the up-coming budgetary period: growth based on knowledge society, to make Europe more attractive for investments and employment, the quantitative and quality improvement of jobs receive more attention and support.

The society of the European Union continuously faces challenges that require a common mind and will, consensus from the society besides financial sources. The study summarises the findings of workshops of an international training course for university students; the most important social issues are listed in the presentation.

FOTOVILLAMOS RENDSZEREK A VIDÉKFEJLESZTÉSBEN

KAPROS ZOLTÁN

Infinity Kft.

A napenergia hasznosításában áttörést jelent Magyarországon, a hálózati villamos energiával ellátatlan vidéki, tanyás térségek alapszintű villamosenergia-ellátásának kiépítése, jelentős költségvetési szerepvállalás mellett. Ez az igény egyúttal egyfajta napenergiás vidékfejlesztési potenciált is jelent, annak műszaki, fejlesztési, gazdasági és környezetvédelmi aspektusaival együtt.

Az előadás elsősorban a létrehozható autonóm energia ellátó rendszerek műszaki-gazdasági optimalizálási folyamatával foglalkozik, kitérve a hazai és régiós fejlesztési lehetőségekre is.

Az előadás a kitűzött témakört több szempontból közelíti meg. Egyrészt érvényre jut benne a hazai tanyavillamosítási program szakmai kidolgozásának tapasztalatai, másrészt pedig egy innovatív kisvállalkozás lehetőségei és érdekek érvényesíthetőségei is.

Megállapítható, hogy a piaci- és környezetvédelmi érdekek, lehetőségek között nem csak ellentét, de erős párhuzam is van, amelyre az egyik meghatározó példa Magyarországon a napenergia új léptékű hasznosítása lesz.

PV SYSTEMS IN THE RURAL DEVELOPMENT

ZOLTAN KAPROS

Infinity Ltd.

In Hungary there is going to be a breakthrough in the field of the solar energy utilization, because of the grid-expansion for the farms' electrification, due to the probable significant supports. These demands of the farms without electricity mean some special potentials for the solar energy developing in view of the technical, research, economic and environmental aspects, too.

This paper engages in the technical-economical optimization of the autonomous PV systems, adverted to the domestic and regional developing possibilities.

The performance is going to be in many ways. First of all the professional observations for the domestic (Hungarian) farm-electricity program is enforced, but the possibilities and emergencies of an innovative small enterprise is also set off.

It can be seen that there is not only contrast between the market and environment, but there is a parallelism, and the utilization of solar energy for electricity production in Hungary will be a good example for this.

AZ AGRÁRTERMELÉS ÉS VIDÉKFEJLESZTÉS ELEMZÉSE MAGYARORSZÁG RÉGIÓIBAN

DR. KEREK ZOLTÁN – DR. MARSELEK SÁNDOR – DR. PUMMER LÁSZLÓ

Károly Róbert Főiskola

A tanulmány az NKFP-2004/4-014-04 OM kutatási feladat keretében készült.

A tanulmány arra kíván rámutatni, hogy agrárgazdaságunk hosszú távú versenyképessége szempontjából a fenntartható fejlődés elveinek érvényre juttatása egyike a legfontosabb teendőinknek. Agrártermelésünkben jelentős változások történtek az elmúlt években, és az átalakulási folyamatok még nem fejeződtek be. A mezőgazdaság az elmúlt 10 évben válságjeleket mutatott. Csökkentek a termésátlagok, visszaesett a belföldi fogyasztás, változtak a tulajdonosok, szétesett a termelés integrálása és romlott jövedelemtermelő képesség. Hazánkban is, hasonlóan Európához, igen jelentősen felértékelődtek a rurális, illetve falusi-vidéki térséghez tartozó vonzóerők. Ezen térségekben olyan reneszánszokat élő értékek találhatók, mint pl. a természeti környezet, a különböző kulturális örökségek, stb. A fenti előnyök azonban ma még nem teljes mértékben valósulnak meg a mezőgazdaság utóbbi évtizedben tapasztalt hanyatlása, a vidékfejlesztés koncepciótlan, fejletlen és hiányos volta miatt. A dolgozat végső következtetése: agrárgazdaságunk versenyképességének hosszú távú megalapozásánál agronómiai, műszaki és gazdasági jellegű erőfeszítéseinket természeti erőforrásaink védelmével, a fajok sokféleségének megóvásával – a jövő nemzedékeinek érdekében- össze kell hangolni.

ANALYSIS OF AGRICULTURAL PRODUCTION AND RURAL DEVELOPMENT IN HUNGARIAN REGIONS

DR. ZOLTÁN KEREK – DR. SÁNDOR MARSELEK – DR. LÁSZLÓ PUMMER

Károly Róbert College

This study has been made within the framework of nkfp-2004/4-014-04 om researches.

This study aims to demonstrate that, from the aspect of the long-term competitiveness of Hungarian agriculture, the validation of the principles of sustainable development in one of the most significant tasks to be achieved. Agricultural production has been affected by mayor changes lately and this process is not finished, yet. there were signs of crisis in the last 10 years. Average outputs, went down, the level of national consumption decreased, owners changed, integration dissappeared and profitability worsened. In our country, just like in europe, the attractive forces of rural and village-country territories have been considerably appreciated. In these areas we can find such values that are living their renaissance nowadays, for example: natural environment, different cultural legacies etc. yet the above mentioned advantages have not been realized completely. It is due to the decline of agriculture that was experienced in the last decade and the fact that country development is without concept, undeveloped and insufficient. The ultimate conclusion of this study is that, in the interest of the generations to come, in laying the long-term foundations of the competitiveness of the agricultural economy of hungary, our endeavours of a technical and economic nature should be brought into harmony with the protection of our natural resources and the preservation of the diversity of species.

ÚJRA TÁMAD A PRRS

KISS CSILLA – VINCZE JUDIT – VARGA PETRA – DR. PÁSZTHY GYÖRGY

Nyugat-Magyarországi Egyetem, Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar
Állattudományi Intézet

A PRRS a sertés reprodukciós zavarokkal és légzőszervi tünetekkel járó szindrómája, magzatkárosodással, koraelléssel és légzőszervi tünetekkel járó vírusos betegség. Története 1987-ben kezdődött az Egyesült Államokban. Európában 1990-ben jelentkezett először egy németországi sertéstelepen. 1994-ben, Lengyelországban a PRRS súlyos tünetekkel járó formája ütötte fel a fejét egy német határhoz közeli sertéstelepen. A kitörést követő egy évben ezen a telepen megfigyelt koraellésből, malacelhullásból és következményes légzőszervi megbetegedésből származó termelési veszteség rendkívül súlyos volt. A vírus hazánkban 1990-óta ismert, vélhetően import sertésekkel került be, terjedése azonban nem volt olyan gyors, mint ahogy arra a külföldi tapasztalatok alapján számítani lehetett, illetve a klinikai tünetek is enyhébbnek mutatkoztak. Az országos felmérés alapján végzett szerológiai vizsgálatok 1995-1997 között azt mutatták, hogy a vizsgált tenyészállomány 15%-a fertőzött. Ezt követően a PRRS bejelentési kötelezettség alá tartozó betegségként jelent meg az állategészségügyi szabályzatban, 2001-ben viszont törölték a bejelentendő állatbetegségek köréből.

2005 őszén két Veszprém megyei sertéstenyésztő telepen észlelték a vírus egyik igen agresszív formáját, ami leginkább súlyos reprodukciós zavarokat okozott. Munkánk során ezen a két telepen vizsgáltuk a kiesések mértékét, az általuk okozott károkat és összehasonlítottuk a korábbi enyhébb kártételekkel. Munkánkkal a járványvédelmi előírások gazdasági hasznára kívánjuk a figyelmet felhívni.

PRRS GREIFT WIEDER AN

CSILLA KISS – JUDIT VINCZE – PETRA VARGA – DR. GYÖRGY PÁSZTHY

Westungarische Universität, Fakultät der Landwirtschafts- und Lebensmittelwissenschaften
Tierzucht Institut

PRRS ist die englische Kürzung von dem Syndrom den Atmungs- und Fortpflanzungsorganen bei Schweine. Die Geschichte von PRRS begann in 1987, in den Vereinigten Staaten, und in kurzem hat sich die Krankheit über die grosse Schweinezuchtgebiete von dem Vereinigten Staaten und Kanada ausgebreitet.

In Europa hat es in 1990 ausgebrochen, erst in Deutschland, dann in den Niederlanden, in Frankreich usw.

Für heutzutage hat es alle europische Länder erreicht. PRRS wurde in Ungarn bis 1996 nicht diagnostiziert. Nach die serologische Untersuchungen in 1996-97 wurde festgestellt, dass 16 Prozent der ungarischer Zuchtherde seropositiv ist.

In Oktober, 2005 hat die Krankheit in zwei, naheliegenden Schweinefarme in West-Transdanubien ausgebrochen.

Die Verfasser haben den Ausfall wegen der Epidemie studiert, und haben die Möglichkeiten gesucht, den Ausfall und die Verbreitung der Krankheit zu vermindern.

ELTÉRŐ HAZAI CIGÁJA ÁLLOMÁNYOK TEJTERMELÉSI TULAJDONSÁGAI

KUKOVICS SÁNDOR – MOLNÁR ANDRÁS – NÉMETH TÍMEA – ÁBRAHÁM MÁRIA

Állattenyésztési és Takarmányozási Kutatóintézet

A szerzők előző vizsgálatainak eredményei szerint az őshonos- és a tejelő cigája változatokon belül számos változatot tenyésztene Magyarországon. Jelen munkában ezen változatok tejtermelési tulajdonságait elemezték és hasonlították össze. Az öt fejt cigája állományból kettő tejelőként, három pedig őshonosként szerepel a hivatalos nyilvántartásban.

Az állományokban létszámtól függően 80-100 egyedat választottak ki, felvették azok tejtermelési adatait választástól elapasztásig, 2003-2004 évben. A próbafejések alkalmával egyedi tejmintákat vettek a tej összetételének (zsír%, fehérje%, zsírmentes szárazanyag%, sűrűség /fajsúly/, és fagyáspont) meghatározása céljából. Az utóbbi vizsgálatokhoz Ecomilk készüléket használtak.

Az adatok elemzéséhez Microsoft Excel 5.1 és SPSS for Windows 10.0 programot használtak és páros t-próbát, tulajdonságok közötti korrelációt, egy- és többtényezős varianciaanalízist alkalmaztak. Az egyedi tejhozamok értékeléséhez saját fejlesztésű KSNAPTEJ programot használtak.

Az eredmények szerint a tejtermelési adatokban (fejt napok száma, összes kifejt tej, napi átlag tej) jelentős és szignifikáns eltéréseket találtak az egyes cigája változatok között, bár az év hatása módosította az eredményeket. A különbségek a tejelő és az őshonos változatokon belül is kimutathatók voltak. A tej összetételében (zsír%, fehérje%, zsírmentes szárazanyag%), valamint egyéb tulajdonságaiban (fajsúly, fagyáspont) a cigája változatok közötti eltérések ugyancsak jelentősnek bizonyultak. Az egyes tulajdonságok közötti korrelációk értékei cigája változatonként eltérőek voltak.

MILK PRODUCTION TRAITS OF DIFFERENT Tsigai VARIANTS IN HUNGARY

SÁNDOR KUKOVICS – ANDRÁS MOLNÁR – TÍMEA NÉMETH – MÁRIA ÁBRAHÁM

Research Institute for Animal Breeding and Nutrition

According to the results of previous experiments of the authors several varieties of Tsigai sheep breed are being bred within the so called indigenous and milking variants. In the present work the milk production traits of these Tsigai varieties were analysed and compared. Two of the milked variants called as milking-, and the other three as Indigenous Tsigai sheep in the official register.

Depending on the flock size 80-100 heads were selected out and their individual milk production traits were collected from weaning up to the end of lactation, during 2003 and 2004. At the occasions of test milkings milk samples were taken individually and the milk composition was measured: fat%, protein%, fat free dry matter%; freezing point, and density: Ecomilk equipment was used for this examinations.

Data collected was processed by using Microsoft Excel 5.1 and SPSS for Windows 10.0 software calculating paired samples t-test, correlations among studied traits, and univariate and multivariate analysis of variance. An own developed software (called KSNAPTEJ) was used for the evaluation of individual milk yields.

Based on the results, significant differences were found among the Tsigai variants regarding the milk production traits (number of milking days, total milk yield, daily milk yield); however, these data were modified by the year. Divergences were also observed within the milking and indigenous variants as well. Significant differences were also pointed out among the Tsigai varieties concerning milk composition (fat%, protein%, fat free dry matter%) and other traits (freezing point, density). Several differences were found in the values of correlation between the studied traits as well among the Tsigai varieties.

AZ ÖNTÖZÖTT VÖRÖSHAGYMA TERMESZTÉSÉNEK ÖKONÓMIAI ELEMZÉSE

DR. MARSELEK SÁNDOR – DR. DEME PÁL – VANÓ GÁBOR

Károly Róbert Főiskola

A tanulmány az NKFP-2004/4-014-04 OM kutatási feladat keretében készült.

Vizsgálatainkat a 2003, 2004 és 2005 években Jász-Nagykun-Szolnok megyében a Jászladányon gazdálkodó Jász-Föld Rt-ben végeztük. A társas vállalkozás integrálja és szolgáltatásaival segíti a termelőket. Elemzés tárgyát képezte a vöröshagyma termőterületének, a termésátlagának, a termelési költségének, az értékesítési átlagárának és a bruttó jövedelmének az alakulása.

A vöröshagyma termésátlagának, termelési költségének és bruttó jövedelmének alakulása

Megnevezés	2003	2004	2005	Index 2002=100 %
Termőterület (ha)	210	160	90	42,85
Termésátlag (t/ha)	30,1	51,7	45,2	150,16
Értékesítési átlagár (Ft/t)	49 800	16 100	38 500	77,30
Termelési érték (Ft/ha)	1 498 980	832 370	1 740 200	116,09
Termelési költség (Ft/ha)	673 450	742 010	786 350	116,76
Bruttó jövedelem (Ft/ha)	825 530	90 360	953 850	115,54

Forrás: saját adatgyűjtés

A bruttó jövedelem a saját munkaráfordítás díját nem tartalmazza. Az AKI adatgyűjtése alapján az országos átlag 2003-ban 12,9 t/ha termésátlag esetén 242.341 Ft/ha, 2004-ben 32,5 t/ha hozam mellett 105.579 Ft/ha jövedelem képződött.

A termelési költségek emelkedését nem minden évben lehet az értékesítési árakban realizálni, ennek is tulajdonítható, hogy tovább csökken a hagymatermelők köre.

ECONOMIC ANALYSIS OF IRRIGATED ONION GROWING

DR. SÁNDOR MARSELEK – DR. PÁL DEME – GÁBOR VANÓ

Károly Róbert College

This study has been made within the framework of NKFP-2004/4-014-04 OM researches

Our research has been established at the Jászladány city, Jász-Nagykun-Szolnok county based Jász-Föld PLC, from 2003 to 2005. The company integrates and with its numerous services, it helps farmers. Our studies incorporated the crop land, average growth, crop costs, average selling price and the gross income of onion growth.

Analysis of average growth, crop costs, and the gross income of onion growth

Description	2003	2004	2005	Index 2002=100%
Crop land (acre)	210	160	90	42,85
Average growth (ton/acre)	30,1	51,7	45,2	150,16
Average selling price (HUF/ton)	49 800	16 100	38 500	77,30
Value of production (HUF/acre)	1 498 980	832 370	1 740 200	116,09
Crop cost (HUF/acre)	673 450	742 010	786 350	116,76
Gross income (HUF/acre)	825 530	90 360	953 850	115,54

Source: own data acquisition

The own labour expenditure is not included in the gross income. Based upon the data collection of AKI the national average was 242.341 HUF/acre referring to 12,9 ton/acre in 2003, but 105.579 HUF/acre has been realised through a growth of 32,5 ton/acre in 2004.

The rise of crop costs cannot always be included in the selling price, hence the number of onion growers is falling down.

A MINŐSÉGMENTEDZSMENT SZEREPÉNEK ÉS JELENTŐSÉGÉNEK MEGÍTÉLÉSE AZ ÉLELMISZERIPARI VÁLLALKOZÁSOK KÖRÉBEN

MIKÁCZÓ ANDREA

Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar

Egy jól kialakított minőségmenedzsment jelentősen meghatározza a cég működésének eredményességét, hosszú távú fejlesztéseinek lehetőségét. Azt, hogy egy szervezet a minőségmenedzsment keretein belül milyen minőségbiztosító rendszert épít ki és alkalmaz folyamatainak működtetése során, azt a tevékenység jellegéhez igazítva érdemes megválasztani, amit célszerű a vevő igényeivel összhangban megvalósítani.

Az élelmiszeriparban a minőség biztosítását célzó rendszerek egész tárháza áll rendelkezésre napjainkban (HACCP, ISO 9001, ISO 22000, IFS, EFSIS, BRC stb), ami nagyon megnehezíti a hazai élelmiszer-előállítókat eme döntés meghozatalában.

A minőségbiztosító rendszerek sajátossága, hogy be kell építeni a vállalkozás adott struktúrájába, ki kell alakítani a saját szervezetét, kapcsolatrendszerét, be kell épülnie a vállalati hierarchiába. Ezzel elérhető, hogy a vállalat hosszú távú stratégiai elképzeléseit, minőségi célkitűzéseit a minőségügyi szervezeten – minőségmenedzsmenten – keresztül könnyebben érvényre tudja juttatni.

Kutatómunkám során többek között arra keresem a választ, hogy az élelmiszeripari vállalatok – különös tekintettel a baromfi-feldolgozó vállalkozásokra – miként képesek megfelelni a mind magasabb minőségi követelményeknek; ehhez igazodva milyen módon reagáltak szervezetük átalakításával; kialakították-e a saját minőségmenedzsmentjüket.

THE ROLE AND THE SIGNIFICANCE OF QUALITY MANAGEMENT IN FOOD INDUSTRY ENTERPRISES

ANDREA MIKÁCZÓ

Szent István University, Faculty of Economic and Social Sciences

Good quality management in an enterprise significantly determines the success of its operation and its development opportunities in the long term. The type of the quality assurance system of the company – in the frame of quality management – that it will apply during its operation has to be chosen in line with the given activity and in accordance with the demand of customers.

There are several quality assurance systems in food industry (HACCP, ISO 9001, ISO 22000, IFS, EFSIS, BRC etc.) that managers can choose from. The high number of available systems makes the decision of food producers in Hungary very hard. A speciality of quality assurance systems is that they have to be built in the given structure of the enterprise. They require an own organisational unit with a system of connections and a certain place in the hierarchy of the enterprise. An enterprise can more easily achieve its strategic goals and quality aims by establishing a well-organized quality assurance system. This research focuses on how food industry enterprises – with special emphasis on the investigation of poultry processing enterprises – can meet higher quality requirements by changing their organisational structure and whether they established their own quality management or not.

NEMZETI SZINTŰ TURIZMUS FEJLESZTÉSI STRATÉGIÁK ÉS A VIDÉK GAZDASÁGA¹

MOLNÁR ZSUZSA

Debreceni Egyetem, Agrártudományi Centrum, Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar

A turizmus a világ sok országában nemzetgazdasági szinten is jelentősnek tekinthető. Számos ága jelentős befolyással bír a vidék gazdaságára, hiszen a jól megtervezett stratégia következtében komoly eredmények érhetők el például a turisztikai bevételek növelése, a foglalkoztatás, a környezet állapotának változása, vagy éppen az elmaradott térségeken élők jövedelmi viszonyainak rendezése terén. A világ különböző országaiban eltérő súllyal jelenik meg a nemzeti szintű stratégiai turizmus-tervezés is, azonban e dokumentumok többsége a vidékfejlesztés egyik fontos tényezőjének tekinthető.

Dolgozatomban, bemutatom, hogy néhány komoly turisztikai potenciállal rendelkező ország turizmusfejlesztési stratégiája miként tárgyalja az ágazat és a vidékfejlesztés összefüggéseit, hogyan látja megvalósíthatónak a turizmus kedvező hatásainak erősítését és a kedvezőtlen hatások csökkentését a vidék fenntartható fejlesztésének érdekében.

DEVELOPMENT STRATEGIES FOR NATIONAL LEVEL TOURISM AND REGIONAL ECONOMY

ZSUZSA MOLNÁR

Doctoral School of Interdisciplinary Social and Agricultural Sciences
University of Debrecen CAS FAERD

Tourism is a considerable factor in terms of national economy in several countries. Its several sectors influence regional economies, as with carefully planned strategies key results can be achieved, such as increased touristic incomes, improved employment, environment and also positive changes in the income conditions of the population of lagging behind areas.

Plans for national level strategic tourism appear with varying importance in different countries, and its documentation proves to be one of the primary factors of regional development.

My study aims to present how tourism development strategies in some countries with considerable touristic potentials deal with the correlations of this sector and regional development, how they try to enhance the advantageous effects of tourism and cut unfavourable ones to achieve sustainable regional development.

¹ A tanulmány az OTKA T-046704 sz. pályázatának támogatásával készült.

MŰKÖDŐ LOGISZTIKAI RENDSZER HATÉKONYSÁG ELEMZÉSE

MUNKÁCSI SZABOLCS

Debreceni Egyetem, Agrártudományi Centrum, Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar
Munkatudományi Tanszék

Egy létező logisztikai rendszer működésének hatékonyságát, létesítmény elhelyezésének hatékonyságát vizsgáltuk meg a networking módszereivel. Ennek módja a már létező rendszer fenntartási költségeinek meghatározása és logisztikai szempontú csoportosítása, majd ezek alapján történő elemzése. Az elemzés célja megállapítani, hogy a létesítmények fenntartása érdemes-e az adott rendszerben és amennyiben érdemes, lehetséges-e a költségek csökkentése. Ezt az elemzést a hálózat szállítási költségének minimalizálását szolgáló eljárással vizsgálhatjuk. Emellett azonban el kell végezni a rendszer kihasználtságának elemzését egy másik módszer segítségével. A módszer lényege, hogy egy logisztikai szolgáltatás végrehajtási ideje alapján meghatározhatjuk a rendszer hatékonyságát. A két módszer eredményei alapján javaslatok tehetők a logisztikai rendszer optimalizálására, hatékonyságának fokozására. A vizsgálat eredményeképp egy viszonylag jól működőnek látszó rendszer működési határfoka igen alacsony, míg egy látszólagosan rosszul felépített, kihasználatlan logisztikai rendszer hatékonysága közel 100 %-os lehet.

EFFICIENCY ANALYSIS OF AN EXISTING LOGISTICAL SYSTEM

SZABOLCS MUNKÁCSI

University of Debrecen, Centre of Agriculture
Faculty of Agricultural Economics and Rural Development, Department of Labour Science

Two methods of networking were applied in the research. The first method was Network Transportation Cost Minimization. Applying this method it defines and group the maintaining costs of the logistical system and than do the dissection. The aim of the analysis is to determine if the existence of facilities is economically justified and if it is so how can we reduce expenses.

Executing this analysis we used the Total Transportation Cost Minimization method. Besides this dissection we have to analyze the efficiency of the system capacity usage. The essence of this process is that we can define the system's effectiveness of a logistical service period. We make it by monitoring consumers order through the logistical system. These methods' results can help us to optimize the system and improve its efficiency. The conclusion is that a system which seems to work effectively can be a very inefficient system and another logistical that looks worthless can almost work with efficiency of 100 percent.

A MORFOLÓGIAI TULAJDONSÁGOK ÉS A TEJTERMELÉSI TÉNYEZŐK ÖSSZEFÜGGÉSEINEK VIZSGÁLATA A MAGYARORSZÁGI TEJELŐ KECSKE ÁLLOMÁNYOKBAN

NÉMETH TÍMEA – KUKOVICS SÁNDOR

Állattenyésztési és Takarmányozási Kutatóintézet

A szerzők 20 tenyészetből, az 5 tejelő fajtába tartozó (tejelő fehér-, tejelő barna-, tejelő tarka magyar, alpesi, szánentáli) összesen 552 anyakecske, két évi (2003 és 2004) tejhozam adatait gyűjtötték össze. Az adatokból a tejhozam és testméretek közötti korrelációkat, a fajta és a kor laktációs hozamra gyakorolt hatását, valamint a tejhozam ismételhetőségét vizsgálták. A statisztikai elemzéshez az SPSS for Windows 10.0 programot (korrelációs számítást, egy- és többtényezős varianciaanalízist, páros t-próbát) használták.

A magyar és az import fajták között mindkét évben jelentős (100-150 literes) különbség mutatkozott a tejhozamban, amely a fajtánkénti összevetések többségében $P \leq 0,05$ szinten szignifikáns volt. A szánentáli tejhozama egyértelműen meghaladta a többi fajtáét.

A tejmenyiségi adatok ismételhetősége meglehetősen alacsony szintű volt, a két vizsgált év eredményei szignifikánsan ($P \leq 0,05$) különböztek egymástól.

A 3 évesnél idősebb anyák adatainak elemzésekor mindkét évben statisztikailag igazolható ($P \leq 0,05$) pozitív korrelációt találtak a testméretek (kivéve a marmagasság) és a tejhozam között. Az összes egyed vizsgálatakor csupán a 2003-ban mért tejhozam és a marmagasság között nem mutatható ki összefüggés. A fajták szerinti elemzéskor a törzshossz, a mellkas-mélység, a mellkas-szélesség, valamint tejelő fehér-, a tejelő tarka magyar és a szánentáli fajtáknál a marmagasság is befolyásolta a tejtermelési adatokat.

RELATIONSHIPS BETWEEN MORPHOLOGICAL CHARACTERISTICS AND MILK PRODUCTION TRAITS IN HUNGARIAN MILKING GOATS

TÍMEA NÉMETH – SÁNDOR KUKOVICS

Research Institute for Animal Breeding and Nutrition

The authors collected two years' (2003 and 2004) lactation yield of 552 does of 5 milking goat breeds (Hungarian Milking White, -Milking Brown, -Milking Multicolour, Alpine, Saanen) from 20 farms. Correlations between lactation yields and body measurements, the effects of breed and age on lactation yield, as well as the repeatability of lactation yield were studied.

The data collected was processed by using SPSS for Windows 10.0 software (correlation, univariate and multivariate analysis of variance, paired-samples t-test).

The lactation yields were significantly ($P \leq 0.05$) different among Hungarian and imported breeds in both two years (100-150 liters), and it was the highest in the case of Saanen breed. The repeatability of lactation yield was on low level, the results of two years were significantly ($P \leq 0.05$) different.

Correlations among body measurements (except wither height) and lactation yields were found in the case of does above 3 years of age. Significant correlation was not found only between lactation yield in 2003 and wither height. The body length, thorax depth, thorax width affected lactation yield, but in the case of Hungarian Milking White-, -Milking Multicolour and Saanen wither height was also influential factor.

TEMPERAMENTUM ÉRTÉKELÉSE ÉS KAPCSOLATA HIZLALÁSI TULAJDONSÁGOKKAL MAGYAR MERINÓ BÁRÁNYOKBAN

PAJOR FERENC – SZENTLÉLEKI ANDREA – LÁCZÓ EDINA – PÓTI PÉTER

Szent István Egyetem, Szarvasmarha- és Juhtenyésztési Tanszék

Magyar merinó bárányok temperamentumát értékeltük a temperamentum teszt segítségével (temperamentum pontozása: bárányok viselkedésének vizsgálata 5 pontos skála alapján, amíg az állatok 30 másodpercig a mérlegen tartózkodnak).

A vizsgálatban 10 kos és 22 jerke magyar merinó bárány vett részt. A bárányokat átlagosan 65 napos korban állították hizlalásba, a hizlalás 49 napig tartott. A hizlalás alatt a bárányok igény szerint fogyasztottak lucerna szénát és abrakkeveréket.

A temperamentum vizsgálata során a kosok és a jerkék temperamentum pontszáma között nem találtunk különbséget ($P=0,38$), ezért a két nem adatait összevontan kezeltük a továbbiakban. A 32 magyar merinó bárányt összesen 4 temperamentum kategóriába osztottuk (1. és a 2. kategóriába esett bárányokat összevontuk a kis elemszám miatt). A nyugodt temperamentumú bárányoknak (1. és 2. kategória) volt a legmagasabb az átlagos napi súlygyarapodása és a hizlalás végi súlya (409,7 g/nap és 39,5 kg), összehasonlítva a 3. kategóriába (357,1 g/nap és 37,3 kg), a 4. kategóriába (321,7 g/nap és 34,0 kg), valamint az 5. kategóriába került bárányok eredményeivel (311,8 g/nap és 34,6 kg).

A vizsgálataink során szignifikáns negatív összefüggést találtunk a bárányok temperamentum pontszáma és a hizlalás végi testsúly ($r_{rang}=-0,51$; $P<0,01$), valamint az átlagos napi súlygyarapodás között ($r_{rang}=-0,53$; $P<0,01$).

RELATIONSHIP BETWEEN TEMPERAMENT AND PRODUCTION TRAITS IN HUNGARIAN MERINO LAMBS

FERENC PAJOR – ANDREA SZENTLÉLEKI – EDINA LÁCZÓ – PÉTER PÓTI

Department of Cattle and Sheep Breeding, Szent István University

We evaluated temperament of sheep using temperament test (temperament score: assess behaviour of animals on a five-points scale, while spending 30 seconds on the weighing scale). Ten rams and twenty-two ewes of Hungarian Merino (HM) lambs aged 65 days were fed-lot- on a forage mix for 49 days. The relationships of the two sexes were not different in this breed ($P=0.38$). Therefore we contracted the two sexes. The 32 Hungarian Merino lambs were assigned into four temperament categories (1. and 2. categories were combined because of the small numbers). The lambs with good temperament (1. and 2. categories) had higher average daily gains (409.7 g), compared to those having mixed (3- category) (357.1 g), 4- category (321.7 g) and poor (5-category) temperament (311.8 g). The live weight at the end of fattening showed a similar tendency: being good (39.5 kg), mixed (37.3 kg), (34.0 kg) and poor (34.6 kg). The correlation of the temperament scores were negative with the corresponding weight gains ($r_{rang}=-0.53$; $P<0.01$) and slaughter weights ($r_{rang}=-0.51$; $P<0.01$) as well.

A TERÜLETALAPÚ TÁMOGATÁSOK HATÁSA EGY GAZDASÁGI TÁRSASÁG PÉLDÁJÁN KERESZTÜL

PILLER PÉTER – KACZ KÁROLY

**Nyugat-Magyarországi Egyetem, Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar
Gazdaságtudományi Intézet**

Már az Európai Unió csatlakozásunkat megelőzően, de különösen azt követően a szántóföldi növénytermesztéssel foglalkozó vállalkozások számára mind szélesebb körű és új elemekkel bővülő támogatása vált lehetővé az EU-forrásokat és a nemzeti támogatásokat együttesen tartalmazó területalapú támogatások révén.

Vizsgálatunk célja az Európai Unió által finanszírozott támogatások, ezen belül a közvetlen területalapú termelői támogatás, a SAPS (az egységes területalapú támogatás, illetve a kiegészítő nemzeti támogatás) ismertetése mellett bemutatni egy gazdasági társaságra gyakorolt hatását. Ezen belül szándékunk szemléltetni, hogy a támogatások mekkora mértékben befolyásolják az adott gazdaság eredményességét, jövedelmének alakulását.

A vizsgált társaság kizárólag növénytermesztéssel foglalkozik, csak ebből az ágazatból származik bevétele. A területalapú támogatásoknak így fokozott a jelentősége, tekintettel arra, hogy a legnagyobb mértékben a közvetlen támogatások érintik a gazdaságokat és a lakosságot, annak kihasználása nagyban befolyásolja a társaság gazdaságos működését.

A támogatások emelkedésének hatására a jövedelem jelentősen emelkedhet, ám a termelési költségeket figyelembe véve a gyakorlatban ez az állítás nem kellően megalapozott.

THE EFFECTS OF SINGLE AREA PAYMENT SCHEME ACCORDING TO AN ANALYZED CORPORATION

PÉTER PILLER – KÁROLY KACZ

**University of West Hungary, Faculty of Agricultural and Food Sciences
Institute of Economic Sciences**

A wide and flaring range of subsidies have become accessible for arable plant producing enterprises as Hungary's joined the European Union. These subsidies contain EU-sources as well as national subsidies.

The aim of our survey is to make a review about the EU sponsored subsidies. Besides the exposition of SAPS (Single Area Payment Scheme) and the so called „top-up”, we would like to show their affects on a corporation. Within its confines we want to demonstrate how the subsidies influence the efficiency and profitability of a given farm.

The surveyed corporation's only line is plant production; this is the sector which produces all of its incomes. The importance of the Single Area Payment Scheme is increased, considering that the direct subsidies have a bigger influence on the companies and the population as well. Their utilization affects the economical run of the companies.

The significant growth of the incomes could be caused by the growth of the subsidies, but considering the production costs, this statement is not fitly established.

A TEJTERMELÉS ÖNKÖLTSÉGÉNEK ALAKULÁSA AZ ELMÚLT ÉVEKBEN

SALAMON ILDIKÓ – MÉSZÁROS JUDIT

**Nyugat-Magyarországi Egyetem, Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar
Gazdaságtudományi Intézet**

Az Európai Unióhoz való csatlakozásunkkal mezőgazdaságunkban is új korszak kezdődött, részesei lettünk egy hatalmas, kínálati jellegű piacnak. A számos bekövetkezett, illetve jövőbeni változás alapvetően határozza meg az ágazatok, így a tejágazat versenypozícióját is. A fokozódó verseny, a támogatási rendszer átalakulása, a szigorúbb európai uniós előírások elsősorban a termelői fázisban teremtenek a jelenleginél nehezebb feltételeket.

Gyakran elhangzik: „Ahhoz, hogy az Európai Unióban versenyképesek maradjunk folyamatos korszerűsítésekre, fejlesztésekre, tehát beruházásokra van szükség”. A beruházások megvalósítása ugyanakkor komoly tőkeigényt jelent, összköltség-növelő hatású, és csupán a fajlagos mutatók jelentős javítása révén eredményezhet önköltség csökkenést.

Az előzőekből kiindulva az alapanyagtermelő-szektor hatékonyságának elemzése elengedhetetlen a versenyképességet meghatározó tényezők feltárásához, hiszen a tejtermékek önköltségét 60-65%-ban az alapanyag ára (tejár) határozza meg.

THE FORMATION OF MILK PRODUCTION COST IN THE PAST YEARS

ILDIKÓ SALAMON – JUDIT MÉSZÁROS

**University of West Hungary, Faculty of Agricultural and Food Sciences
Institute of Economic Sciences**

With joining the European Union our agriculture also faced a new era; Hungary became a part of an enormous, supply-dominant market. The numerous changes that already took place and that are still expected to come in the future basically determine the competition position of certain agricultural sectors, including milk sector. The increasing competition, the transformation of the support system and the application of the more strict EU regulatory system create more difficult circumstances primarily in the production phase.

It can often be heard: “If we want to keep up with the competition in the EU, continuous modernisation and development, therefore investments are needed”. At the same time investments are on one hand quite capital demanding, on the other hand they seem to increase production cost even if with the improvement of relative indices production costs are actually decreased.

Considering these elements the evaluation and analysis of the effectiveness of the primary, raw material producing sector is essential to reveal the factors affecting competitiveness, as the production cost of milk is in 60-65 % defined by the price of the raw material, the milk price.

AZ ENERGIANÖVÉNY ALAPÚ BIOÜZEMANYAGOK VERSENYKÉPESSÉGE MAGYARORSZÁGON

SIPOS GYULA

**Szent István Egyetem, Gazdaság és Társadalomtudományi Kar
Vállalatgazdaságtani és Szervezési Intézet**

„A növényi olaj üzemanyagként történő használata ma még jelentéktelen. Idővel azonban ezek a termékek ugyanolyan fontosak lesznek, mint a benzin és a kátrány termékek.” (R. Diesel, 1912)

A fenntartható fejlődés támasztotta fokozódó igény a megújuló energiaforrások, így a bioüzemanyagok iránt, a mezőgazdaság energiatermelő jellegének erősödését eredményezi. Ez a szerkezeti átalakulás számos előnnyel jár, és különösen fontos a fosszilis energiahordozókban szegény, ám jó mezőgazdasági adottságokkal rendelkező Magyarország számára.

Ezért tartottam fontosnak arra vonatkozó számításokat végezni, hogy Magyarországon mely bioüzemanyag állítható elő a leggazdaságosabban és ezen bioüzemanyag előállításához mely szántóföldi energianövény alapanyagkénti felhasználása a legjobb választás.

A vizsgálataim alapját képező saját szempontrendszer alkalmazásával arra a megállapításra jutottam, hogy Magyarország esetében a kukorica alapú bioalkohol gyártásban rejlenek a legnagyobb lehetőségek.

THE COMPETITIVENESS OF BOTANICAL ENERGY - BASED BIOFUELS IN HUNGARY

GYULA SIPOS

**Szent István University, Faculty of Economics and Social Sciences
Department of Farm Economics**

„The use of vegetable oil as a fuel might be insignificant today. Yet, over time, these fuels could become as important as paraffin and the coal-tar products of today.” (R. Diesel, 1912)

For the sake of making sustainable development possible, there is an increasing need for renewable energy sources like biofuels. Therefore, the energy-producing side of agriculture is getting stronger and more important. This structural change has great advantages and is extremely important to Hungary, which is low on fossil energy sources but has excellent agricultural conditions.

That is why I thought it would be useful to calculate which biofuel could be produced in the most economical way in Hungary, and which botanical energy source would be the best choice to produce this biofuel.

Using my own aspects, I established that in the case of Hungary the greatest potentialities are in production of corn-based bioalcohol.

A TURIZMUS FEJLESZTÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI A MAGYAR ÉS A CSEH KÖZTÁRSASÁG KÖZÖTT

DR. SZABÓ LAJOS¹ – JÁTÉKOS EDIT²

¹Szent István Egyetem
²Károly Róbert Főiskola

A tanulmány első részében áttekintjük a turizmus általános helyzetét Európában, majd Közép-Kelet-Európa turizmusának fejlődését vizsgáljuk. Magyarország turizmusának tárgyalásakor meghatározzuk az ország turisztikai vonzerőit és turisztikai termékeit, a kiutazások számának alakulását, a legfontosabb célországokat és a magyar turisták szabadidős tevékenységeit. Csehország turizmusának elemzésekor Csehország turizmusának történeti áttekintése után az ország idegenforgalmi vonástényezőit és turisztikai termékeit, a kiutazások számát és a cseh turisták motivációit vizsgáljuk. Összegzésképpen meghatározzuk azokat a turisztikai termékeket régiók szerint, amelyek az adottságok tekintetében és az utazási szokásoknak megfelelően alapot jelenthetnek a turizmus fejlesztéséhez a két ország között.

THE POSSIBILITIES OF TOURISM DEVELOPMENT BETWEEN HUNGARY AND THE CZECH REPUBLIC

DR. LAJOS SZABÓ¹ – EDIT JÁTÉKOS²

¹Szent István University
²Károly Róbert College

In the first part of the study we make a short survey on the general situation of tourism in Europe, and then we examine the progress of the tourism in Middle-Eastern-Europe.

In the chapter on the tourism of Hungary we define the tourist attractions and tourism products of the country, changes in the number of outward journeys, the most popular destinations and free time activities of the Hungarian tourists.

In the chapter on the tourism of the Czech Republic, after the historical summary of the tourism of the country, we summarize the tourist attractions and tourism products, the number of outward journeys and the general motivations of Czech tourists.

Taking into account the potentials and travelling habits, in the summary we define the tourism products regionally that could give a basis for tourism development between the two countries.

REGIONÁLIS PIACOK ÁRAZÁSSAL TÖRTÉNŐ BEFOLYÁSOLÁSÁNAK ELMÉLETE ÉS MATEMATIKAI MODELLEZÉSE

TÁNCZOS TAMÁS¹ – BOZSIK NORBERT²

¹Eszterházy Károly Főiskola – ²Károly Róbert Főiskola

A multinacionális nagyvállalatok, megjelenésükkel hazánkban is nagy hatást gyakorolnak az egyes régiók fejlődésére. Az infrastruktúrával jobban ellátott területek erőteljesebb tökevonzó képességüknek köszönhetően intenzívebben, míg az infrastruktúrában szegényebb térségek lassabban fejlődnek, fokozva ezzel az egyes régiók közötti fejlettségbeli különbségeket.

Ez a tanulmány a piacvédő ármeghatározás egy speciális esetének a közgazdasági szakirodalomban megjelenő elméleteit igyekszik matematikai eszközök segítségével igazolni. Ehhez a mikroökonómia által kidolgozott eszközrendszerből a domináns vállalati árvezérlésre épített modell kerül felhasználásra, mert ez az a modell, melyben a kínálati oldalon megjelenő piaci szereplők száma úgy teszi lehetővé a problémakör matematikai alapokon történő vizsgálatát, hogy ezzel párhuzamosan a gyakorlati összefüggésektől is a legkevésbé szakad el. A dolgozat tárgyát képező ármeghatározási stratégia gyakorlati relevanciáját két esetpélda támasztja alá annak igazolására is, hogy a gyakorlati élettől sokak által oly távolinak tartott mikroökonómiai elmélet az alkalmazott közgazdaságtan területén megjelenő problémák megoldásában is jelentős szerepet játszik.

THEORY AND MATHEMATICAL MODELLING OF THE INFLUENCE WITH PRICING ON THE REGIONAL MARKETS

TAMÁS TÁNCZOS¹ – NORBERT BOZSIK²

¹Eszterházy Károly College – ²Károly Róbert College

The appearance of multinational companies has had a great effect on the development of certain regions in our country. Areas provided with better infrastructure are developing more intensively than those areas that have fewer infrastructures, thus increasing the developmental differences between regions.

This paper tries to verify the theories of a special case of market defending price determination that have appeared in the international economic literature by the use of mathematics. In order to achieve this goal we will apply the model founded on the dominant corporal price control, because this is the very model in which the number of participants on the supply side renders it possible to examine the problems on the basis of mathematics in a way that it drifts away to the slightest extent from the practical relations. The relevance of the price determination strategy, which is the subject of this paper, is supported by two cases to prove that the microeconomic theory thought by many to be far removed from practical life plays a significant role in solving problems in the sphere of applied economics.

A MAGYAR LÓFAJTÁK SZEREPE ÉS JELENTŐSÉGE A HAZAI LÓTENYÉSZTÉSBN

VARGA PETRA – KISS CSILLA – GULYÁS LÁSZLÓ

**Nyugat-Magyarországi Egyetem, Mezőgazdasági és Élelmiszertudományi Kar
Állattudományi Intézet**

Jelenleg a világ lóállománya 60-61 millióra tehető. Ez a mennyiség lényegesen nem változott az utóbbi évtizedben, noha a különböző országokban eltérő tendenciákat figyelhetünk meg. Magyarország lótenyésztését jellemzi, hogy 1935 óta lóállományunk fokozatos csökkenést mutat. A csökkenés fő oka, hogy a ló kiszorult a magas fokon gépesített gazdaságokból, a hobbi és sportlótartás területén jelentős változás nem történt. A széthulló nagyüzemi törzstenyészetekből kiáramló tenyészanyag megmentésének érdekében 1989-től lótenyésztő egyesületek alakultak. Hasznosítás szerint a hangsúly a sport és a vágóló előállításra tevődött át.

A több évszázados magyar lófajták fenntarthatóságának csak szakmailag nagyon átgondolt és fegyelmezetten végrehajtott tenyésztési terv útján lehetséges. Az Európai Unióhoz való csatlakozás után nagyon fontos, hogy a magyar lófajták önállóságát és fajtajellegeit fenntartsuk. Ezek akkor is értéket képviselnek, ha pillanatnyilag a piac nem értékeli őket kellően, vagy azért, mert nem felelt meg koruk divatjának. Tehát nemesíteni, javítani kell lófajtáinkat, fenntartva a különbségeket a többi fajtától, emellett természetesen a világ tendenciáit követő sportlótenyésztésben éppen úgy megvan a létjogosultsága, mint a versenylovak vagy a hidegvérű ló tenyésztésének.

Vizsgálatainkban választ kívánunk kapni a hazai „ménpark” megoszlására, korára, tulajdon szerinti, valamint a fedezőmének fajtacsoport szerinti megoszlására.

ROLE AND IMPORTANCE OF HUNGARIAN HORSE SPECIES IN DOMESTIC HORSE-BREEDING

PETRA VARGA – CSILLA KISS – LÁSZLÓ GULYÁS

University of West Hungary, Faculty of Agricultural and Food Sciences

The horse stock of the world is about 60-61 million. This number has not changed recently though in different countries different tendencies can be noticed. Hungary's horse breeding can be characterized of decreasing horse stock, it has gradually happened since 1935. The main reason of decreasing is the mechanization of farms where horses were not needed. In the field of hobby-and sport horsekeeping there was no significant change. In order to rescue the valuable breeding stock, coming out of the disintegrated large-scale farms, horse breeding associations have been founded since 1989. What is stressed now is to breed horses for sports and for slaughter. Sustainability of centuries old Hungarian horse species can be possible only with following a very well weighed and strictly fulfilled breeding programme.

After joining the EU it is very important to maintain the originality and breed-characteristics of Hungarian horse species. There are of great value even the market does not esteem them yet on they do not meet the demand of the latest fashion. So on horse species must be purified by breeding, bettering their qualities while maintaining their difference.

The Hungarian horse species have their grounds in sports horse breeding as well as in breeding raceor slaughter horses.

Trough our examinations we want to know the distribution of Hungary's studs by ownership, age and by the type of group where they belong to.

MINŐSÉGTUDATOSSÁG A TERMELŐI NYERS TEHÉNTEJ ELŐÁLLÍTÁSA SORÁN

VÁGÁNY JUDIT

Szent István Egyetem, Gazdaság és Társadalomtudományi Kar

A termelői nyers tehenetek szigorú előírásoknak kell megfelelnie, melyek minden tejtermelő gazdaságra nézve kötelező érvényűek.

Ezen előírások betartásának igazolására egyre több helyen kerül bevezetésre különböző élelmiszerbiztonsági- vagy minőségirányítási rendszer. A Tej Terméktanács által végzett kérdőíves felmérés alapján ismertté vált a minőségirányítási- és élelmiszerbiztonsági rendszerek elterjedtsége azon gazdaságok körében, melyek a megtermelt tejet – a tejgyűjtő csarnok kihagyásával – közvetlenül a feldolgozóknak értékesítették.

Nem vizsgálták azonban azokat a gazdaságokat, amelyek – az előállított tejmenyiség szempontjából a kisebbséget, a számuk alapján azonban a többséget képviselik – és néhány tehenet tartanak, valamint tejuket közvetlenül a fogyasztóknak vagy tejgyűjtő csarnokon keresztül a feldolgozóiparnak értékesítik.

Mennyire minőségtudatosak ezek a termelők? Mennyire elterjedtek ebben a körben a minőségügyi rendszerek? Mennyire életképesek ezek a gazdaságok?

Ezekre a kérdésekre próbálok választ adni előadásomban.

QUALITY CONSCIOUSNESS IN THE RAW COW MILK'S PRODUCTION

JUDIT VÁGÁNY

Szent István University, Faculty of Economic and Social Sciences

The raw cow milk must be suit the requirements which binding on every milk producer. The quality management and food safety systems help the producers verify these requirements.

A survey was carried out by the Hungarian Marketing Board of Milk Products about the incidence of food safety, quality assurance and quality management systems among raw milk producers who sell the milk directly to the milk-processing companies.

This survey hasn't focused on the small-sizefarms although the number of these farms are considerable.

Are the milk producers quality consciousness? Are they general use quality assurance systems? Are these farms capable of living or not?

In my essay I would like to give answer on these questions.

A BESZERZÉSMENEDZSMENT JELENTŐSÉGE A VÁLLALATI GAZDÁLKODÁSBAN

VILLÁNYI RÉKA EDIT

**Debreceni Egyetem, Agrártudományi Centrum, Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar
Munkatudományi Tanszék**

A globalizáció mellett a gazdaság napjainkban végbe menő átalakulását a következő, együttesen ható tendenciák jellemzik: versenyben elfoglalt hely megőrzése, illetve javítása. A logisztika fontos szerepet tölt be a gazdasági átalakulás folyamatában. A logisztika döntően járul hozzá ahhoz, hogy a vállalatok meg tudjanak felelni, az új gazdaság szabta követelményeknek, a változó gazdaság pedig visszahat a logisztikai folyamatokra. Az új logisztikai követelmények teljesítése érdekében az utóbbi időkből számos új logisztikai menedzsment koncepciót fejlesztettek ki. Így például az SCM (Supply Chain Management) koncepciót, amely együttesen szemléli a teljes értékteremtő láncot, valamint a benne található gyártási és logisztikai folyamatokat. Megoldásokat nyújt az egész értékteremtő lánc felépítésére, irányítására és továbbfejlesztésére a nyersanyag-kitermeléstől, a feldolgozáson, termék-előállításán és az értékesítésen át, egészen a felhasználóknak nyújtott, a termékhez kapcsolódó szolgáltatásokig. Az ellátási lánc első fő eleme a beszerzés, mely jelentősen befolyásolja a termék-előállítás vagy szolgáltatás-nyújtás minőségét. A beszerzés olyan folyamat, amely jóval többet jelent az egyszerű anyagvásárlásnál. Magában foglalja a beszerzés tervezésén túl a beszerzési stratégia kialakítását is. A beszerzés feladata a megfelelő szállító kiválasztása, a szerződéskötés, a szállítók ellenőrzése és fejlesztése, valamint a vállalat egyéb szerveivel kialakítandó tevékenység koordinációja. Ezek révén járul hozzá a beszerzés a vállalati eredményhez.

IMPORTANCE OF PROCUREMENT IN THE ENTERPRISE MANAGEMENT

RÉKA EDIT VILLÁNYI

**University of Debrecen, Centre of Agriculture
Faculty of Agricultural Economics and Rural Development, Department of Labour Science**

There are several important tendencies that characterize the altering domestic economy: globalization, and maintenance and improvement of achieved position in competition. Logistics have a significant effect on the transforming economy. Contribution of logistics is crucial for enterprises to meet the requirements of the new economy, however the changing economy react to logistics. Several management concepts have been lately developed to meet the new requirements of logistics.

The concept of supply chain (SCM) management involves the whole value added chain with the production and logistic processes. SCM gives solutions how to structure, control and redevelop the whole value added chain from the exploitation of raw materials, through processing, production, distribution, to the product connected services that are provided to consumers. The first main element of the supply chain is procurement; which has a great influence on the quality of products and services. Procurement is a process that is even more than simply buying raw-materials. It also contains procurement planning and the development of procurement strategy. The functions of procurement are: selection of suitable suppliers, contracting, controlling and improvement of suppliers, and coordination of activities with other parts of the company. These are the main contributions of procurement to the efficiency of enterprises.

TRICHOTECÉN MIKOTOXIN ÉS E-VITAMIN ADAGOLÁSÁNAK HATÁSA TYÚK FAJBAN

**WEBER M.¹ – BALOGH K.¹ – ERDÉLYI M.¹ – FODOR J.³ – STILLER SZ.² –
WÁGNER L.² – MÉZES M.¹**

¹SzIE – MKK Takarmányozástani Tanszék; ²VE – GMK Állattudományi és Állattenyésztési Tanszék; ³Élettani és Állathigiéniai Tanszék

T-2 toxin (2,35 mg/kg takarmány) terhelés és E-vitamin (10,5 mg/állat/nap) ivóvízben történő adagolása változásokat idéz elő a vér és a máj E-vitamin koncentrációjában. Megállapítottuk, hogy a T-2 toxin önmagában nem okoz jelentős változást a kísérlet 3. napjára a vérplazmában, illetve a májban sem figyeltünk meg szignifikáns változásokat. Viszont szignifikánsan magasabb E-vitamin értékeket mértünk E-vitamin viszonylag magas dózisban történő adagolásánál. Megfigyelhető volt a magas E-vitamin dózis mellett toxinterhelésben is részesült állatok esetében, hogy a csak E-vitamint kapott állatok vérében szignifikánsan kisebb mennyiségű E-vitamint mértünk. A májban szintén szignifikáns változásokat figyelhettünk meg a kezelések hatására a 3. és 7. napon a T-2 toxinnal terhelt csoportban. Az eredményekből arra lehet következtetni, hogy a T-2 toxin jelentősen képes befolyásolni az állatok szervezetének E-vitamin anyagcseréjét, míg más mért paraméterek eredménye alapján befolyásolja az állatok lipidperoxid- és antioxidáns státuszát.

EFFECT OF TRICHOTECEN MYKOTOXIN AND VITAMIN E SUPPLEMENTATION IN CHICKEN

**WEBER M.¹ – BALOGH K.¹ – ERDÉLYI M.¹ – FODOR J.³ – STILLER SZ.² –
WÁGNER L.² – MÉZES M.¹**

¹SzIE – MKK Takarmányozástani Tanszék; ²VE – GMK Állattudományi és Állattenyésztési Tanszék; ³Élettani és Állathigiéniai Tanszék

The effect of experimental T-2 toxin load (2.35 mg/kg of feed) and vitamin E supply in the drinking water (10.5 mg/animal/day) on the changes of vitamin E content of blood plasma and liver were investigated. It was found that T-2 toxin load alone did not affect the vitamin E content of blood plasma except moderate increase at day 3, also has no significant effect in the liver. The simultaneous use of high dose vitamin E supplementation caused significantly higher vitamin E content of blood plasma but the changes were significantly lower in T-2 loaded group. Vitamin E supply caused also marked and significant increase in the liver on days 3 and 7 even in the T-2 loaded group but significantly decreased thereafter. The results showed that T-2 load cause significant effect on the utilization of vitamin E in broiler chicken and according to other paramethers T-2 toxin affect the lipidperoxid and antioxidant status of the birds.

ANGOL NYELVŰ ELŐADÁSOK ÖSSZEFOGLALÓI

POSSIBLE WAY OF CONSERVATION THE TSIGAI AND OTHER SHEEP BREEDS

ILDIKÓ BAJÚSZ¹ – SÁNDOR KUKOVICS²

¹University of Szeged, Faculty of Food Engineering

²Research Institute for Animal Breeding and Nutrition

Domestic animal breeds represent an important resource for economic development. Unfortunately, a large number of breeds have been lost and many more at risk of loss. The goal of the conservation is the protection of the genetic sources. We need to keep potentially useful genes and gene combinations. In 2004 the authors sent some questionnaires for a few Central-, Eastern and South- Eastern European countries and asked them to help what kind of methods they are using for the genetic conservation and reservation. The method of conservation was based all the time on phenotypic and /or genotypic traits. Among the participant countries of these survey Bosnia-Herzegovina, Greece, Serbia and Montenegro has no method of conservation, or has very old data. The information of the incoming questionnaires from Romania, Poland, Slovenia, Croatia, Slovak Republic, Czech Republic, Bulgaria, Albania, Macedonia, Turkey and Hungary was selected and summarized in tables.

HOW TO FINANCE THE EDUCATION FROM THE LOCAL GOVERNMENT'S BUDGET

ÁGNES CSISZÁRIK-KOCSIR

Szent István University

Nowadays in written press and in the media we can hear a lot about our educational system, its conformity to the modern business life. Unfortunately, most of the reports are highly critical. The main problem is the aim of the education and the output of the system, instead of the standard state subsidies, and the clearly worded needs of business life. There are a lot of differences among our towns and villages, as among the local municipalities too, so the utilization of state subsidies is also diverse. Those townships, which have developed facilities and infrastructure, and a lot of really functioning enterprises, are able to put a great amount of own complementary resources to the state grants. The goal of the study is to describe and to analyse the connection between the economy of local governments and the education system in the context of revenues from local taxes, state subsidies and the educational expenditures as well.

THE LOCAL GOVERNMENTS' FINANCES THROUGH THE EXAMPLE OF LOCAL TAXATION IN PEST COUNTY

ÁGNES CSISZÁRIK-KOCSIR

Szent István University

The accession to the European Union, the globalisation caused a lot of changes in national, and in local levels too. The need of change is an actual question in public administration system since many years, but unfortunately real steps towards to the reform has not been taken. The most important question of the reform is related to the financial affairs in the local governments. There are a lot of studies about the modernisation of the local public administration, starting with the land development, through education, health care, and human resources, which run against in the financial system. In addition to the idea of modernisation, decentralisation is also an everyday topic in Hungary, having its main element of separating the local finances from the central budget. The first step towards the reform is reinforcing the local revenue capacity. The biggest amounts of the local revenues are the local taxes, especially the local business tax. The goal of the study is to describe the financial specialities of the local governments, through the example of Pest county, especially the revenues from the local taxes, in the past few years.

THE POTENTIAL EFFECTS OF CLIMATE CHANGE ON AGRICULTURAL LAND-USE PROCESSES IN EUROPE

ERIKA DOBO¹ – MARIA FEKETE-FARKAS¹ – ORSOLYA NAGY¹ – MAHESH KUMAR SINGH²

¹Institute of Economics, Szent István University

²Faculty of Agriculture and Environmental Sciences, Szent István University

The significance of ecologically sustainable agriculture has become priority behind its productivity in the European Union's agricultural policy that supports agricultural productivity parallel with optimal utilization of factors used in production. During the last half century urban sprawl, deforestation, agricultural intensification, and other human influences have substantially altered and fragmented our landscape. Such disturbance of the land can change the global atmospheric concentration of carbon dioxide, the principal heat-trapping gas, as well as affect local, regional, and global climate by changing the energy balance on Earth's surface. Although the presence of greenhouse gases in the atmosphere is the best known impact of human activity on climate change, variations in land use and surface cover may be of equal importance. The combination of climate and land-use change affects the Earth's environment in more significant ways than either acting alone. While land-use change is likely a driver of environmental and climatic changes, a changing climate can, in turn, affect land use and land cover. Climate variability alters land-use practices differently in different parts of Europe, highlighting differences in regional and national vulnerability and resilience. Providing a scientific understanding of the process of land-use change, the impacts of different land-use decisions, and the ways that decisions are affected by a changing climate and changing processes in socio-economic environment are priority areas for research. This paper summarizes the knowledge on the potential effects of climate change on agriculture land use processes in Europe, and gives some ideas for policy makers for future.

AUTOMATED EQUINE PARENTAGE CONTROL

ESZTER DOMJÁN

Research Institute for Animal Breeding and Nutrition

Molecular genetics will become a very valuable method in horse breeding especially in the following fields:

1. Individualization and parentage control
2. Analysis and diagnosis of hereditary disorders
3. Marker-assisted selection of traits

This study describes the development of a strong reagent kit for parentage verification of horses. Twelve published di-nucleotide loci are amplified in two multiplex reactions, consisting of one 8-plex reaction and one 4-plex reaction. The combined exclusion power of 12 loci is > 99% in variety of breeds. The presented data include Gidran, Furioso-North Star, Lipicaner, purebred Arab and Shagya Arab horses. The cost-saving multiplexing was available with the addition of AmpliTaq Gold™ DNA polymerase in the PCR reaction. These marker sets have been designed to produce three groups of PCR products with non-overlapping size ranges. Labelling each forward primers with different fluorescent dye enables multiplex analysis of the loci in a single lane of an ABI 310 automated genotyping system. The addition of an internal lane size standard in a fourth colour provides the precise sizing of all PCR products. Specialized software shows the size of the PCR products and interprets the results, keeping all the information in electronic form. The PCR and cycle conditions have been optimised to promote the non-template nucleotide addition to all PCR fragments.

This method, which is built on microsatellit markers, saves costs and time with the simultaneous increase of the number of analysed genome sections.

NUTRITION EVALUATION OF COMPONENTS OF SMALL RUMINANTS' MILK

**JÓZSEF FENYVESSY¹ – JÓZSEF CSANÁDI¹ – ILDIKÓ BAJÚSZ¹ –
ANDRÁS JÁVOR²**

¹University of Szeged, Faculty of Food Engineering

²Debrecen University, Centre for Agricultural Science

The authors investigated the composition of milk of small ruminants (ewe, goat) and compared it to the cow milk's one. Comparing the milk composition of three species the goat's milk has an outstanding high whey protein content which is two times than in the cow's milk and it is as in the ewe's milk although the latter one has 45% higher total protein content. It can be stated that on the one hand the ewe's milk can be considered more advantageous in the fatty acid and mineral composition and on the other hand the goat's milk better in the whey protein and in essentially amino acid content compared to the cow's milk. The ewe's milk is an excellent source of the minerals and vitamins and it is worthy of note to the high iron content and the more favourable Ca/P ratio in case of goat's milk. The ewe's milk has higher biological value than the other two species one; in this case the proteins have better digestibility and efficiency ratio.

EFFECT OF CONFORMATION ON THE AUCTION PRICE OF TYROL MOUNTAIN SHEEP

FUERST-WALTL, B. – BAUMUNG, R.

Institut für Nutztierwissenschaften, Department für Nachhaltige Agrarsysteme, Universität für Bodenkultur Wien, Gregor Mendel-Str. 33, 1180 Wien, Austria

Using data of 304 Tyrol Mountain sheep rams and 504 Tyrol Mountain sheep ewes, effects on auction prices were analysed. Between October 2004 and April 2005, data were collected at seven Austrian auction sales for sheep breeding stock. Conformation scores of all animals analysed were assessed just before the auction started. In Mountain sheep, the scores 1 (worst) to 9 (best) are assigned for the conformation traits type, frame, form, feet and legs and wool. Beside these effects which were treated as fixed effects, traits accounted for were auction and the covariate success at exhibitions. For the latter effect, the sum of different scores for exhibition results of the animal, its dam and its sire were calculated. For ewes the fixed effect of lambs (yes or no) was also included. Auction had a significant effect on price in rams ($P < 0.05$) and ewes ($P < 0.001$), while for exhibition success only a trend ($P < 0.10$) for higher prices with better results could be observed in ewes. Ewes with lambs also achieved higher prices, however, this result was not significant. Only the conformation trait type was found to have a significant effect in both sexes ($P < 0.01$ in rams and $P < 0.001$ in ewes), results for other conformation traits differed between sexes. In rams frame had a highly significant effect on auction price ($P < 0.001$) while only a trend could be observed for form and feet and legs ($P < 0.10$). Contrary to these results, in ewes higher scores for form and wool led to significantly higher prices ($P < 0.05$ and < 0.001 , respectively). By means of the obtained results economic weights for conformation traits were derived. The economic weights per average herd book ewe range from approximately € 0.9 to € 4.9 in ewes and € 1.3 to € 4.8 in rams.

FACTORS OF COMPETITIVENESS IN WINE PRODUCTION BASED ON INTERNATIONAL COMPARISON

DÁNIEL GYÖRE – TERÉZ RADÓCZNÉ KOCSIS

Agricultural Economics Research Institute

In the world market of wine the difference between production and consumption is about 30-50 million hectolitres annually. Oversupply is produced mainly in the European Union in spite of efforts aiming at limiting the production potentials. The producers of the New World (USA, Australia, New Zealand, Chile, Argentine and South Africa) increase their capacities and acquire a growing share in the market. Our aim was to describe the factors of competitiveness in the cases of the largest wine producing countries and of Hungary, to determine the positions of these countries on the basis of their competitive advantages and disadvantages. Finally, we define the ranking list of competitiveness of these countries. The countries included in the survey were the following: France, Italy, Spain, Hungary, USA, Australia, Chile, Argentine, and South Africa.

From among the factors related to the production resources we analysed the size of the production resources, its change, the structure of grape species and their areal efficiency. We studied the following topics: from the side of the market the market strength of the wine growing companies; the sizes of the internal markets; the exposure to import competition; the volume and value of export and their changes; in the German and British retailing the price segmentation of the wines originating in the countries included in the survey; the subsidies provided for export development as well as the impacts of the various exchange rate policies implemented by the governments on the wine export.

COMPETITION AND SUPPORTS IN THE HUNGARIAN MILK SEKTOR

PÉTER HEGEDŰS

University of West Hungary, Faculty of Agricultural and Food Sciences

On 1st May 2004 Hungary became a member of the European Union; we have joined to a free market which includes 25 member states. With the accession a new regulation came into force in the milk sector. Quota controls quantity, intervention regulates the price. To make the application of the system easier, EU and the Hungarian government together help with different kinds of support possibilities that are open for every farmer. The presentation divides these supports into two main parts. Indirect supports are available for building renewal, modernising, changing equipments and for veterinary hygiene. But the main part of these supports is the agricultural land size based compensation payments. These payments are in connection with the cultivation of arable plants or with fodder production. Direct supports are available primarily for milk and for the milk products, e.g. cheese, milk powder, butter; these support possibilities mainly aim at the economics of sales (marketing and PR functions, increase of sales volumes). On the whole, Hungary has to use every means for stabilizing the internal market; the improvement of a more effective milk production is needed. This will stabilize the prices and hopefully also the demand for milk and milk products.

THE REVIEW OF ANIMAL PRODUCT PRODUCERS IN THE CENTRAL-SZIGETKÖZ AREA AND ITS REGIONAL DEVELOPING POSSIBILITIES IN THE EU

ESZTER HORVÁTH

University of West Hungary
Faculty of Agricultural and Food Sciences

On a country-wide scale Szigetköz is the most beautiful example of the tight connection between natural conditions and human life. Szigetköz people's lives were adapted to the water, to the Danube which determined the condition-system of community, agriculture and animal-husbandry in the region/villages. In this special land-area of the country, fishing, animal-breeding/keeping and animal-husbandry were the first form of farming and the most important source of incomes. But nowadays the importance of animal-husbandry and the function of producing animal product show a decreasing tendency. The factual signs behind this statement are, on the one hand there are only three successful agricultural farms dealing with animal-breeding/keeping and animal-husbandry out of five which were examined in the villages of the Central – Szigetköz area, on the other hand household farming in these villages are disappearing.

This study describes that the value of nature in this area, its colourful living world as well as its traditional agriculture and structure of animal product producing can be adapted successful to the agricultural of EU.

According to my opinion if the function of rural area gets stronger, if the responsibility of regional problem is being delegated to the effected area, if the agricultural production is connecting with nature, if the regional farming system which is building on traditions use rational, modern technologies, farming can provide new conditions and alternatives to the farmers in Szigetköz.

Five villages' – Ásványráró, Hédervár, Darnózseli, Püski, Lipót – animal-breeding/keeping and animal-husbandry were examined in Central-Szigetköz. The source of data is from the ex-agricultural farms (agricultural, economical and statistical data), from the result of interviews and from searching in archives. The collected and processed data provided the basis of the exploration and examination of the changes in the animal-husbandry in Central-Szigetköz. The aims of this study are to demonstrate the area traditional and present-day animal-breeding and animal husbandry structure, to explore the changes in animal husbandry and to present farming conditions of animal product makers/producers in the examined villages.

The optimal usage of EU opportunities can help in the improvement, development of this region, can help to combine the traditional experiences – the traditional technology of animal-breeding and animal husbandry in Szigetköz - with new, modern technologies, which would result in a competitive way of producing animal products of Nyugat-Dunántúl area.

STRENGTHENING QUALITY OF LIFE IN COMMUNITIES – ACHIEVEMENTS OF PURPOSEFUL PRACTICE IN AN AUSTRIAN VILLAGE

ANITA KETTINGER

**University of West Hungary, Faculty of Agricultural and Food Sciences
Institute of Economic Sciences**

Agenda 21 is a worldwide program for sustainability challenges communities to enter into dialogue with their citizens and local organizations, and to adopt and implement the Local Agenda 21 as their guiding principle.

Steinbach, a small village in the province of Upper Austria overcame a deep structural and social crisis by following these guidelines. The village can also be considered as an example of best practice for one of the most successful implementations of the "Local Agenda 21" in Austria. Since 1986 more than 60 projects have been completed. All activities reflect the four equally indispensable pillars of development: village community, culture and identity, labor and local economy, environment and nature.

Today, after twenty-year-long all-encompassing renewal, Steinbach is a place of prosperity and local patriotism, where encouraged inhabitants are continuously participating in the sustainable development of their community.

The aim of my essay is to present the main elements of this model to be followed by our country.

THE MANAGEMENT – AND RESULTS – OF THE AGRICULTURE AND RURAL DEVELOPMENT OPERATIONAL PROGRAMME IN HUNGARY

EDIT KÓNYA

Ministry of Agriculture and Rural Development, Dept. of Managing Authority

During the accession Hungary declared the main streamlines of the institutional background in Chapter XXI (Regional policy and structural funds) 9th July 2002. According to this document the Managing Authority of Agriculture and Rural Development Operational Programme (ARDOP) is set up the within the Ministry of Agriculture and Rural Development (MARD). At that time we mentioned/nominated three intermediate bodies – the SAPARD Agency, MARD County Offices and the Rural Development Offices of MARD.

The MA bears undivided and full responsibility for the efficient and regular execution of the operational programme in conformity with the national government policies, in a way that it facilitates the maximum utilisation of the development opportunities open to the affected regions and sectors. Council Regulation 1260/1999 defines in detail the responsibilities and tasks of the MA.

The MA, in co-operation with the Community Support Framework Managing Authority and the paying authority (Ministry of Finance), elaborates the programme complement and participates in the negotiations conducted with the European Commission. The MA will execute the assistance programs in accordance with the resolutions of the Operational Programme (OP) Monitoring Committee, the relevant legislation of the Community and the Member State, the conditions formulated in the OP and in line with the needs of the target groups. Furthermore, the MA will establish permanent and efficient partner co-operation with the relevant organisations to ensure that the expertise of the partners in the implementation of the programme is exploited and to ensure the coherence of the programme with the continuously developing government policies. An important task of the MA is to conduct programme monitoring.

In fact the management and elaboration of the SAPARD Programme in Hungary helped the setting up and developing the whole institutional system because there are many similarities. On the contrary, we had to solve with a lot of difficulties in order “to close” the SAPARD Programme and start the ARDOP. The study analyse these problems, difficulties and solutions in time order, as a result the 85% of the total available fund of ARDOP for the period 2004-2006 (approx. 106 milliard HUF) has already been committed, and 78% has been contracted.

THE RATIONALISATION FACILITIES OF THE JOBS ON DAIRY FARMS

ANIKÓ KOVÁCS

University of West Hungary, Faculty of Agricultural and Food Sciences

The perpetual aim of the dairy farms is rationalisation of farming, which is required for the sake of the enhancement of competitiveness. This has the influence on the quantitative and qualitative parameters of labour. The special knowledge of labour means unutilized internal reserve within the organization, which allows numerous disadvantages to avoid.

In Hungary the dairy farms are not well supplied with labour, this is a consequence of some social and economic reasons. The rates of wages are low, at the same time the working conditions are hard. Most of the workers (70 %) drop out of school early, stay without special knowledge. They acquired the special skills and deftness they need by empiric way, and they do not take part in organised vocational trainings.

In my research I analysed 3 large-scale dairy farms to define the rate of the required skills. The research target is to reveal, what kind of work-activities does the work on a dairy farm include, and what are the necessary competencies. As a result of systematic monitoring and surveying of workdays, the work systems were defined and the staff's special knowledge level was valued. In the course of the work system monitoring I determined, that the traditional jobs has been transformed, variable assignments and task-systems are characteristic of the large-scale farms. These factors raise the relevance of the special skills, which can be used in more scopes of activities. However in the course of the skills' assessment I found out, that the level of knowledge is incomplete and uncoordinated in depth and width too. This calls the attention, it is important to deal with the determination of the training intention within the agricultural training system developing studiously, which has to be based on the employer's demands and has to consider the future's trends. Whit this can be developed such efficient training guidelines that really help the national, departmental, organizational and personal competitiveness.

THE ROLE OF FOREIGN LANGUAGE SKILLS IN COMMERCE RELATED TO AGRICULTURE WITHIN THE EUROPEAN UNION

ERIKA KUTHY

Károly Róbert College

The main reasons for and the aims of creating the EU were facilitating the flow of goods, capital, workforce and services. The basic principle of the organization's language policy is based on the equality of languages. In the European Union the languages of all the member countries are considered official languages. This means that anybody at any conference, discussion or business meeting can use their own mother tongue. However, everybody knows that it is not so easy in practice. As the equality of languages is only virtual, there are so called major languages (English, German and French) and minor languages (Finnish, Swedish, Greek, Hungarian etc.). In the communication of people with different mother tongues language skills have a bridging role. As people living in Europe are mainly monolingual, learning languages has an important role in overcoming these difficulties. It is a well-known fact that one can purchase things without speaking a foreign language, but they cannot sell anything. That is why teaching foreign languages for business purposes has an important role in higher education. This is also true for higher education of agriculture and food industry. Graduates cannot start their career in commerce without firm foreign language skills. It is true to even a greater extent for Hungary, the official language of which belongs to the minor languages.

WHO ARE THE VILLAGE TOURISTS?

ZOLTÁN LAKNER¹ – JÓZSEF KOCSONDI²

¹ **Budapest Corvinus University, Faculty of Food Science**

² **Veszprem University, Georgikon Faculty of Agricultural Sciences**

During the last decade numerous publications has been published in Hungary on importance of development of village (agro or rural) tourism. Based on a large –scale survey among the potential village-tourists the article tries to determine the basic influencing factors of taking advantage of services of village tourism. The theoretical foundation of investigations served the Fischbein-Aljzen model for reasoned actions. In second phase of investigations the conclusions, drawn from survey has been validated and augmented by qualitative techniques, utilising Moscovici's social representation theory. The results of survey emphasize the importance of education and the image –building in development of village tourism.

COPING WITH CLIMATE CHANGE: IMPACTS ON AGRO- ECOLOGY AND ADAPTATION IN EUROPE

MAHESH KUMAR SINGH¹ – ERIKA DOBO – MARIA FEKETE-FARKAS² – MARTON JOLANKAI³

¹Faculty of Agriculture and Environmental Sciences, Szent István University

²Institute of Economics, Szent István University

³Institute of Crop Production, Szent István University

Human activities are changing the Earth's climate, and this is having an impact on all ecosystems. The expected changes in climate will alter regional agricultural systems, with consequences for food production. The specifics of the impact will depend on how the effects of climate change translate into factors that determine the viability and utility of ecosystems. The effects of climate change and increased atmospheric carbon concentrations will result in improved growing conditions in some areas, and thus crop production may increase. Elevated atmospheric CO₂ levels are expected to augment crop productivity because of increased photosynthetic activity and improved water use efficiency. At the same time, however, higher temperatures may intensify pest and disease problems, which in turn would lead to crop losses. Crop yields in some countries in Europe may also be affected by drier conditions and increased water stress. Global warming is significantly increasing the area with temperature regimes conducive to growth and production of agricultural crops. Climate-change impacts highlight the urgent need to intensify agricultural land management and expand agricultural land area, both of which will lead to additional greenhouse-gas emissions and increasing environmental pressures. Moreover, agricultural land expansion will unavoidably lead to losses of natural ecosystems and biodiversity, especially through clearance of forests. Such considerations must be central in mitigating the impacts of climate change on food and agricultural production in Europe. This review emphasizes the impacts of climate variability on agro-ecology and adaptation in Europe.

LOCATE THE AGRICULTURE OF THE VISEGRÁD COUNTRIES IN THE CAP

IVÓ OSZTROGONÁCZ – MIKLÓS VÁSÁRY

**Szent István University, Faculty of Economy and Social Sciences
Institute of European Studies**

The four Visegrad Countries have been new members of the European Union since 01. 05. 2004. The area of the union was extended by the accession. At the same time the agricultural area become bigger also. According that situation there is a reality claim to locate the agriculture of the Visegrad Countries in the EU. There are some key questions that should be answered. That is the reason for examining the function of agriculture in V4 countries, compared to the agriculture in the EU-15, and in the new member states. But it is necessary to examine the four countries separately as well. During the negotiation of accession all of the new member states made an agreement about quotas and other framefigures, but now one of the key questions is: are there any branches where the production could be increased?

That paper focused on situations of Czech Republic, Republic of Hungary, Republic of Poland and Slovak Republic after the EU enlargement. We examined the role of animal husbandry, plant growing and the structure of holdings according to the results of the negotiation of accession of the new members and the actual agricultural production of those four countries. Within the animal husbandry we scrutinized the bovine and hog branches and the production of those animals. As for plant growing we focused on the main crop productions.

METHODS OF FACILITY LOCATION AND LAYOUT

DR. MIKLÓS PAKURÁR – SZABOLCS MUNKÁCSI – ESZTER MILESZ

**University of Debrecen, Centre of Agriculture
Faculty of Agricultural Economics and Rural Development
Department of Labour Science**

A logistical system is affected greatly by the location and layout of a facility. Where the work is done has an impact on quality and productivity. Facilities must be planned, located and laid out.

For facility location there are several methods that can be used, including location factor ratings, the centroid technique, and the load-distance technique. The type of facility is an important determinant of its location. The factors that are important for determining the location differs greatly if the facility is for production, service, or distribution.

Facility layout refers to the arrangement of machinery, departments, workstations, storages, and common areas within a facility. The main objective of the layout decision is to ensure smooth flow of work, material, people, and information through the system. There are three types of layouts in the production: process, product and fixed-position.

Promoted by the Operative Programme for Regional Development the aim of the research to improve the methodology of facility location and layout.

DYNAMIC INVESTIGATION OF MARKET PROCESSES OF THE MAIN AGRICULTURAL PRODUCTS

JUDIT POÓR – NÓRA HEGEDŰSNÉ BARANYAI

University of Veszprém, Georgikon Faculty of Agriculture

Not only economic but also social importance of Hungarian agriculture is significant. More than a decade after political transformation and thereupon association with the European Union researches examining past period and predictions aimed at the future are of importance.

Food production of Hungarian economy and within that tendency of prices is important macroeconomic question. For this reason we examined change of the price of the main products of agriculture.

We examined monthly tendency of purchase and market price between 1992 and 2005. To our analyses we applied deterministic method of analysis of time series. Aim of our examination was that cyclic character would be shown in case of agricultural prices. On the course of analysis we laid emphasis on the role of influential elements, which affected tendency of prices of products examined.

Beside investigation of prices analysis of purchased quantity is of importance too. We examined in what way prices and quantity exercise mutual influence. We enriched our analysis with international outlook.

ECONOMICAL BACKGROUND OF THE BIOMASS UTILISATION IN HUNGARY

GÁBOR RÉCZEY

University of West Hungary, Faculty of Agricultural and Food Science

The previous century was the century of the oil, coal and natural gas. Almost all of our vehicles were using diesel and petrol. The households and the public buildings were also heated and lit by power from fossil energy sources.

Unfortunately Hungary doesn't own big oil or gas fields, so the country has to import more than 75 % of its energy. Moreover considering the unsafe political situations at the Middle-East, the price of the crude oil also changing day to day and also the instability of the Russian gas market are effecting deeply our national economy. If Hungary wants to change on this import energy depend situation, we have to shift our national energy policy and to exploit (more efficiently) our potentials.

Nevertheless as we burn fossil energy sources we release carbon-dioxide that had been locked up in the underground for millions of years, increasing greenhouse gas levels.

In this new century the use of biomass — plants and plant-based materials, produced by photosynthesis within biological rather than geologic time — may ease this petrochemical dependence. However, in the present economical situation, we have to have a clear vision about the different state budget subsidies and tax-refund systems to integrate biomass energy successfully into the Hungarian energy market.

HUNGARY'S INCREASING IMPORTANCE AFTER JOINING THE EU, FROM THE PERSPECTIVE OF THE ASIAN ECONOMIES

SÁNDOR SÍPOS

Szent István University

Most of the newly industrialising economies of Southeast-Asia faced a serious financial-economic crisis after July 1997 that challenged hard these countries not only from economic, but social and political aspects as well. For today the structural reforms, considerable devaluation of their exchanges and the international financial aids could stabilise their position. As a by-effect of the crisis, the need for a closer, regional political and economic co-operation got a push. This poster attempts to provide a brief picture on one of the most important co-operation, called ASEM that aims to bring under one common „umbrella Asia and Europe, two different but significant potentials of the economic world. In the poster the Hungarian, as an 'EU member' aspect of the co-operation has been brought onto light, aspiring to show its overall future benefit.

AVIAN FLUE – NEWS AND FACTS

ESZTER THURY

Research Institute for Agricultural Economics, Market Information Department

The Avian flue and the news on it and their effects is not yet a settled topic. The serious problem is the media from the beginning discusses the Avian flue as a disease of humans and not as a disease of animals, which it is in fact. The news present actual facts, however, they are deficient. The missing details can only be found on the Internet even if it would be important to disseminate them too by the media.

In consequence of the regular news in the media on Avian flue the poultry sector in the European Union got into a difficult situation. The processors' sale price of the 65% chicken has decreased in the majority of the Member States with large poultry stock, which determine mainly the average EU price. The situation is more balanced in the countries where the media, on the one hand, provides correct and objective information on the topic and, on the other hand, the consumers' confidence in the domestic (national) food safety is great enough to consume poultry meat – and parallel to this the prices do not drop, or drop only to a small extent.

EFFECT OF SODIUM-HYDROXIDE TREATED WHEAT ON MILK PRODUCTION AND MILK COMPOSITION OF DAIRY COWS

DR. TAMÁS TÓTH – KÁROLY BEKE

University of West Hungary, Faculty of Agriculture and Food Science

Dairy cows, which products 30-50 liters milk a day needs about 2,5-4,0 kg glucose according to sciences. However, from the small gut substantially less glucose (1,0-1,5 kg) absorpt than the needful amount. The cows has 520-550 g glucose-resources in their blood-plasma and in their liver, so, dairy cows has to produce about 1-3 kg glucose a day with gluconeogenesis for that much milk production.

That is really important thing in the course of feeding high producted dairy cows to improve the glucose-catering of the cows. We can do that with the exhortation of the gluconeogenesis (for example propylen-glycol, glycerine, Ca-, Na-, Mg-propyionat, niacin, etc. batching), or with the enhancement of the absorpted glucose amount from the small gut. That latter thing can happen with the rising of the grain amount in the feeding-batch, or with that kind of treatments, (for example chemical), which decrease the starch degradability in the rumen.

Experiment using *in situ* method in 4 rumen canulated steers was performed to investigate the effect of sodium-hydroxide treatments on ruminal dry matter and starch degradability of wheat grain. NaOH treatment in concentration of 3% significantly decreased dry matter and starch degradability of wheat in the rumen.

A field trial was carried out to investigate the effect of feeding daily 2 kg wheat grain treated with 3% NaOH (*Sodagrain*) to dairy cows on milk production and milk composition. In conclusion, the NaOH-treatment of whole wheat significantly improved the milk production, protein and solids-non fat content of milk compared to the control (untreated ground wheat). However, feeding *Sodagrain* had no significant effect on the daily production of milk nutrients. Because of its simplicity and positive effect on milk production, the NaOH treatment of wheat grain can be suggested for the practice.

WERE THE HUNGARIAN AGRICULTURAL PRODUCERS PROPERLY PREPARED FOR THE IMPACTS OF THE EU ACCESSION?

SZABOLCS VÁGÓ

Agricultural Economics Research Institute

Measuring how prepared were the Hungarian agricultural producers for the EU Accession and for its impacts, was a part of a comprehensive study performed by AKI in 2005. During the research we made 50 personal in-depth interviews and nearly 300 written interviews. The main question did not refer to the failures made in the preparation of the producers, but rather to their actual preparedness. The aim was also to define what kinds of information sources are available for the producers. Numbers can hardly express the level of preparedness; this was one more reason why we carried out this survey.

Based on the answers of the questionnaire, the situation is rather unfavourable. The majority, two-third of the Hungarian farmers do not feel themselves properly prepared. All in all a little more producers expected that their conditions would improve, but mostly the pessimistic expectations came true.

The farmers are really satisfied with the farmers' counsellors. In connection with the EU Accession the farmers' counsellors were the most important information source. The second were the Ministry of Agriculture and Rural Development and its institutes. Only a minority of the farmers was satisfied with the information provided by the Chamber of Agriculture, the agricultural higher education, the product boards, professional organisations, and interest representing bodies. The research showed that personal contacts have a great significance, so equal chances have to be ensured. The role of the Internet needs to be improved, first of all the negative attitude of the farmers to the Internet has to be changed.

THE HUNGARIAN EXPERIENCE OF APPLYING IFRS

IMRE VÁMOS – ZSUZSANNA NOVÁK

Szent István University, Faculty of Economics and Social Sciences

The subject of our research is the national application of International Financial Reporting Standards (further on IFRS) by publicly traded companies limited by shares, which issue their securities incorporating property rights in the stock exchange.

The 1606/2002/EC Regulation of the European Parliament and the Council implemented the IFRS, obliging itself to adopting a new modern accounting regulation. Their application is only binding in relation to consolidated reports of a well defined group of companies limited by shares.

The first announcement of the year 2004 according to IFRS by publicly traded companies limited by shares in Hungary has occurred, though not including all companies. The earlier introduction of the first application can be supported by the reason that the 1606/2002/EC regulation stipulates retroactive application together with the publication of the report of 2005.

In the frames of the presentation we are appraising the impacts of the first application on the property and income situation of companies applying IFRS.

PROFITABILITY OF A BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN COUNTY SHEEP FARM (SUPPORT – IN BOTTOM OF BAG?)

JUDIT VINCZE – DR. ATTILA HARCZA – CSILLA KISS

West-Hungarian University, Faculty of Agriculture and Food Science

Following the joining of EU, sheep breeding got a new type of judgement in Hungary. In the EU the extensive sheep breeding is one of the supported areas of animal farming. It is one very important characteristic of the extensive sheep breeding that it can be well integrated into the requirements of the sustainable agriculture. At the same time, only those sheep breeding factories can be viable which receive funds and support to remain competitive. Based on all these thoughts the ewe farming and the lamb feeding up based on the foregoing, can be one of the successful sectors of agriculture in the future.

The aim of our study was to analyse one of the Borsod-Abaúj-Zemplén county farm's sheep sector. The farm had been selected for the analyses, because it has the highest number of ewes in Hungary. It also has special natural abilities and considering the sheep breeding itself, it also has characteristics that are not at all typical. These aspects result in several economical questions, and the analyses trying to answer those give useful information both for the management of the sector and the Hungarian sheep farmers as well.

THE EFFECTS OF FINANCIAL AND CULTURAL GLOBALIZATION ON DEVELOPING COUNTRIES

ESZTER JUDIT ZAGYI

University of West Hungary, Faculty of Agricultural and Food Sciences

The globalization could no longer be arrested, the best the government could do is to lessen its negative impact. I would like to make clear the definition of „Globalization”, to highlight the advantages and disadvantages and to talk about the cultural globalization. Why do the rich countries grow richer and on the other hand the poor ones become poorer? And what about the culture? The United States dominates all field of life. American music, American movies, American television, food are so dominant and so visible that they are now available everywhere on the Earth. They influence the tastes, lives of every nation. France and Canada have both passed laws to prohibit the satellite dissemination of foreign - meaning American - content across their borders and into the homes of their citizens. Not surprisingly, in many other countries fundamentalist Iran, communist China, and the closely managed society of Singapore - central governments have aggressively sought to restrict the software and programming that reach their citizens. Is globalization that bad? Do we really have to protect ourselves?

These are the questions which interests me.

NÉMET NYELVŰ ELŐADÁSOK ÖSSZEFOGLALÓI

VERGLEICH VON KONSUMENTENVERHALTEN UND ABSATZKANÄLE BEI ÖKOLOGISCHEN NAHRUNGSMITTELN IN DEUTSCHLAND UND UNGARN

CSABA BÓDI

Westungarische Universität, Fakultät der Landwirtschafts- und Lebensmittelwissenschaften
Institut der Wirtschaftslehre

Die Vermarktung von Ökoprodukten entwickelt sich weltweit dynamisch. Für die Förderung von ökologischen Landbau, für eine harmonische Entwicklung des Angebotes und der Nachfrage, werden detaillierte Informationen über Produktion, Verarbeitung, Vermarktung und Konsum.

Die Studie vergleicht auf der Basis von deutschen und ungarischen Untersuchungen das Konsumentenverhalten und die Absatzkanäle bei ökologischen Nahrungsmitteln. Die Interesse von deutschen Konsumenten an Öko-Nahrungsmitteln mit 37%, fast das Doppelte von den ungarischen 18,3%, zeigt eindeutig die gesellschaftliche Bedeutung, Akzeptanz und Nachfrage.

76,9% von den ungarischen Befragten hätte entweder über Öko-Nahrungsmitteln noch nicht gehört, oder hat gehört darüber, aber interessiert ihn nicht, oder diese Herstellungsmethode sei ihm nicht glaubwürdig genug. Das ist ein eindeutiges Zeichen dafür, dass die Bekanntheitsgrad und Akzeptanz solche Waren sich auf einem niedrigen Niveau liegt, was geändert gehört.

Besonders Beachtungswert sind die Altersgruppen 15-29 und 30-49 Jahre, die wegen ihrer höheren Ausbildung, offene Einstellung, sowie höheres Einkommen und Konsum die zukünftige potenzielle Konsumentengruppe darstellen.

Die regelmäßige Konsumenten bedeuten 3%, bei denen anzunehmen ist, dass die eigene Herstellung und Herstellung durch Verwandten, Bekannten hoch liegt, wobei diese Warenmenge in der Verkaufskette von Öko-Nahrungsmitteln nicht präsent sind, da nicht zertifiziert werden.

Die Struktur der Absatzkanäle ist in Deutschland gut ausgebaut und funktioniert gut verhältnismässig zu Ungarn, wo beinahe 90% von der Erträgen der Öko-Anbau als Rohstoffe mit niedrigem Verarbeitungsgrad an Export verkauft wird. Die heimische Vermarktung konzentriert sich hauptsächlich an die Erzeugermärkte und Öko-Läden in Budapest.

Von Seite des Lebensmitteleinzelhandel dienen die Öko-Produkte zur Erweiterung der Warenpalette.

Die Chancen der Erweiterung liegen hauptsächlich an die Ausstreckung des Inlandmarktes und die Steigerung der Sortiment und des Angebotes.

DIE PROBLEMATIK DER UNGARISCHEN WEINANBAUBRANCHE IM ANSCHLUSS AN DER EU

DÁVID BRAZSIL – JÓZSEF BRAZSIL

Veszprémer Universität, Georgikon Fakultät der Landwirtschafts- und Lebensmittelwissenschaften

Mit Anschluss zur Europäischen Union wurde die Weinbaukunde von Ungarn zum Teil des Innenmarktes, dessen bestimmende Exporteure die größten bedeutendsten Weinbauländer sind. In der verschärften Konkurrenz ist die effektive Fortbewegung in Richtung des Qualitätsweinbaues die einzige Möglichkeit für den Sektor.

Obwohl das Ziel des veränderten Subventions- und Regulierungssystems die Förderung dieses Prozesses wäre, ist aber seine effektive Verwirklichung schleppend und manchmal auch widerspruchsvoll.

Diese Lage wird noch durch bedeutende, strukturelle Sorgen des Zweiges erschwert, wessen Veränderung ein langsames, oft opfervolles Prozess ist. Dies kann aber nur mit richtiger Zusammenarbeit zwischen den Fachorganisationen und einer gemeinsamen, langfristigen Entwicklungsstrategie mit realer Zielsetzung verwirklicht werden.

DIE BEVORZUGTEN MERKMALE DER UNGARISCHEN BIOLADEN

ANNAMÁRIA FÜREDINÉ KOVÁCS

Szent István Universität, Marketing Institut

In Ungarn sind die ersten Bioladen am Ende der 1980-er Jahren eröffnet worden. Der konventionelle LEH (Lebensmitteleinzelhandel) erweitert ihr Sortiment seit dem Anfang der 2000-er Jahre mit Bioprodukten. Die westeuropäischen Studien zeigen, dass das Segment der Biokäufer sich mit der Erweiterung der Distributionskanäle von Biolebensmitteln differenziert. Die Konsumenten zeigen das größte Vertrauen für die Bioladen unter den Vertriebskanälen von Bioprodukte (Schaer, 2001), und ihre Bereitschaft einen Aufpreis zu bezahlen, in den Bioladen das größte ist (FIBL, 2004). Um die Kaufentscheidungen des ungarischen Segmentes auf dem polarisierten Biomarkt aufzudecken, wurde eine Umfrage mit standardisierten Fragebögen im Sommer 2005 durchgeführt. Die Stichprobe besteht sich aus 697 Kunden aus 77 ungarischen Bioladen. Es gab früher noch keine so große Untersuchung in diesem Handelskanal.

Die Ergebnisse zeigen, dass die Einkaufsstätten vor allem nach der Frische und Qualität der Produkte und der Breite des Portfolios ausgewählt werden. Die bevorzugten Laden sollen auch gute Atmosphäre und ausführliche Informationen bieten. Aus dem Vergleich der wahrgenommenen Profile der Supermärkten und der Bioladen ist klar geworden, dass die wichtigsten Entscheidungskriterien in der Charakterisierung der Bioladen größeren Wert haben. Die wichtigsten Merkmale der Bioladen sind das breite Sortiment aus Bio- und Reformlebensmittel, die gute Produktqualität, die angenehme Ladenatmosphäre sowie die Beratungsbereitschaft des Verkaufspersonals.

RICHTUNG EU: EUREX-BÉT

MÉRAI GYÖRGYI

Károly Róbert Hochschule

In den letzten Jahren waren in der Geschichte von Ungarn und der Budapester Börse BÉT solche Veränderungen, die grundlegende Wirkung auf die Wirtschaft und auf die Möglichkeiten hatten. Seit der Wende in Ungarn nahm der Weg der ungarischen Wirtschaft eine eindeutige Richtung, aber mit dem Beitritt in die Europäische Union öffneten sich die Möglichkeiten zum richtigen Anschluss in die europäische Wirtschaft. Die Börse hatte in Ungarn einmal Tradition, dann kam die jahrzehntelange Pause und auch die Welt veränderte sich. Es entstanden die elektronischen Börsen, die den Eintritt in den Welthandel ermöglichen. Ein Pionier auf diesem Gebiet und auch seitdem führende Börse ist die deutsche EUREX, mit der wir Arbeitskontakt haben und die als Vorbild für uns dienen kann.

VON DEM ÖKO-, ZU DEM NACHHALTIGKEITS-MARKETING

KINGA ODOR

Debrecener Universität, Zentrum für Agrarwissenschaften
Fakultät für Wirtschaftswissenschaften und Entwicklung der ländlichen Räume

Die Forscher und die Fachleute der Praxis leben_suchen nach den Mitteln und den Lösungen auf die vielfältigen Problemen der Umweltkrise in nationalökonomischer und internationaler Ebene und sie finden diese. Doch die wirtschaftliche – und umweltliche - Entscheidungen sind von den Figuren der Wirtschaftsleben getroffen, so alles hängt letzten Endes von ihrem Umweltbewusstsein ab.

Die über die soziale Rolle der Unternehmen fließenden Debatten handeln sich immer öfter um die „soziale Verantwortung“ der Unternehmen, die auch Soziale- und Umweltschutzaufgaben bedeutet. Die Unternehmen machen oftmals ernste Anstrengungen dafür, dass sie den Forderungen entsprechen, und informieren die öffentliche Meinung über ihre umweltschützenden Leistungen. So scheint das Marketing auf Einführen und Ausbreiten des Umweltschutzes in die Formulierung der Betrachtungsweise der Konsumenten und in die Praxis der Unternehmen befähigt zu sein. Der Typus der Marketing, die eine umweltbewusste Philosophie verkörpert und eigenen Ziel- und Mittelsystem hat, nennt man in der Fachliteratur: grün, ökologisch, Umwelt- oder Ökomarketing.

Die Ausbreitung der Ökomarketing bedeutet auf die äußerliche Bedingung der Markt, auf der Umweltpolitik und auf das Wertesystem der Konsumenten gestaltende Faktoren ein wichtiger Fortschritt nach der nachhaltigen Entwicklung. Die Beachtung der Prinzipien und Zwecken der nachhaltigen Entwicklung und deren Einbauen in der Praxis ist ein neuer Schritt, mit dem man zu dem Nachhaltigkeits-Marketing kommen kann.

DAS WASSER ALS BASIS FÜR DIE BIOLOGISCHE PRODUKTION

SÁNDOR PAÁL

Universität von Kaposvár, Wirtschaftswissenschaftliche Fakultät

71% der Erdoberfläche wird von Meeren und Ozeanen bedeckt. Diese Wassermassen würden, bei gleichmäßiger Verteilung auf der Oberfläche, eine Decke von 2730 m bilden. Diese Wassermengen ergeben 5% der Gesamtwasserreserven auf der Erde. Die restlichen 94.3% sind in der Steinmasse zu finden. Das lässt uns darauf schließen, dass die Reserven für ewig halten werden.

Als in der Antike der Pflanzenbau und die bewusste Bewässerung der Anbaustellen erschien, wurde es offensichtlich, dass die zur Verfügung stehenden Süßwasserreserven beschränkt und nicht ausreichend waren.

In der heutigen Zeit benötigen die modernen Technologien in der Industrie Brauchwasser von guter Qualität und von riesigen Mengen. Zugleich aber stellen sie eine große Gefahr für die Qualität der Wasserquellen auf und unter der Erde. Unter solchen Bedingungen müssen die Einwohner der Städte mit Trinkwasser und mit Wasser für den täglichen Gebrauch versorgt werden. Ebenso kann nicht in der Landwirtschaft und in der Lebensmittelherstellung auf Wasser von sehr guter Qualität verzichtet werden.

Wasser macht 90-95% das Gewicht unserer angebauten Pflanzen aus. Die Pflanze verwertet die Nährstoffe aus dem Boden mit Hilfe von biochemischen Prozessen während ihrer Entwicklung. Das Wasser dient bei einer Pflanze nicht nur dazu Nährstoffe im Körper der Pflanze zu transportieren, sondern es nimmt an den biochemischen Prozessen Teil, wobei auch Hitze entsteht. Die Kühlung erfolgt durch Transpiration.

Meine Persönliche Erfahrung stärkt mich auch darin, dass eine optimale Wasserversorgung in der Landwirtschaft unerlässlich ist. Das ist der Basis für die biologische Produktion. Ohne die Priorität der Wasserversorgung der Bevölkerung in Frage zu stellen, muss die Landwirtschaft einen hohen Status im Kreis der Wasserverbraucher einnehmen. Die Industrie und der Verkehr haben ihren eigenen Wasserbedarf, außerdem müssen auch die Ansprüche im Tourismus und Sport auf Wasser befriedigt werden, trotzdem sollten sie in den hinteren Reihen der Wichtigkeit eingeordnet werden.

Wasser ist vom hohen Wert. Es darf nicht verschwendet werden. Das bedeutet für die Landwirtschaft: sorgfältige Bodenbearbeitung und Wassersparen auf Ackerflächen und das Errichten von mehrzweckigen Wasserspeichern.

Unsere Wasserreserven sind beschränkt.

UNTERSUCHUNG DER WETTBEWERBSFÄHIGKEIT DER BOS-GENETIC GMBH

ANETT SINKA – ZSUZSANNA RADNICS

Westungarische Universität, Fakultät der Landwirtschafts- und Lebensmittelwissenschaften
Institut der Wirtschaftslehre

In Ungarn wird die hohe Milchleistung der Milchproduktionsbetriebe durch die Nachzucht von genetisch hochwertigen Tieren gesichert und durch die ständig und streng kontrollierte Spermienherstellung unterstützt.

Holstein-Fries Milchkühe bestimmen heutzutage die Milchproduktion in der Welt durch die Verdrängung der einheimischen Rassen. Als das ungarische Programm startete, importierte man eine wesentlich hohe Anzahl von Färsen und Spermien und der Tierbestand wurde schnell Teil einer internationalen Population. Zur Zeit der ersten Importe wurde das ungarische Fleckvieh in die Kreuzzüchtungen einbezogen und so entstand die heutige Population.

Die Inseminationsstationen schlossen sich an und führten die Nachkommenschaftsprüfungen von einer immer größeren Zahl von Holstein-Fries Stieren durch.

In unserer Arbeit untersuche ich unsere Holstein Fries Züchtung – aus einem speziellen Standpunkt – durch die Analyse der Wettbewerbsfähigkeit der Inseminationsstation Bos-Genetic GmbH.

Wettbewerbsfähigkeit bedeutet dem Wettbewerb standhalten. Analyse der Wettbewerbsfähigkeit und die Verwendung ihrer Resultate gewinnt immer mehr an Bedeutung sowohl in internationalen als auch in ungarischen Marktverhältnissen.

Unser Beitritt zur Europäischen Union macht sie noch wichtiger, da unsere Wettbewerbsfähigkeit mit vorhandenen Wettbewerbspartnern verglichen wird.

Unsere Analysen zeigen, dass die Bos-Genetic GmbH die Züchter in Ungarn und in den benachbarten Ländern mit Qualitätsprodukten versorgt. Die Zuchtstiere sind im Vergleich zu dem Angebot auf ungarischen und internationalen Märkten wettbewerbsfähig. Die Firma erzielt in der Zukunft die Stabilisierung des Firmenrufes und die Erhöhung des Marktanteiles.

OUTSOURCING-MÖGLICHKEITEN IN DER LANDWIRTSCHAFTLICHEN PRODUKTION

DR. KATALIN TURCSÁNYI

Technische Hochschule Budapest

Die sich immer mehr verstärkende Konkurrenz zwingt die Unternehmungen immer neue Lösungen für Ihre Problemen zu finden. Die Erhaltung und Verbesserung der Konkurrenzposition erfordert Kostenreduzierung, Qualitätsverbesserung, Erhöhung des Kundendienstes, Zufriedenheit den Kunden, die Bestrebung nach dem strategischen Vorsprung. Es wird immer schwerer die Produktionskosten zu reduzieren, die Kostenreduzierung soll bei dem anderen Prozessen verwirklicht werden. Dafür bietet die sich in Ungarn auch immer verbreitende Outsourcing eine gute Lösung. Andererseits kann das Outsourcing auch so verstanden, dass das Unternehmen zu zusätzlichen Ressourcen kommt. In der Landwirtschaftlichen Produktion bekommt diese Ansicht eine besondere Bedeutung. Die genaue Beschreibung der Tätigkeiten, die Konzentration auf die Hauptprozesse, Inanspruchnahme Experten, genaue Kostenbestimmung und Planung, modern Technologie ohne Investition erreichen, die Verwaltung der saisonischen Ungleichmäßigkeiten, die Verteilung der Risiken können auch eine wichtige Rolle bei der Landwirtschaftlichen Unternehmungen bekommen. Außer genaue Fachkenntnisse es lohnt sich die in der mitwirkung verborgene Möglichkeiten aufdecken.

AGRARPOLITIKTENDENZEN IM JAHRE 2006

MIKLÓS VÁSÁRY – IVÓ OSZTROGONÁCZ

Szent István Universität, Institut für Europäischen Studien

Die Halbzeitbewertung der AGENDA 2000 war für die Gemeinsame Agrarpolitik (GAP) ein radikaler Reformschritt. In den nächsten Jahren wird diese Überarbeitung ergänzt mit den später gefassten Reformphasen (z. B. mit der Zuckermarktordnung wurde das schon angefangen) - genügen Aufgabe geben für die Teilnehmer der Sektor. Neben diese Gesehen soll man aber mit anderen wichtigen Einflussfaktoren kalkulieren. Die Entscheidung über das Budget zwischen 2007-2013 schlug hohe Wellen um die GAP und die Zukunft scheint gar nicht viel versprechend. Eine andere erhebliche Beeinflussfaktor sind die WTO-Verhandlungen. Nach der letzten ministerial Verhandlungen in Hongkong ist es möglich geworden die bisherigen Ergebnisse zu skizzieren, mögliche Szenarien aufzuzeichnen.

Die Autoren werden in diesem Beitrag die wichtigsten Phasen der Verhandlungen, Ergebnissen diese beiden Ereignisse vorführen. Daneben es ist eine wichtige Aufgabe der Beitrag mögliche Ausgangsvariationen zu finden und die theoretischen Konsequenzen zusammensammeln.

MAGYAR NYELVŰ POSZTEREK ÖSSZEFOGLALÓI

BIOGAZDÁLKODÁS HELYZETE MAGYARORSZÁGON ÉS AUSZTRIÁBAN

GÓCZA KLAUDIA – CSATAI RÓZSA

**Nyugat- Magyarországi Egyetem, Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar
Statistikai és Gazdasági Informatikai Tanszék**

Kutatásom témája a biogazdálkodás jelentősége és a biotermékek értékesítési lehetőségei Magyarországon és az Európai Unióban. A biogazdálkodás olyan gazdálkodási rendszereket határoz meg, amelyek tilalmazzák vagy korlátozzák a műtrágyák és egyéb vegyszerek használatát. A biogazdálkodás során előállított biotermékek kiváló minőségűek, szermaradványoktól mentesek, nem szennyeznek a talajt. Az előírások betartására mind a termelés, mind a forgalmazás műveletsoraiban ellenőrző szervezeteket hoztak létre a tagországok. A fejlett országokban az egészséges táplálkozásra való törekvés és az élelmiszerbiztonság kérdése egyre inkább az érdeklődés középpontjába került.

Megvizsgáltam a biogazdálkodók számát, méretét, elhelyezkedésüket, értékesítési lehetőségeiket, ellenőrző szerveiket Magyarországon és Ausztriában. Vizsgálataimat ki szeretném terjeszteni néhány Európai Unió tagországra (Németország, Olaszország, Szlovákia, Szlovénia, Lengyelország).

A téma vizsgálata egy személyes megkérdezésemre alapuló kérdőíves felméréssel fog történni, amelyben kitérek a biogazdaságok természetes jellemzőire (földterület, földminőség), az alkalmazott technológiára és az ezeket tükröző gazdasági mutatókra (költségek, árbevétel). Továbbá szükséges megvizsgálni a biotermékek értékesítők piaci lehetőségeit (fogyasztói igényeket, lehetséges értékesítési csatornákat). A biogazdálkodás és biotermék értékesítés gazdasági vonatkozásait is át kell tekinteni, mert a piaci jelenlétéhez szükséges, hogy a termeléssel és feldolgozással foglalkozóknak megfelelő jövedelmet biztosítson ezen tevékenység. Nyereségesen kell működniük, mert ellenkező esetben nem éri meg ilyen tevékenységgel foglalkozni.

ORGANIC FARMING IN HUNGARY AND AUSTRIA

KLAUDIA GÓCZA – RÓZSA CSATAI

**University of West Hungary, Faculty of Agricultural and Food Sciences
Department of Statistical and Information Management**

The scope of my research is the importance of bio farming and the sales opportunities of bio- products in Hungary and in the European Union. Bio farming defines such farming systems that either abolish or strictly regulate the use of artificial fertilizers and chemicals. The bio- products produced during bio farming are that of excellent quality, free from berry residue and do not pollute the soil. The member states have established controlling bodies in order to have the regulations kept both during production and the process of distribution. In the developed countries healthy nourishment is a main objective and the question of food safety is coming more and more to the fore. I have examined the number of bio- farmers, their sizes, locations, sales opportunities and controlling bodies in Hungary and in Austria. I also would like to extend my investigations to some other member states of the European Union (Germany, Italy, Slovakia, Slovenia, Poland). The study is going to be based on a survey by personal interview questionnaires, in which I also mention the natural characteristics of the bio- farms (area of land, quality of soil) as well as the applied technologies and the economic indicators reflecting those (expenses, revenue).

Furthermore it is also necessary to investigate the market opportunities of those selling bio products (consumer demand, possible sales channels). The economic aspects of bio farming and bio products must also be reviewed, since they are required for the presence on the market in order to ensure suitable income for those dealing with its production and processing. They must have profitable operations, otherwise it is not worthwhile dealing with this activity.

AZ EU ÁLTAL FINANSZÍROZOTT MEZŐGAZDASÁGI TÁMOGATÁSOK UTÓLAGOS ELLENŐRZÉSE

**FICZERÉNE NAGYMIHÁLY KORNÉLIA – DR. REKE BARNABÁS –
CZENCZ LÁSZLÓ**

Károly Róbert Főiskola, Gazdálkodási Főiskolai Kar

Az Európai Unió a költségvetési bevételeinek legnagyobb részét (közel 50 %) a mezőgazdasági szektorra fordítja. A közösségi politikák közül az Agrárpolitika a legösszetettebb terület. Magyarországon az EMOGA Garancia Részlegéből egy kifizető ügynökség teljesít kifizetéseket (Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal), a kifizetések utólagos ellenőrzését pedig - a 4045/89 Tanácsi Rendeletben megfogalmazottak szerint - a Vám és Pénzügyőrség ellenőrzési hálózata végzi.

2004 május elsejére minden újonnan csatlakozott tagállamnak meg kellett tennie a szükséges intézkedéseket ahhoz, hogy a szabálytalanságok megelőzése és kezelése, valamint a szabálytalanságok, illetve a hanyagság következtében elveszett összegek visszaszerzése érdekében meg tudjanak győződni az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap keretében finanszírozott ügyletek tényleges megtörténtéről és élőírásszerű végrehajtásáról.

A fentiekben említett hatóság és szervezeti egységek feladatait és kötelezettségeit ismertetjük, bemutatjuk továbbá a működésük alapjául szolgáló jogszabályi háttérrel, valamint áttekintést adunk a következő területekről és témakörökről:

- a Közösségi Agrárpolitika (KAP) finanszírozási rendszere;
- a Kifizető Ügynökségek szerepe;
- az EMOGA Garancia Részlegéből finanszírozott agrártámogatások 4045/89/EGK rendelet szerinti utólagos ellenőrzések előkészítése, koordinálása, lefolytatása, tapasztalatai.

POST-CONTROL OF AGRICULTURAL SUBSIDIES FINANCED BY EU

**KORNÉLIA FICZERE NAGYMIHÁLY – BARNABÁS DR. REKE –
LASZLÓ CZENCZ**

Károly Róbert College, Faculty of Economics

The greatest part of the incomes (nearly fifty percent) of the European Union is spend on the agriculture and the agricultural policy is the most complex field among the common policies. In Hungary the payments from Guarantee Section of EAGGF is carried out by one Paying Agency (Agricultural and Rural Development Agency), the post audit of payments are carried out by Investigation Network of Hungarian Customs and Finance Guard on the base of Council Regulation No. 4045/89.

By 1 May 2004 all new Member States had to take the measures necessary to satisfy themselves that transactions financed by the EAGGF are actually carried out and are executed correctly, to prevent and deal with irregularities and to recover sums lost as a result of irregularities or negligence.

In our thesis we give detailed information on the tasks and obligations of the above-mentioned authorities and organisational units, the legal background of their operation and we deal with the following fields and topics:

- financing system of the Common Agricultural Policy (CAP),
- the role of the Paying Agencies,
- preparing, coordinating and professional supervision of the post audit of payments receiving or making relating to the system of financing by the Guarantee Section of the EAGGF according to Council Regulation No. 4045/89.

HAGYOMÁNYOS MŰVELÉSI RENDSZEREK HATÁSA A TALAJ TÖMÖRÖDÉSÉRE ÉS A TALAJNEDVESSÉGRE

FÖLDESI PETRA – GYURICZA CSABA – MIKÓ PÉTER – NAGY ERIKA

Szent István Egyetem

A talajtömörödés az egyik legnagyobb talajvédelmi probléma. A talaj tömörödését éghajlati (száradás/nedvesedés, fagyás/olvadás, csapadék, párolgás) és talajtényezők (szerkezet, agyagásványok, szerves anyag, kicserélhető kationok, agronómiai szerkezet, eredeti tömörség, nedvességtartalom, talajbiológiai tevékenység), valamint a talajhasználat egyaránt befolyásolják. A talajművelés egyik legfontosabb célja a talajnedvesség veszteség csökkentése, a lehulló csapadék minél nagyobb mértékű helyben tartása. Vizsgálatainkhoz a kísérletek 2004-ben, a Közép-Magyarországi régió egy kiválasztott kistérségében kerültek beállításra hat gazdaságban. Jelen tanulmány két gazdaságban hasonlítja össze a talajtömörödés mértékét és a talajnedvesség változását a 2004. és 2005. évben. A talaj ellenállását leginkább befolyásoló tényező a talaj lazultsága, vagy tömörsége mellett az aktuális nedvességtartalma, így jelen esetben ezt a két paramétert vizsgáltuk. A talajellenállás értékeit penetrométeres mérések segítségével hasonlítottuk össze a két gazdaságban. A talaj nedvességtartalom mérését (tömeg %) a talajellenállás méréssel egyidejűleg végeztük. Mind a talajellenállást, mind a talajnedvességet 10 cm-ként mértük 50 cm-es mélységig. A mért adatokra statisztikai értékelést végeztünk.

THE EFFECT OF CONVENTIONAL TILLAGE SYSTEMS ON SOIL COMPACTION AND SOIL MOISTURE CONTENT

PETRA FÖLDESI – CSABA GYURICZA – PÉTER MIKÓ – ERIKA NAGY

Institute of Crop Production, Szent István University

Soil compaction is one of the major problems in the agriculture. Soil compaction is influenced by climate (drying/wetting, freezing/melting, moisture, evaporation) and soil (structure, clay minerals, organic matter, commutable cations, agronomical structure, original compaction, moisture content, soil biological activity) factors as well as land use. One of the main aims of cultivation is to decrease the loss of soil moisture and to keep the precipitation as much as possible. The tests took place in 6 farms of a selected micro-region of the Middle-Hungarian Region in 2004. This study compares the volume of soil compaction and the change of soil moisture in two farms in years 2004 and 2005. The factor that effects soil resistance the most besides loosening or compaction of the soil is its actual moisture content, therefore in this case we have been analyzing these two parameters. In our tests we have compared soil resistance measured by penetrometer in two farms. Measuring the soil moisture content (volume %) and soil resistance was done in the same time. We measured both soil resistance and soil moisture in every 10 centimeters down to 50 centimeters depth. We have done a statistical analysis of the measured data.

A RAIFFEISEN INGATLAN ZRT. TEVÉKENYSÉGE

KEREKES MARGIT – KURUCZ ADRIENN

Szent István Egyetem

A Raiffeisen Ingatlan Zrt. a magyarországi Raiffeisen Bankcsoport ingatlanfejlesztésre, létesítmény-gazdálkodásra és strukturált ingatlanfinanszírozásra szakosodott leányvállalata. Korábban a Raiffeisen Lízing Zrt. üzletágaként nyújtott teljes körű, ingatlanokhoz kapcsolódó szolgáltatásokat, de az elmúlt pár évben megváltozott finanszírozási szerkezet és piaci környezet az üzletág önállósodását vonta maga után, melynek következtében 2001 januárjától a Raiffeisen Bankcsoport önálló üzletágaként tevékenykedik.

A cég a Bankcsoport tagjaitól elvárható szakértelemmel, rugalmasan, a Raiffeisen-háttér nyújtotta pénzügyi biztonság mellett jól képzett, innovatív munkatársi gárdával szállítja partnerei számára az „univerzális” ingatlanpiaci megoldásokat.

ACTIVITIES OF RAIFFEISEN PROPERTY ZRT.

MARGIT KEREKES – ADRIENN KURUCZ

Szent István University

The Raiffeisen Property Zrt. is the affiliated company of the hungarian Raiffeisen Bankgroup. Its main activities are the property-development, project-management and the structural property-financing. Earlier it was one of the business branch of the Raiffeisen Leasing Zrt. and extended full-scale services concerning properties. In consequence of the changing financial structure and market environment in the last few years, this branch of business has become independent form January 2001.

The company is transporting „universal” property-market solutions in an experienced and flexible way on the basis of well-trained and innovative employees and of financial security of the Raiffeisen-background.

A BUDAPESTI ÉS A MAGYAR INGATLANPIAC FEJLŐDÉSE – A JÖVŐRE VONATKOZÓ VÁRAKOZÁSOK

KURUCZ ADRIENN - KEREKES MARGIT

Szent István Egyetem

A fővárosi irodapiac óriási fejlődésen ment keresztül a kilencvenes évek elejétől és mára a nyugat-európai emlékeztető érett piac és versenyképes környezet jellemzi.

A piac mai folyamatainak megértéséhez egészen a kezdetekig, a kilencvenes elejére kell visszamennünk. Ekkortól lehetett beszélni már Magyarországon is piacgazdasági viszonyokról. A külföldi nagy ingatlanfejlesztő cégek lassanként megérkeztek a fővárosba, persze elsőként csak azok, akik kellően bátrak voltak ahhoz, hogy egy még megbízhatónak vagy kiegyensúlyozottnak nem nevezhető gazdasági környezetben is belevágjanak egy új beruházásba. A merészség azonban kifizetődőnek bizonyult, hiszen akkoriban szinte alig volt modern irodaépület a piacon és azok a bérlők, akik korszerű és nívós körülmények között kívántak tevékenykedni, sorban álltak a bérleményekért. A fejlesztői bátorság és a beruházói aktivitás 1995-97 táján kapott igazi lendületet.

Az ezredfordulón a minőség és a lokáció újabb diverzifikációja indult meg. A főváros agglomerációjás területein is fejlesztések kezdődtek, tehát Budapest peremén is megjelent a modern és minőségi irodakínálat. Ekkoriban kezdtek megjelenni a spekulatív irodafejlesztések is.

Az elmúlt 4-5 évben már alapvető problémák nem akadtak a piac működésében, az egyetlen probléma a túlkínálat volt. Ennek pedig többnyire az állt a háttérben, hogy a beruházók nem minden esetben vették figyelembe egymás fejlesztési ütemeit és időnként szerencsétlen időzítéssel hozták piacra épületeiket.

Az ország Európai Unió csatlakozása és az unió határának keletre tolódása, valamint a további bővítési folyamat előkészítése számos vállalat érdeklődését keltette fel Budapest iránt, de óriási versenyt futunk Prágával. Egy az Eston által készített Budapest-Prága összehasonlító tanulmány szerint ingatlankínálatban Budapest messze jobb, minden egyéb adottság vonatkozásában a csehek megelőznek bennünket.

DEVELOPMENT ON THE BUDAPEST AND HUNGARIAN OFFICE MARKET – FORESEEABLE TRENDS

ADRIENN KURUCZ – MARGIT KEREKES

Szent István University

Total modern stock in Budapest has now surpassed the 1,5 million m² mark. Total new supply in 2005 was forecasted just over 90000 m² by year end. This is a slightly up on 2003-2004 when annual new supply was in 80-85000 m² range but still some way behind the boom years of 1999-2002 when yearly completions were in the 140-180000 m² range.

New developments are springing up all over the city as Budapest enters another building boom. A large supply pipeline of up to 200000 m² is in line for delivery in 2006. Over 60% of this new supply will be delivered on the Váci út corridor where competition for occupiers will become intense. Four buildings alone there will comprise more than 22000 m² each.

Lease extensions and renewals are the main driving force behind the current record take-up levels. Many more such transactions are under negotiation in the market as leases come up to expiry.

There is also good international demand from a mixture of smaller number of new entrants to the market such as the regional sales office of Nissan C&EE at Infopark and Fortis Bank to Deák Palota.

An important new source of demand for Budapest is an increasing trend of existing occupiers bringing new functions to the city. Examples include SAP's new R&D facility at Graphisoft Park in Óbuda.

Pre-lets are still a rare commodity on the market and are fiercely competed for by landlords. Unless included by extremely attractive incentives, potential occupiers generally still prefer to deal with a tangible building rather than a planned project, which could be potentially postponed.

Market vacancy remains high as the oversupply of the 2000-2002 period continues to define the market. Vacancy is forecasted to remain close to 14% through the next few months.

Rents have changed little in the last two to three years after easing slightly since 2000-2001 in response to the surge in supply. Prime Class A headline rents are 15-17 Euro m² month range (net of taxes and service charge) with effective rents 1-2 m² Euro below. Apart from the very top of the market, rental increases are unlikely for at least 2-3 years.

BIOGAZDÁLKODÓK HELYZETE MAGYARORSZÁGON 2005-BEN

MAZÁN MÁRIÓ¹ – KOLTAI JUDIT PETRA² – PÁLI ORSOLYA³

Nyugat-Magyarországi Egyetem, Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar

¹Vezetés- és Társadalomtudományi Intézet

²Gazdaságtudományi Intézet

³Környezettudományi Intézet

Az ökológiai gazdálkodás, mint alternatív gazdálkodási mód jelentős fejlődésnek indult az utóbbi években Magyarországon is. Felméréseink során 2005 év végén a Biokontroll Hungária Kht. támogatásával készített kérdőíveket biogazdálkodóknak küldtük ki, melyben az általános kérdéseken kívül az eredményességre, a gyomszabályozásra, az alkalmazott mechanikai gyomirtási munkákra, a termesztett növényekre, az érékesítés csatornáira és az értékesítési átlagárakra voltunk kíváncsiak. Publikációnkban az általános információk kiértékelésével foglalkoztunk, mely jól szemlélteti a magyarországi biogazdálkodók jelenlegi helyzetét.

SITUATION DER BIOBAURN IN UNGARN IN 2005

MÁRIÓ MAZÁN¹ – JUDIT PETRA KOLTA² – ORSOLYA PÁLI³

Universität von West Ungarn, Fakultät für Landwirtschaft und Lebensmittelwissenschaften

¹Institut für Führungs- und Gesellschaftswissenschaften

²Institut für Wirtschaftswissenschaften

³Institut für Umweltwissenschaften

Die biologische Landwirtschaft, als alternative Wirtschaftsweise, hat sich in Ungarn in den vergangenen Jahren sehr entwickelt. Unsere Umfragen wurden mit der Hilfe des ungarischen Bioorganisation, Biokontroll Hungária Kht. durchgeführt. Fragebogen wurden zu Biobauern entsendet, worin außer den generellen Fragen auch Fragen über die Wirksamkeit, die Unkrautvernichtungsmethoden, die angewendeten mechanischen Methoden, die angebauten Pflanzen, die Vertriebsmöglichkeiten und die Durchschnittspreise gestellt wurden. Wir beschäftigen uns in diesem Artikel mit der Auswertung der generellen Informationen, welche die gegenwärtige Situation der Biobauern in Ungarn gut darstellen.

ÖNKÉNTES MEGÁLLAPODÁSOK ALKALMAZÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI KÖRNYEZETPOLITIKÁNKBAN NEMZETKÖZI TAPASZTALATOK ALAPJÁN

MOLNÁR KRISZTINA

Szent István Egyetem

A „fenntartható fejlődés” koncepcióját az ENSZ Környezet és Fejlődés Bizottsága által 1987-ben készített „Közös Jövőnk” című átfogó program rögzítette először. Az 1987 óta eltelt idő alatt a világ legtöbb országában elismerték a fenntarthatóság fogalmát és az a kormány szintű környezetvédelmi programok alapvető elemévé vált. Ennek jegyében hazánkban és más uniós tagországban egyaránt egyre több gazdálkodó szervezet nyilvánítja ki környezetvédelmi politikáját. Mindezt jelentősen elősegíti az a tény, az Európai Unió környezetszabályozási gyakorlatában mára már egyre nagyobb hangsúlyt kapnak az önszabályozást illetve az önkéntes megállapodásokat előtérbe helyező megoldások. Az önkéntes megállapodások fontosságát alátámasztja, hogy ez az eszköz természetes módon illeszkedik a környezetvédelem alapvető elveihez, nevezetesen az együttműködés illetve a partneri viszony elvéhez, és a megosztott felelősség koncepciójához. A mérhető célállapothoz köthető környezetvédelmi célok alapján irányított környezetvédelmi politika sok esetben hatékonyabbnak bizonyul, mint a hagyományos hatósági eljárások alapját képező normaállítást. Céлом az, hogy nemzetközi tapasztalatok alapján bemutassam melyek azok a potenciális területek, ahol lehetőség nyílna az önkéntes környezetvédelmi megállapodások környezetpolitikai eszközként történő hazai alkalmazására. Vizsgálatom során arra a fogalomkörre koncentrálok, melyben valamely állami szervezet szerződéses kapcsolatba lép – közigazgatási szerződés - a környezethasználók egy csoportjának képviselőivel.

THE POSSIBILITIES OF APPLICABLE VOLUNTARY AGREEMENTS BASED ON INTERNATIONAL EXPERIENCES IN OUR ENVIRONMENTAL POLICY

KRISZTINA MOLNÁR

Szent István University

The conception of 'sustainable development' was first put down in a comprehensive programme called 'Our Common Future'. This programme was made by the World Commission on Environment and Development in 1987. The idea of sustainability has been acknowledged in most of the countries since 1987 and it has become a principle of state environmental programmes. In terms of this, more and more economic organisations are declaring their environmental policy in Hungary and in other EU countries' alike. It is nourished by the fact that solutions preferring self-control and voluntary agreements are being emphasised in the environmental practice of the European Union. The importance of voluntary agreements is supported by the fact that this tool fits into the principles of environmental protection, namely to the principle of co-operation, partnership and to the conception of shared responsibility. Environmental policy controlled by environmental aims, which can be connected to the measurable goal state, is often proved to be more efficient than setting norms, basis of the traditional methods of authorities. My aim is to demonstrate those potential areas based on international experiences where domestic application of voluntary environmental agreements could be possible as a method of environmental policy. During my research I am concentrating on the conceptual category in which a state organisation enters into a contract - administrative control - with the representatives of a group using the environment.

A LOGISZTIKAI HÁLÓTERVEZÉS A VÁLLALATI STRATÉGIÁBAN

MUNKÁCSI SZABOLCS – VILLÁNYI RÉKA

**Debreceni Egyetem, Agrártudományi Centrum, Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar
Munkatudományi Tanszék**

A modern világgazdaság alapját jelenleg a bonyolult logisztikai folyamatok teremtik meg, amelyek célja, hogy a lehető legkisebb teljes költség mellett maximális fogyasztói megalégedettség kísérje egy vállalat tevékenységét. Ezen célok megvalósítása tudatos és megfontolt emberi tevékenység eredményeként, egyre tökéletesebb logisztikai rendszeren keresztül történik. A piacok és a termékek állandó változása miatt azonban ezeknek a rendszereknek a felülvizsgálata és módosítása elkerülhetetlen feladat. A végső cél tehát a fogyasztói igényekhez történő minél tökéletesebb és gyorsabb alkalmazkodás. Ezt a funkciót látja el a networking és annak módszerei. Ezek az eljárások egyrészt a logisztikai rendszereknek tervezésénél nyújtanak segítséget, másrészt a már meglévő logisztikai rendszer elemzését teszik lehetővé. Ezen módszerek a létesítményekkel szemben támasztott követelmények vizsgálata (szállítási-, raktározási költségek vizsgálata), beszerzési, gyártási, piaci tényezők vizsgálata, a logisztikai költségek elemzése, a logisztikai stratégia kialakítása (ennek fő módszerei a költség minimalizálás, szolgáltatási küszöbszint megállapítása, a szolgáltatás érzékenység vizsgálata és a logisztikai stratégia végső megformálása). A kutatást a Regionális Fejlesztés Operatív Program támogatta.

NETWORK DESIGN IN CORPORATE STRATEGY

SZABOLCS MUNKÁCSI – RÉKA VILLÁNYI

**University of Debrecen, Centre of Agriculture
Faculty of Agricultural Economics and Rural Development
Department of Labour Science**

Nowadays, the modern world-economy is based on complicated logistical processes. These processes' main aim is to make consumers satisfied achieving least total cost operations. To achieve these aims we have to have conscious and deliberate human actions through even more perfect logistical systems. But the revision and modification of these systems cannot be avoided because of the constant change of markets and products. So the final aim is to adapt to the consumers demands faster and more perfectly. Networking and its methods help to reach these main aims. These methods help to design logistical systems and help to analyze existing logistical systems. The methods are facility requirements justification (transportation and inventory cost analyses), examination of procurement drivers, manufacturing drivers, market distribution drivers, logistical cost analysis and formulating logistical strategy (its methods are cost minimization, threshold service, service sensitivity analysis and finalizing logistical strategy). The research was promoted by the Operative Programme for Regional Development.

A CSAPADÉKOS ILLETVE A SZÁRAZ TENYÉSZIDŐ ÉS A MŰVELÉSI KEZELÉSEK HATÁSA A GYOMOSODÁSRA

NAGY ERIKA – FÖLDESI PETRA

Szent István Egyetem, Földműveléstan Tanszék

A szántóföldi növénytermesztés két fontos tényezője közül az időjárást nem befolyásolhatjuk, viszont a megfelelő talajműveléssel és a talaj takarásával elfogadható hatékonysággal védekezhetünk a gyomok túlzott előretörése ellen. Ismeretes, a szakirodalmi adatok szerint a trágyázás 30%-ban, a növényszám 21%-ban, a fajta 28%-ban, a gyomirtás 18%-ban és egyéb tényezők 3%-ban befolyásolják a termés alakulását.

A kísérleti terület a SZIE GAK Kht. Józsefmajori Kísérleti és Tangazdaságában található, Hatvan és Aszód térségében térségében helyezkedik el.

A gyomfajokat elterjedtség, életforma és veszélyesség alapján csoportosítom. A gyomosodást a befolyásoló tényezők – talajművelés, talajállapot, termesztett növények és sorrendjük, gyomkorlátozás ideje és módja, talajtakarás szerint is vizsgálom. A felvételezésekhez az Újvárosi-féle módszert alkalmaztam.

Megállapítható, hogy a talajtakarás adott viszonyok között 45%-al alacsonyabb összes gyomborítást eredményezett. Valamint a 2005-ös év esős tavasza miatt a T2-es gyomok borítása domináns volt.

WET AND ARID GROWING SEASON AND THE CULTIVATION METHOD INFLUENCE BY WEEDS

ERIKA NAGY – PETRA FÖLDESI

Szent István University, Institute of Crop Production

Weather, which is one of the important factors of field farming, can not be influenced, but using the proper cultivation and the proper mulch we can guard against the excessive spread of weeds with a reasonable effectiveness. According to the literature the yield influencing effect of fertilization is 30%, plant density 21%, variety is 28%, weed control is 18% and other factors is 3%.

The research area is located on the Józsefmajor Research and Study Farm of Saint Stephan University in the surroundings of Hatvan and Aszód.

Weed species are classified by their incidence, form of life and hayardousness. Spreading of weeds is also examined based on the influencing factors – soil cultivation, soil condition, plants produced and their sequence, time and method of weed cutback and soil cleaning. For the survey I have applied the Újvárosi type of method.

We can say that soil coverage resulted in about 45% less weed coverage among similar circumstances. And due to the wet spring in 2005 the coverage of T2 weeds was dominant.

GYOMSZABÁLYOZÁSI VIZSGÁLATOK ÖKOLÓGIAI GAZDÁLKODÁSBAN TERMESZTETT OLAJRETEKBE

PÁLI O. – POMSÁR P. – REISINGER P. – KOLTAI J. P. – MAZÁN M.

Nyugat-Magyarországi Egyetem, Mezőgazdaság-és Élelmiszertudományi Kar

A gyomszabályozás célja az ökológiai gazdálkodásban is a gyomnövények kártételi küszöbszint alatt tartása, melyet főként agrotechnikai és mechanikai gyomszabályozási módszerekkel érünk el. A sűrű vetésű kultúrákban a gyomirtás művelete bizonyos esetekben elhagyható, mivel jó gyomelnyomó képességgel rendelkeznek. A kultúr- és gyomnövény kompetíciója csak a vegetációs periódus első szakaszában alakulhat ki, melyet az ökotermesztés sajátosságai miatt agrotechnikai és mechanikai gyomirtási módszerekkel befolyásolhatunk. Vizsgálatainkat olajretek szántóföldi növényzetben végeztük el 2005 tavaszán és nyarán eltérő fenológiai állapotban lévő kultúrnövény állományban. A területen gyomfésűt alkalmaztunk. Gyomfelvételezéseinket a kezelés előtt és után, több alkalommal is elvégeztük, melyet még gyom-és kultúrnövények számlálásával egészítettünk ki. A tábla előzetes szemléjét követően olajretekben (*Raphanus sativus* var. *oleiformis* L.) 25 mintatéren végeztünk gyomfelvételezést. A kísérleti területen előforduló domináns gyomnövények *Datura stramonium* (L.), *Chenopodium album* (L.), *Chenopodium hybridum* (L.) és *Amaranthus retroflexus* (L.) voltak. A mintaterék középpontját 0,5 méteres pontosságú DGPS műszerrel jelöltük meg. A szélességi és hosszúsági koordináták segítségével lehetővé vált gyomtérképek készítése is ezen célt szolgáló program segítségével. Eredményeink alapján megállapítottuk, hogy csupán egy alkalommal elvégzett gyomfésűzéssel a gyomnövények borítottsága jelentősen visszaszorítható.

ANALYSIS OF WEED CONTROL IN ORGANICALLY CROPPED OIL RADISH

O. PÁLI – P. POMSÁR – R. REISINGER – J. P. KOLTAI – M. MAZÁN

University of West Hungary, Faculty of Agricultural and Food Sciences

The aim of weed control in organic farming is to keep weeds under the threshold value of damage. These can be achieved by using agro-technical and mechanical weed control methods.

From time to time the operation of chemical weed killing can be eliminated in dense sown cultures because of high weed suppression of the cultivated plan.

Competition between weeds and cultivated plants can only develop in the first stage of the vegetation period, which we can influence by using agrotechnical and mechanical weed killing methods as usual in ecological farming practice.

In 2005 (from spring till summer) weed surveys were carried out in organically cropped oil-seed radish (*Raphanus sativus* var. *oleiformis* L.). The cultivated plants were in different phenological conditions.

Weed surveys were carried out before and after weed harrowing several times. The surveys were completed by counting weeds and cropped plants. There were altogether 25 weed surveys in oil-seed radish. The dominant weed species included *Datura stramonium* (L.), *Chenopodium album* (L.), *Chenopodium hybridum* (L.), and *Amaranthus retroflexus* (L.) on the experimental fields. The centre of sample areas was measured with DGPS. The spread of weeds within the field was illustrated on maps by using co-ordinates with a special programme.

Based on the results we can say that the density of weeds can be suppressed by weed harrowing done only once.

A FOGYASZTÁSI CSÚCSHOZ IGAZODÓ BÁRÁNY-ELŐÁLLÍTÁS LEHETŐSÉGEI BIOTECHNIKAI MÓDSZEREK FELHASZNÁLÁSÁVAL

VÉGH J. – NÉMETH A. – GULYÁS L. – GERGÁTZ E.

**Nyugat-Magyarországi Egyetem, Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar
Állattudományi Intézet**

A szerzők vizsgálataik során a biotechnikai eljárások segítségével a felvásárlási csúcsokhoz igazított bárány-előállítás kérdésével foglalkoztak.

Vizsgálataik két különböző fajtájú állat csoportokra terjedtek ki. Az elsőben magyar merinó juhokat, a másodikban lacaune és lacaune keresztezett jéréket próbáltak vemhesíteni szezonon kívül, május végén, ivarzás indukálás után. Így az állatokat a szokásos vemhesítési periódus előtt, négy hónappal korábban vették tenyésztésbe, megcélózva ezzel a magasabb vágóállat felvásárlási árakat a bárányok értékesítésekor. A kezelések költségét jelentős mértékben meghaladta a bárányonként elérhető extraprofit mértéke, amit a decemberi - keresleti piacra történő - bárány értékesítéskor érték el, ráadásul a laktációs idő és a kifejt tej mennyiségének növelésével további bevételre tettek szert a lacaune állományánál.

Vizsgálataikkal rámutattak arra, hogy azon tenyésztők, akik megfelelő tartási és takarmányozási körülményekkel rendelkeznek, eredményesen próbálkozhatnak a különböző biotechnikai eljárások alkalmazásával. Segítségükkel lehetőség nyílik a juhtenyésztés jövedelmezőségének fokozására. Ezen eljárások már a gyakorlatban is a tenyésztők rendelkezésére állnak.

POSSIBILITIES OF LAMBING ADJUSTED TO THE CONSUMPTION- PEAK BY USING BIOTECHNICAL METHODS

J. VÉGH – A. NÉMETH – L. GULYÁS – E. GERGÁTZ

**University of West Hungary, Faculty of Agricultural and Food Sciences
Institute of Animal Sciences**

During their examinations authors dealt with lambing, adjusted to the buying up peaks, by using biotechnical methods.

Two groups of animals of different species were examined. In the first group Hungarian merino-, in the second group Lacaune and Lacaune crossed ewe lambs were tried to make pregnant after induced heating at the end of May. This way animals were taken into breeding 4 months before the usual breeding season by which higher buying up price for slaughter-lambs was aimed at.

The cost of treatment was significantly lower than the extra profit achieved in the market in December, besides it by lengthening the lactation period and increasing the quantity of milk further income was received at the Lacaune stock.

These examinations proved that those breeders whose stocks have suitable keeping- and feeding conditions can try different biotechnical methods with success. With the help of biotechnical methods the profitability of sheep breeding can be raised. These methods are already available for breeders.

AZ ELEKTRONIKUS BESZERZÉS MINT MODERN LOGISZTIKAI FOLYAMAT

VILLÁNYI RÉKA EDIT – MUNKÁCSI SZABOLCS

**Debreceni Egyetem, Agrártudományi Centrum, Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar
Munkatudományi Tanszék**

Az elektronikus beszerzés elsősorban a beszállítók értékelését és kiválasztását segíti, másodsorban csökkenti a beszerzés költségeit, és lerövidíti a beszerzési időt. Lehetővé teszi az anyagi javak és szolgáltatások gyorsabb áramlását a vevők és az eladók között azáltal, hogy szükségtelenné teszi a szállítói szerződések megkötését, illetve elektronikus katalógusokon és web-áruházakon keresztül megkönnyíti a direkt és indirekt javak beszerzését.

Az elmúlt évek egyik legszembetűnőbb változása az elektronikus technológia létrejöttével az ellátási lánc területén következett be. A logisztikai folyamatok (beszerzés, szállítás, raktározás) elektronikus támogatottsága jelentős mértékben felértékelődött. Egyre több vállalat dönt az elektronikus üzletvitel, az Internet használata mellett, hiszen csak így képesek lépést tartani a folyamatosan fejlődő versenytársakkal. A jövőre nézve az elektronizáció további terjedése várható. Az e-megoldások csökkenthetik a költségeket, felgyorsítják adatcserét, a folyamatok időintervallumát, és biztonságot nyújtanak. Az e-logisztika, amely az elektronikus üzletvitel feltételének tekinthető, az ellátási lánc tervezésének és irányításának optimalizálására törekszik. Mivel egyre több vállalat ismeri fel az Internet és az on-line kapcsolatok által felkínált lehetőségeket, egyre nagyobb ütemben nő ezek alkalmazása.

E-PROCUREMENT AS MODERN LOGISTICAL PROCESS

RÉKA EDIT VILLÁNYI – SZABOLCS MUNKÁCSI

**University of Debrecen, Centre of Agriculture
Faculty of Agricultural Economics and Rural Development
Department of Labour Science**

First of all the e-procurement facilitates the evaluation and selection of suppliers, secondly it reduces the expenses and time of procurement. It makes possible to faster the flow of goods and services between buyers and sellers. It makes unnecessary to write trade contracts, and makes easier to supply the direct and indirect goods by electronic catalogues and web-marketplaces.

Development of e-technology has affected greatly supply chain management of recent years. The importance of electronic solutions has been greatly appreciated. More and more enterprises decide to start e-business and to use the internet to be competitive. Electronic business solutions are expected to grow in the future. Effects of e-solutions can be cost reduction, fast data transfer, timeliness, and increased reliability. E-logistics optimizes the process of supply chain planning and controlling. As more and more enterprises realize the advantages of Internet and on-line connections, the usage of these solutions is increasing greatly.

ANGOL NYELVŰ POSZTEREK ÖSSZEFOGLALÓI

RESPONSES OF SOYBEAN TO INCREASING LEVELS OF NUTRIENT SUPPLY

KRISZTINA BALIKÓ – KATALIN SÁRDI

University of Veszprém, Georgikon Faculty of Agricultural Sciences
Department of Plant Production and Soil Science

Balanced nutrient supply is necessary for adequate biomass and yield production, as well as for good quality (Kádár, 1992, Sárdi, 1995; Sumner, 2000). The objective of our experiment was to get more information on the nutrient supply of soybean by studying nutrient concentrations and ratios, which are suitable for characterizing the nutritional status of plants.

Pot experiments were carried out with soybean (*Glycine soja* / *Glycine max* (L.) Merrill) on a Haplic Luvisol (WRB) under greenhouse conditions. Increasing levels and variable rates of NPK were applied to study the changes in nutrient supply. Plants were harvested 3 times during the vegetation period. Dry matter production of plants, N, P and K concentrations and nutrient ratios of shoots, as well as yield parameters were determined. Statistical analyses have been done with variance analysis, calculation of LSD5% and correlation analysis.

Considerable changes in the nutrient concentrations and ratios during the vegetation period could be observed. Nutrient uptake of plants responded to the rates of fertilizers applied in the experiment. The effect of N-P antagonism and K-P synergism in the nutrient uptake of plants were proved by the changes in both NPK concentrations and nutrient ratios of plants. DM production of shoots, total biomass production of the above-ground parts and yield at treatments $N_{0.5}P_{0.5}K_{0.5}$ and $N_1P_{0.5}K_1$ showed outstanding values.

CHANGES IN THE LEAF AREA OF PEA (*PISUM SATIVUM* L.) AS AFFECTED BY NUTRIENT SUPPLY AND THE AGE OF PLANTS

KRISZTINA BALIKÓ¹ – GERGELY GRÓSZ²

Veszprém University, Georgikon Faculty of Agriculture

¹Department of Plant Production and Soil Science

²Department of Economic Methodology

Changes in the leaf area of pea (*Pisum sativum* L.) were studied at different NPK fertilizer combinations in a pot experiment. Plants were grown until full ripening in pots containing 6 kg of Haplic Luvisol (WRB). Leaf area was measured at the four nodes stadium and at the start of flowering. Changes in the main vegetative parameters (plant height, fresh weight, dry matter production, leaf area ratio (LAR)) and characteristics of nutrient supply (NPK concentration, nutrient amounts taken up by plants, nutrient ratios) were determined as well. Correlation between the leaf area and the parameters above was calculated and evaluated. Leaf area of pea at the four nodes stadium showed a close correlation with the other vegetative parameters, as well as with the N, P and K amounts taken up by plants. At the start of flowering no relationship was found between the leaf area and the vegetative parameters studied. However, correlation of leaf area both with the N and P concentration and N and P amounts taken up by plants were significant. Results of our experiment showed that leaf area of pea at the start of flowering was markedly influenced by the N concentration of plants at the four nodes stadium.

THE EFFECT OF THE NATIONAL AIDS ON THE HUNGARIAN APICULTURE

SZABOLCS BARTOS – GABRIELLA OCSKAI – KATALIN KLAPSZ

University of Kaposvár

The Hungarian National Apiary Program helps the sector exploit the favorable resources of Hungary increasing the competitive power and the development of the apiary sector. On the one hand this brings economic profit on the other hand it is vital to maintain the ecological balance. The program also promotes the deepening of trust in the bee-keeper society. It challenges apiarists to use new methods, processes, equipment and to launch out enterprises.

The aids for apiculture within The Hungarian National Apiary Program are provided from the federal budget and from the European Agricultural Guidance and Guarantee Fund (EAGGF). The new program in 2006 has set up some significant changes concerning the medicine protection against the varroa mite and the acquisition of new equipment to the migration of the bees. Comparing the national program of 2004-2006 with the apiary funds given just before the period we are able to decide how successful your national program has proved to be and might be able to find out some of the critical points of it.

THE LEGAL ASPECTS OF APICULTURE IN HUNGARY AND THE EU

SZABOLCS BARTOS – GABRIELLA OCSKAI – KATALIN KLAPSZ

University of Kaposvár

The salesmanship of honey as foodstuff has many indirect legal regulations which are known both in domestic and international relations. Beside these laws the 2001/110 directive of the European Community is getting more and more significant in the apiculture race. The other document harmonizing the former is titled Codex Alimentarius Hungaricus, the Hungarian Edible Book. The specifications in the books declare the list of apiary and honey products providing their names. The instructions give information of the products' expected quality, content and their geographical origin. In spite of the accurate rules of the parameters of honey provided by the regulations it seems we still have some problems. What causes the Hungarian bee-keepers to "rebel"? What is the reason for their main discontent? What solutions could we provide to avoid later problems?

CHANGES IN THE *MACROPHOMINA PHASEOLINA* (TASSI) GOIDANICH NATURAL INFECTION IN SOYBEAN [*GLYCINE MAX* (L.) MERRILL] AS AFFECTED BY DIFFERENT NPK COMBINATIONS

IZABELLA CSÖNDES¹ – KRISZTINA BALIKÓ² – ATTILA DÉGENHARDT³

Veszprém University, Georgikon Faculty of Agriculture

¹Plant Protection Institute

²Department of Plant Production and Soil Science

³ Bóly Agricultural Production and Commercial Share Company,

Department of Seed Production and Research

Field experiments were carried out with soybean [*Glycine max*/*Glycine soya* (L.) Merrill] on a Haplic Chernozem (WRB). Besides of the unfertilized control, 10 treatment combinations were applied with increasing rates of fertilizers in 3 replicates. At full maturity dry matter production, root weight, NPK concentration of shoots, as well as rate and severity of *Macrophomina phaseolina* infection were determined. For evaluating our experimental results statistical analyses, namely variance analysis and correlation analysis were done.

The highest degree of *Macrophomina* infection was found at the $N_{0.5}P_1K_{0.5}$ treatment, while the lowest infection rate was observed at the $N_2P_1K_2$ combination. As affected by increasing NK supply the infection degree of *Macrophomina phaseolina* decreased at the same phosphorus level in our experiment. At the same fertilizer rates, lower infection was observed at higher phosphorus levels. Compared to the unfertilized control significant differences were found on the $P=0.05$ level. Dry matter production and nitrogen concentration of shoots correlated negatively, while phosphorus concentration positively with the rate and severity of infection. No correlation of root weight and potassium concentration was found with the *Macrophomina phaseolina* infection.

COGNITIV MAPPING OF RURAL REGIONS: BORDERS AND NETWORKS

ZSUZSANNA FAZEKAS – GUSZTÁV NEMES

Corvinus University of Budapest, Faculty of Horticultural Science

Department of Farm Management and Marketing

This paper aims to point out the importance of the systems of various networks and borders which are present in rural and remote regions. By networks I do not only mean the well-known „hard” networks (railways and telecommunication lines for example) but „soft” networks also, such as the invisible network of personal relations or the one of institutions characterised by the term of 'institutional thickness'. Similar to networks, borders can also be „soft” or „hard”. Mental borders can be considered as „soft” ones, for example, while „hard” ones consists of current and historical borderlines, or geographical borders such as rivers, high mountain ranges, etc. The system of these borders and networks can be considered as important factors for supporting or hindering economic development. The thickness of these systems differs from one region to another and might be the cause for the differences in the speed of economic development characterised by the spread of innovations. The absence or presence and the quality of these networks and borders explains some aspects of the question why some regions develop much more rapidly than others. Considering rural regions as complicated systems of various networks and borders, forces us rethink questions like what makes a region belong together and what separates it from other regions.

CAPITAL ASSETS AND DEPRECIATION

ADRIENN HERCZEG

**University of Debrecen, Centre of Agriculture
Faculty of Agricultural Economics and Rural Development**

Capital assets and depreciation are critical points for any business organization. Every business must invest in some equipment, vehicles, machinery, or furniture in order to operate. Some businesses will require assets such as land, a building, patents, or franchise rights. Major assets that will be used in your business for more than a year are known as "capital assets". Depreciation is the process by which a firm gradually records the loss in value of a fixed asset. For the company, the choice of depreciation method depend on the enterprise's current financial situation and its own preferences. But while it is an attractive way to reduce the taxable income, specific regulations modulate how depreciation is to be calculated and allocated.

There are several types of book depreciation: straight line, declining balance, sum-of-year's digits, and the units-of-production methods. In some cases the DDB method is combined with the straight line method to match the book value of the asset with its salvage value at the end of its depreciable life. Choosing the optimal depreciation-methods for the company's assets is a determinative issue for every organization.

GREENHOUSE TESTING OF THE EFFECT OF 1BL.1RS TRANSLOCATION ON THE DROUGHT TOLERANCE OF WHEAT

BORBÁLA HOFFMANN – SÁNDOR HOFFMANN

**University of Veszprem, Georgikon Faculty of Agriculture
Institute for Plant and Environmental Sciences**

Wheat production in Hungary is limited mainly by drought. The examination of characters playing role in drought tolerance is important from point of economic and ecological views as well.

More than 50% of the Hungarian varieties contain the translocation 1BL/1RS. It is known, that the short arm of the 1R rye chromosome carries several resistance genes and modifies the bread-making quality. But there were few information about it's effect on abiotic stress tolerance.

The translocation lines: Mv57911B/1R and Mv57911B/1B were examined among other foreign and Hungarian cultivars regarding drought tolerance. Plants were grown in growth chambers in greenhouse till full ripening. Morphological and physiological traits connected with drought tolerance were evaluated.

The results obtained indicated that translocation 1RS had positive effect on grain yield potential under drought conditions. The higher yielding ability of the 1B.1R translocation observed in our study could be due to a greater increase of root dry matter caused by drought. The shoot dry matter decrease also somewhat grater for the translocation line resulting in an even more expressed difference in the root/shoot ratio between the sister lines. A larger root biomass will enhance water and nutrient uptake, which may contribute to increased WUE and yield of 1RS translocation line under drought compared with the non-translocation counterpart.

EVALUATION AND ADAPTATION OF FORECASTING METHODS

DÓRA HUZSVAI – MIKLÓS PAKURÁR – LÁSZLÓ HUZSVAI

University of Debrecen, Centre of Agriculture

Forecasting is crucial important for every business organization and to support every significant management decision. It is the basis of long term planning, financial calculations, and regulation of expenses. In marketing forecasting is the base of decisions of key issues, issues like new product development.

Main aim of our research was to apply quantitative methods in forecasting. In the course of examination the components and features of demand were analyzed and based on the analysis we demonstrate the most important forecasting methods divided into four groups. Some methods of every group were analyzed and examples were presented to demonstrate their use in practice. The discussion of methods covered their applicability, advantages, and disadvantages. Several times we indicated the most frequently errors of forecasting methods and the likely sources of errors.

The discussed methods:

1. Qualitative methods
2. Time series analysis
3. Causal relations, regression methods, functional models
4. Simulation models

It was established that the base of a successful forecast was the continuous data verification, and renewal of data. Therefore our source of information was up-to-date, and characterized by extensive usage of foreign literature. Development of a forecasting method is a complicated process, but managers have to do it since the forecasting is the keystone of planning.

The long-term objective of our efforts is to help the firms of the North Great Plain Region to choose the most appropriate forecast methods to make their forecasts more efficient. Our research is promoted by the Operative Programme for Regional Development.

FORECAST OF HUNGARIAN POULTRY INDUSTRY

LÁSZLÓ HUZSVAI – MIKLÓS PAKURÁR – DÓRA HUZSVAI

University of Debrecen, Centre of Agriculture

Hungarian poultry consumption of 55 years was examined and analyzed from 1949 to 2003. The importance of the topics based on the fact that the most significant part of household food expenses per capita is spent on meat and meat products.

First the proper database for computer-aided forecast was developed. The source of poultry consumption data was the publication of Hungarian Central Statistical Office and the CD of Magyar Mezőgazdaság 1850-2000. Hens, roosters, chickens, guinea fowl, geese, ducks, and turkeys for slaughter are included in poultry consumption.

There are significant differences among data of different sources. Data of national economy commodity balances differ greatly from the data collected for social and food science researches by special organizations (e.g.: Háztartási Költségvetési Felvétel, Szívbarát-Szonda). There are opinions that macro data reflect overestimated values of consumption. The reason of overestimation may be a methodological problem or is it caused by something else?

According to the examinations of the above mentioned organizations in the 80ies and 90ties the living standard decreased in the first half of the 90ties which changed the food consuming habits in the households. They reported that the consumption had decreased and the structure of consumption had changed since the political and economic system changed. Prices and incomes were mentioned as most influential factors. Some researchers concluded that poor knowledge of healthy nutrition and the lack of conscious intake of food are far more important factors than incomes (Biacs et al. 1988)

Compared 1993 with 1987, some researchers stated that a third of households decreased meat consumption. Comparing the decrease of consumption of meat varieties decline of poultry consumption was the slightest. Between 1989 and 1997 protein consumption decreased from 104.7 kgs to 85.7 kgs that is a decline of 18%. The decline was caused by cereals, meat, and milk in a ratio of 2:1:1 respectively. However the quantity of the decreased food consumption exceeded the suggested physiological level.

In the study we tried to answer the following questions. What were the characteristics of income elasticity of poultry consumption? Did its tendency follow the increase of incomes (between 1960 and 1989), or the decrease of income (from 1989)? Could the above mentioned tendency be proved by macro level data?

In this study we make an attempt to assess the demand for poultry in the time period of 2007-2010. Our research is promoted by the Operative Programme for Regional Development.

PRODUCTS AND SERVICES OF RAIFFEISEN REAL-ESTATE ZRT.

MARGIT KEREKES – ADRIENN KURUCZ

University of Szent István

The business activity of Raiffeisen Property Zrt. is connected to the Raiffeisen Group on the one hand through external customer relations, on the other hand by means of internal cooperation. The external customer relationship means the accomplishment of sales through the front-office network of the Bank. In the frame of internal cooperation Raiffeisen Property Zrt. appear as a company once providing on the other hand employing services.

In the product structure of the company are worth mentioning the development and funding of commercial real estates, project management, development of household-properties, industrial park management and customized real-estate services. These products listed are realised in the frame of projects.

LEGAL BASES AND REGULATION FOR LEVYING LOCAL TAXES

KATALIN KLAPSZ – GABRIELLA OCSKAI – SZABOLCS BARTOS

University of Kaposvár, Faculty of Economy

Local authorities play a significant role in changing the population's living conditions in settlements. However, they need huge revenues, which can be derived from different sources, to perform their tasks and do their duties.

The act on local authorities is the first law to regulate local taxes levied by local authorities, which cannot be replaced by anything else and are very important types of taxes in the field of increase in safety of economies of local authorities, creating supplementary sources to finance tasks voluntarily undertaken and forming the so-called consciousness of local taxes in the majority of states with developed taxational cultures. Naturally, the act on local authorities and the **1990 Act C.** on local taxes – as frameworks - provide merely the legal conditions that can be filled with content by local authorities while applying them under local circumstances. The act itself does not oblige local authorities to do anything, it leaves that to them whether or not they impose local taxes. Local authorities are entitled to settle the amounts of the taxes in accordance with legal rules, and may grant allowances and exemption from taxes above the level stipulated by the law. It is a significant rule of guarantee in the act that local authorities exclusively dispose over incomes derived from local taxes that cannot be deprived of the local authorities.

THE ROLE OF WINE ASSOCIATIONS IN WINE MARKETING ACTIVITY OF WINE GROWERS IN BALATONFELVIDÉK

PÉTER KOVÁCS –JUDIT POÓR

University of Veszprém, Georgikon Faculty of Agriculture

Association with European Union in 2004 added administrative regulations increased the severity to former problems (considerable deficiency of funds, unsuitable sectoral structure). A successful wine marketing activity would contribute to solution of problems of sale, which lighten previous problems.

Most important task of wine growers is sale of their products through "classic way" of product stream or directly toward customers. Our research focuses on this latter activity. Accordingly wine growers offer for sale wine for itself or as the part of tourist product. Wine marketing and tourism marketing can support their activity. Either wine marketing or tourism marketing consider, a hierarchy is sketched. Surveying and determining of levels of vertical marketing system, we realize that different international, national and regional organizations support marketing activity and sale of product of individual wine growers.

Our research tended to marketing activity of wine growers of Balatonfelvidék, effectiveness of it, and the role of associations helping it with especial regard to importance of tourism in popularization and incentive of sale of Hungarian wine. As a result of our examination it can be laid down as a fact, that though wine growers are usually member of one or possible more wine associations, there are difference of opinion about their function. Associations contribute to common marketing activity; inform potential consumers by promotion, advertising; popularize wine of their growers on festivals organized by them. Yet many miss insistence on peculiarity, differentiation of wine-district, participation in competition.

DEVELOPMENT OF THE HUNGARIAN RETAIL MARKET – APPEARANCE OF NEW TYPES OF SHOPPING CENTERS AND TRENDS

ADRIENN KURUCZ – MARGIT KERÉKES

Szent István University

The Budapest and the Hungarian retail market have been undergoing a process of consolidation and evolution over the last few years. A building boom between 1996 and 2002 largely saturated the market for shopping centers in the capital city. While shopping centre development has stalled in the capital, a number of new malls are appearing in the countryside. Consumers are still eager to spend, although growth in retail sales slowed in the last few years. Development has continued, albeit at slower pace, via the medium of new formats.

1.) Factory outlets, specialized retail warehouses and strip malls have all appeared for the first time around Budapest in the last twelve months.

Two fashion Outlet Centers opened at the end of 2004 to the west of the city, both selling end-of-range items from clothing brands such as Levis, Adidas and Nike.

2.) Center Invest has been developing small neighborhood 7-12000 m² “Stop Shop” shopping centers since 2002. Three are already operating in suburban districts of Budapest, with anchor tenants such as C&A, New Yorker and Deichmann.

3.) Hungarian developer Ablon opened one “strip mall” and another one is going to open in the near future. The projects are branded “Buy-Way” and will comprise retail premises with large floor space at established locations that are already attracting large number of shoppers.

4.) Another new concept to arrive in Hungary in 2005 has been sector-specialized shopping centers such as home/ interior centers such as MaxCity and Material Home & Design Center.

5.) Big-box retailers have continued to expand throughout the country. Furniture chains such as Kika, Yisk and Sconto are racing to establish national networks and win market share.

6.) Consolidation and fierce competition continues in the hypermarket and supermarket sector. Market leaders Tesco and Auchan have continued their expansion. Tesco has 56 hypermarkets national wide by January 2006 and plan a future 10-15 by the end of this year, all of them smaller stores in the 3-5000 m² size range with malls outside Budapest. Auchan will have 10 operating stores by the end of 2006. US giant Walmart is rumored to be in take over talks with Cora hypermarket chain, the German owned Lidl has opened 14 shops in mid-sized Hungarian cities since 2004, Aldi is reported to be looking for locations for its first stores.

ECONOMIC OF THE MECHANISATION OF FOIL COVERING FIELD VEGETABLE PRODUCTION TECHNOLOGY

DR. LÁSZLÓ MAGÓ PhD. –DR. FRIGYES JAKOVÁC

Hungarian Institute of Agricultural Engineering

The cucumber is one of our most important vegetable crops, not only the home consumption but the exported quantity is also remarkable. In view of the production area and the quantity produced pickling cucumber is the most significant in Hungary the production area of which is roughly 3-6 thousand hectares.

The annual demand of the canning industry for 6-9 cm and 9-12 cm calibrated cucumber is generally 50-60.000 tons. Though the picking of smaller size-fractions (under 6 cm) reduces the quantity of crop the revenues can be increased notably due to the higher price of this fraction.

The subject of the present study is the mechanized production of pickling cucumber developing rapidly in the last years.

The present essay presents the up-to-date, mechanized production technology of pickling gherkins. Inquiries were made by Csengerker Kft. in Csenger and its co-producers.

The aim of the evaluation and publishing of the experiences and the presentation of the plant and economic indexes of the machinery necessary for the production is to promote the spreading of a modern, market orientated cucumber production technology.

The surveys conducted have proved that the machine work costs of field foil covered cucumber production compared to the production costs of other field vegetable varieties are high.

The significant hand labour demand is characteristic of this product by planting as well as by the preparation of the foil tunnel but first of all by harvesting when the expert and quality work of 28 persons might as well be needed.

A high quality final product can be ensured through hand picking. But it comes at a price. The picking personnel of 16-28 persons represents a remarkable loan cost but knowing the domestic wage levels this cost is not so very remarkable and the competitiveness of production can be ensured.

It can be stated that special attention is to be paid to the machine operations of harvesting, ridge bed and foil tunnel preparation and planting which are the most costly ones representing about 70 % of the total machine operation costs.

The paper was supported by the *János Bolyai Research Scholarship* of the *Hungarian Academy of Sciences*

THE IMPORTANCE AND THE ROLE OF WINE-MARKETING IN HUNGARY

ESZTER MOLNÁR

**University of Kaposvár
Department of Market Economic and Marketing**

There is an overproduction in wine markets of the world and hence in Hungary, too. Therefore the competition on Hungarian wine sector has been growing more and more sharper. Wine is a specific product, and as a result its market is quite special. Many home wine-growers realized that production of quality wines is more important than production on quantity scale. More and more wine-growers are fully aware that both good product and efficient marketing activity are needed for survival.

MARKETING RESEARCH AMONG WINE-TOURISTS IN VILLÁNY

ESZTER MOLNÁR

**University of Kaposvár
Department of Market Economic and Marketing**

Wine tourism has more than 10 years history in Hungary. Villány-Siklós wine route was the first one established in the country. Visiting this route tourists can get acquainted with viticulture, winemaking, wine region's life and culture. I began a primary research among wine tourists in Villány-Siklós wine district in autumn 2005. Aim of this research was to categorize wine tourists visiting the district and to enlight what kind of buying and consumer habits these tourists have. I also wanted to know what kind of services the tourists prefer.

SOCIAL SAFETY FROM ASPECT OF SICK PAY

GARIELLA OCSKAI – SZABOLCS BARTOS – KATALIN KLAPSZ

University of Kaposvár, Faculty of Economy

In this work we examine the social security system of Hungary through the sick pay. The social security systems differ from one another in several ways. But each state has undertaken to accomplish the same collective objective, during which they ensure good living conditions for those, too, who cannot partly or entirely create these circumstances by their own efforts.

It is not easy to define the content of social security. The aim of the Treaty 102 of ILO issued in 1952 was to take a survey of the wider circle of social risks. (Sickness and maternity benefits, disability benefits, old-age benefits, benefits for members of the families, benefits in case of accidents, benefits in case of death, unemployment benefits, benefits helping families.)

Sick pay, which covers a wide circle of the population, is one of the most determinant benefits in cash provided by the health insurance. It plays a significant role in compensation of the earnings lost. It is predestined to prevent the financial situation of those in need from being ruined. In the paper, we summarize legal rules that defined and currently define the terms of entitlement to sick pay, calculation of its amount, the rate of the sick pay, duration of paying it and the incomes taken as a basis of the benefit.

Then we examine the contradictory features of the current system of sick pay.

The next central question of the paper is whether this benefit having existed for 113 years can accomplish its original aim that is to substitute wages?

THE MOST SIGNIFICANT MILESTONES OF WELFARE STATES IN EASTERN CENTRAL EUROPE WITH SPECIAL REGARD TO HUNGARY

GARIELLA OCSKAI – SZABOLCS BARTOS – KATALIN KLAPSZ

University of Kaposvár, Faculty of Economy

In relation to this theme we explain where, when and how the concept of “welfare state” has been developed, and how its role has changed by the end of the 20th century. These days in Western European states as well as in the vast majority of post-communist Eastern Central European countries the senescence of the societies causes difficulties. The reason why is the so called “constricted” family-planning in the developed Western European states. It means that family-planning is subordinated to reasons of convenience so as to avoid the financial burdens that could be imposed by a big family. On the other hand, the life expectancy is expanding, thanks to welfare, increase in the living standard and the high level of healthcare services. Therefore, the population fit for work has to support more and more persons incapable of earning their living. It affects the sickness benefit and the maternity benefit; however, this problem in particular presses heavily on pension insurance. This is the result of the developed societies’ comfort, individual fortune making and rising to the top approach, which are uncombinable with all the troubles put to families by bringing a lot of children. In addition, the trendy “singly” lifestyle also contributes to the process described above. The age-group, which should undertake the roles of parents, has become middle-aged and tired out to rear lots of child by the time they achieve everything they wish for. We intend to outline the factors prepared the reform of the Hungarian social security system, and the progress scheduled by the economic crisis and the large-scale change of the structure of the society after the political and economic change of the Eastern Central European regimes.

INVENTORY SYSTEMS IN AGRICULTURAL ENTERPRISES

DR. MIKLÓS PAKURÁR¹ – BERNADETT DR. BAINÉ DR. SZABÓ² – DEZSŐ BEREZKI – ZOLTÁN LAKATOS

**Universtiy of Debrecen, Centre for Agricultural Sciences
Faculty of Agribusiness and Rural Development**

¹ Department of Labour Sciences, ² Department of Farm Business Management

Agricultural enterprises both farms of plant production and animal breeding deal with significant volume of inventory, which increase production and marketing time, require a great amount of capital and their handling as well as their storage go with great expenses. During inventory, tasks of storage and material handling should be solved. There are several relevant factors here, such as locating store places, proper selection of storage system, material supply and registration.

We undertook a project within the frame of Regional Operational Program which is called Investigations on Enterprises and on Operative Management in the Region of Northern Great Plain. The second subprogram of this project is Investigations on Operative Management, within this we deal with inventory management as third partial program. Our objectives are to determine how much inventory to keep and how much and when to order in order to meet customer demand and also be cost effective and as well as to determine the methods of inventory in the Region of the Northern Great Plain. The first phrase of our research is to reveal and analyze literature on inventory management. In this study, we focus on literature on methods of handling supply and on inventory models.

INVENTORY SYSTEM OF ENTERPRISES

**DR. MIKLÓS PAKURÁR¹ – BERNADETT DR. BAINÉ DR. SZABÓ² – DEZSŐ
BERECZKI – ZOLTÁN LAKATOS**

**Universtiy of Debrecen, Centre for Agricultural Sciences
Faculty of Agribusiness and Rural Development**

¹Department of Labour Sciences

²Department of Farm Business Management

Where material flows break in space or time, stock develops. Inventory with its establishments, installation and equipment serves to save the consistence of stock and to harmonize material flows. Thus storehouses should be handled as complex establishment, which have external connections and internal processes.

Traditionally, companies maintained generous inventory levels to meet long-term customer demand because there were fewer competitors and products in a generally sheltered market environment. In the current international business environment, with more competitors and highly diverse markets in which new products are rapidly and continually introduced. Thus the level of inventory has increased. In production firms besides final products, there are stock of materials and equipment which serve production. The high cost of inventory has motivated managers to make the supply chain efficient, due to the non-harmonized transportations and much failure higher inventory level is necessary. In this study, we focus on literature on inventory system of enterprises. The research is promoted by the Operative Programme for Regional Development.

VALUE OF HUNGARIAN AGRICULTURAL PRODUCTION

BALÁZS PÉTER

Szent István University, Department of Economics and Social Sciences

This paper focuses on the advantages and the disadvantages of the accession. It also concentrates on the possible gains that the country can make with the accession.

The productivity of Hungarian agriculture has increased at a lower pace than expected. Shortage of capital has made an unfavourable effect on an increase in efficiency, there has not been enough financial sources to improve agricultural machine stock, and agricultural labour has decreased. Furthermore the fragmentation of land has also been a serious obstacle in the way of an improvement in efficiency.

However there are several aspects from which agricultural conditions in Hungary are better than the average of the EU-15. (For example: the territory of arable land per capita is twice as large as the average of the EU-15 and the quality of land is also higher in our country; the amount of goods produced per farm is also higher in Hungary than in the EU-15 on average). The main aims of the integration of agricultural production were to provide opportunities for smallholders, small and medium size enterprises – which owed some land or facilities for animal husbandry, but they lacked the necessary assets and were not creditable therefore they couldn't pursue agricultural production independently and couldn't take credit because they were short of collaterals – to be able to get help from an organization which is able to integrate farmers and has sufficient economic strength to make production more efficient.

THE POSITION OF THE SMALL- AND MEDIUM SIZED ENTERPRISES IN HUNGARY WITH SPECIAL REGARD TO THE FOOD INDUSTRY

ZSOLT POLERECZKI – ARNOLD CSONKA

**University of Kaposvár, Faculty of Economic Sciences
Department of Market Economy and Marketing**

The Hungarian small- and medium sized enterprise sector has been continuously growing in the past decade. A lot of micro enterprises has been established but the small and medium sized enterprises could not follow this process and it caused that the Hungarian company structure is far away from the pyramid-like company structure which is considered the best. Further changes are expected in the Hungarian company structure looking at the example of the countries with more developed market economy. 67% of the employees are employed by the small- and medium sized enterprises and these companies contribute to the GDP in 57% share now.

The measurement structure of the food industry shows a similar formation. Relatively limited number of medium sized enterprises can be found besides the lots of micro enterprises which can partly explain the decreasing profitability of the food processing. Another threat is that the large companies want to acquire the smaller market shares possessed by the SMEs. As the markets of the mass produced products become saturated these large companies launch separate working units which can be caused significant changes in the future.

STUDYING THE CONNECTION BETWEEN SOIL DENSITY AND OCCURRENCE OF COMMON RAGWEED (AMBROSIA ARTEMISIIFOLIA)

PÉTER POMSÁR – PÉTER REISINGER – ORSOLYA PÁLI

University of West Hungary, Faculty of Agricultural and Food Sciences

In Hungary abundance of common ragweed is one of the greatest and most serious problems in weed control, environment protection and health care. This weed species causes serious damages not only to agricultural crops, but also substantial damage to human health because of pollen allergy. According to nation wide weed surveys of 1996-1997 it was the number one weed species on arable land. It is very common, first of all, on stubble and in root and vegetable crops, but it is dominating in the environment of fields, on recently opened grounds and alongside roads.

Our study showed that common ragweed could be found first of all on field sides and edges. The number of weeds found inside the fields amounted only a fraction of those found on field sides and edges.

To prove the hypothesis a sunflower field of 10 hectares was chosen, where common ragweed grew in great numbers on field sides at right angles to the direction of cultivation. Field sites were identified with DGPS and the spread and density of the weed species were localised and soil density was measured with 3T system electronic horizon indicator. Similar tests were done on sampling sites inside the fields. Data were analysed with statistical data processing methods. As a result we concluded that there was a close correlation between soil density and abundance of common ragweed.

Our results help to detect the presence of *A. artemisiifolia*.

THE ROLE OF INTERCULTURAL COMMUNICATION IN THE DEVELOPMENT OF PERSONALITY OF FOREIGN STUDENTS

DR. ILDIKÓ RUDNÁK – ZSUZSANNA V. BELLÁSZ

Szent István University

This study makes an attempt to reveal the hardships of adaptation of foreign students, who study at the St. István University for 5-6 years. It speaks about the international communication as a method used and the survey made among the Russian, Japanese and American students supports the theory of existing a cultural shock.

The survey doesn't mention the extreme cases, it summarizes the essence of the last programme of 20 years, that communication needs tolerance, adaptation on both sides.

Key words: intercultural communication, cultural shock, stereotype, foreigner student, tolerance

STATIC METHOD FOR MEASURING WHEAT KERNEL HARDNESS

BALÁZS P. SZABÓ – ERNŐ GYIMES – ANTAL VÉHA

University of Szeged, Faculty of Food Engineering
Department of Food Technology and Environmental Management

The kernel hardness is a genetic factor (controlled by friabilin protein). When the amount of the friabilin is low, the kernel hardness is hard, when it is high the hardness is soft. The hardness depends on the relation between protein matrix and starch granules. The adhesion between the starch granules and proteins of hard varieties is so strong in the milling process that starch granules fragment rather than get released from the protein matrix as they do in soft wheat varieties. The flour which is made from hard winter wheat varieties are better than the flour which is made from soft winter wheat varieties. The kernel hardness determines conditioning parameters, flour yield, quality, starch damage, water absorption capacity etc. In our investigation we used static method to measuring kernel hardness. We measure the kernel hardness of winter wheat varieties with LLOYD 1000 R Materials Testing Machines. We used the varieties of Szegedi Gabonatermesztési Kutató Kht. (Cereal Research NPC, Szeged) as samples. There were six soft grain varieties and six hard grain varieties, which were labeled with code number.

THE RESEARCH OF CHEESE CONSUMPTION TRENDS IN HUNGARY AND THE EFFICIENT METHODS OF MARKET INFLUENCE

BALÁZS OLIVÉR SZÉKELY – ESZTER MOLNÁR

University of Kaposvár, Faculty of Economic Sciences

The biggest marketing challenge of present consumer's society is the constant and thorough research of consumption habits, preferences and attitudes, consequently the consumer's behaviour. During the recent years there has been carried out many detailed research about cheese consumption in Hungary. On the basis of this, it can be stated that on the Hungarian dairy market, cheese consumption is the segment, which shows an increasing tendency. In spite of that positive trend, milk consumption including the cheese consumption of Hungary hangs significantly behind the member states of the European Union. Another unfavourable factor is that the cheese culture in Hungary is underdeveloped. On the one hand it can be explained with high prices, on the other hand with the deficient knowledge of the nutritional advantages of cheese consumption among consumers. The study explores the specialities of the Hungarian cheese market, the actual consumption and purchase habits, trends and anti-trends and the effects of the accession in the European Union. It also presents a marketing strategy in order to increase cheese consumption, which has not only positive effect on the food industry of our country, but also on the health condition of the community too, as a result of the positive biological effects on human health.

VISEGRAD GROUP – THE LAST YEAR IN THE FRAME OF THE EU ACCESSION

JUDIT VILLÁNYI

Szent István University, Department of Economics and Social Sciences

This paper reports the agricultural economic processes, effects and tendencies in the Visegrad Group after the accession.

Enlargement's impact on EU agriculture is a hard situation. A further 4 million farmers added to the EU's existing population. The new Member States added about 38 million hectares of utilized agricultural area to the 130 million hectares of the old Member States, an increase of 30%, while production in the EU expands by about 10-20% for most products. The new Member States have a large agricultural production potential but it is far from being used to its full extent. The competition is very hard – but the larger market of 454 million consumers free of tariff restrictions, export quotas, trade barriers create positive challenges and increased opportunities for these countries.

The relatively importance of agricultural trade slowly declined in the new member states over the 1999-2003 period to stand at approximately 8% of total trade. In this period the agricultural trade was dominated by 2 major players, Poland and Hungary with particularly high shares for some meat products and cereals. A significant rise in agricultural trade between the Visegrad Group and the EU-15 was found over the last five years thanks to an increased competitiveness, particularly for processed products.

The trade impact of enlargement can be considered to have already started before 2004. After accession the flows of agricultural products further intensified between the EU-15 and the new Member States.

NÉMET NYELVŰ POSZTEREK ÖSSZEFOGLALÓI

DIE UNGARISCHE LAGE DER ÖKOLOGISCHE TIERZUHT

FRUZZINA FÖLDES – SZILVIA TÓÁSÓ

Westungarische Universität, Fakultät der Landwirtschafts- und Lebensmittelwissenschaften
Institut der Wirtschaftslehre

Die ökologische Wirtschaft, eine der Grundpfeiler der haltbare landwirtschaftliche Entwicklung bekommt auch in der Europäische Union eine enthebt Rolle, denn unter Landwirtschaftliche Produktion unterstützt auch die EU die Einführung umweltschonende, umweltbewusste Maßnahmen, und deren langfristige Anwendung. Obwohl der Wuchstempo der in ökologische Wirtschaft herangezogene Fläche langsamer geworden ist, trotzdem steigt die Marktanteil der Produkten aus ökologische Landwirtschaft. Die Konsumenten erheben auch immer neue Ansprüche an den Bauern.

Obwohl die ökologische Wirtschaft in Ungarn nur auf ein Paar Jahrzehnten zurückblickt, kann ihre Entwicklung auch heutzutage dynamisch gesprochen werden. Dies kann mit dem folgenden nachgewiesen werden. In der EU-25 angesehen an die Fläche der ökologischen Wirtschaft, ist Ungarn im Mittelfeld. Die ökologische Tierhaltung in Ungarn kann mit verhältnismäßige Rückständigkeit der Entwicklung gekennzeichnet werden, obwohl das Schicksal der Tierhaltung und Pflanzenbau zusammenhängt. Nachdem in den Ökologischen Wirtschaften die Tiere speziell gefüttert werden, sind diese Vorgänge in der ökologischen Wirtschaft noch mehr zusammengebunden. Dies unterstützt auch die Tatsache, dass nur 15-20 % der Ökologische Wirtschaftler sich mit Tierhaltung beschäftigen. Die Artzusammensetzung des Tierbestandes zeigt, dass der Rind-, Schaf- und Schweinbestand die größte Bedeutung hat.

Wenn wir den Tierartbestand untersuchen, kann es festgestellt werden, dass die einheimischen Tierarten eine große Bedeutung haben. Sowie das Ungarische Graurind als auch das ungarischer Fettschwein (Mangaliza). Dies bieten qualität Grundstoffe der sogenannte Hungaricum. Die Autoren konzentrieren sich hierbei in Ungarn auf die Perspektiven der ökologischen Tierhaltung, und wie die Tierhalter die vorhandenen Ressourcen effektiv ausgenutzt werden können.

UNTERSUCHUNG ZU FLEISCHQUALITÄTSMERKMALEN BEIM PINZGAUER RIND

HORNYÁK, Z.¹ – FRICKH, J.² – FUERST-WALTL, B.¹

¹ Universität für Bodenkultur Wien
Department für Nachhaltige Agrarsysteme
Institut für Nutztierwissenschaften, Wien

² Bundesministerium für Land- und Forstwirtschaft, Umwelt und Wasserwirtschaft, Wien

Im Rahmen einer Nachkommenprüfung für Fleischleistung wurden Mast-, Schlacht- und Fleischqualitätsmerkmale von 198 Pinzgauer Stieren analysiert. Die Mast der Tiere erfolgte unter gleichen Haltungs- und Fütterungsbedingungen. Die tägliche Gewichtszunahme der durchschnittlich im Alter von 563 Tagen geschlachteten Tiere variierte von 1118 bis 1124 g/d, das Ausschlachtungsverhältnis lag bei 57,5%. Als Fleischqualitätsmerkmale wurden u.a. die Merkmale Scherkraft, Marmorierung, Koch- und Grillverlust sowie Fleischfarbe beurteilt. Die Heritabilitäten für Mast- und Schlachtleistung lagen zwischen $h^2 = 0,02$ (Fettklasse) und $h^2 = 0,49$ (Tägliche Zunahmen bis zum 365. Tag). Die geschätzten Heritabilitäten für Qualitätsmerkmale lagen zwischen $h^2 = 0,11$ (a-Farbton der L, a, b Farbklassifizierung) und $h^2 = 0,71$ (Marmorierung).

DIE GESTALTUNG DER EINFÜHRUNG DER VERMÖGENSSTEUERN

KATALIN KLAPSZ – GABRIELLA OCSKAI – SZABOLCS BARTOS

Kaposvarer Universität, Fakultät für Ökonomist

Ich stelle durch die allgemeine Formulierung der Steuer die auf die Selbstverwaltungen ausgeübte Wirkung des Gesetzes über die kommunale Steuer vor. Mit dessen Hilfe halte ich die Detaillierung des Systems der kommunalen Steuer für wichtig und darunter die Darstellung der Vermögenssteuern, da das primäre Ziel dieser Steuern ist, dass die in der Siedlung lebenden über Vermögen verfügenden Staatsbürger und die sich dort betätigenden Wirtschaftsorganisationen ihrer finanziellen Lage entsprechend zur Finanzierung der gemeinsamen Ausgaben der Siedlung einen Beitrag leisten. Ich will über die Formulierung des rechtlichen Hintergrunds die Zahl der die Bausteuer und Grundsteuer einführenden Selbstverwaltungen und die Grösse der daraus stammenden Einnahmen durch Tabellen demonstrieren und die Gründe für das zu erwartende Wachstum analysieren. Obwohl die Grösse dieser Steuergattungen nur zu einem verhältnismässig kleinen Teil zur Finanzierung der Selbstverwaltungen beiträgt, kann festgestellt werden, dass es eine dauerhafte Einnahmequelle vom Gesichtspunkt der Stabilität der Wirtschaft bedeutet.

DIE BEDEUTUNG DER RISIKOFAKTOREN DER PFLANZENZUCHT IN DER ENTSCHEIDUNGSFINDUNG

ZSUZSANNA RADNICS – ANETT SINKA

**Westungarische Universität, Fakultät der Landwirtschafts- und Lebensmittelwissenschaften
Institut der Wirtschaftslehre**

Das Risiko und die Unsicherheit haben sehr wichtige Rolle in der konventionellen Pflanzenzucht und Präzisionsbewirtschaftung. Zu einer erfolgreichen Wirtschaft braucht ein Landwirt an das Risiko und Unsicherheit der Zukunft zu denken. Die immer und immer wieder wechselnden Bedingungen der Pflanzenzucht gibt es große Forderung für die Landwirte. Sie sollen die Risiken des Wechsels in der Entscheidungsfindung beachten. In unserer Forschung haben wir gemessen, wie die Landwirte die auf die Entscheidungsfindung Einfluss habende Risikofaktoren in Ungarn in der konventionellen Pflanzenzucht und Präzisionsbewirtschaftung beurteilen.

WEIDE-, UND ÖKO-GÄNSEHALTUNG IN ÖSTERREICH

SZILVIA TÓÁSÓ – FRUZSINA FÖLDES

**Westungarische Universität, Fakultät der Landwirtschafts- und Lebensmittelwissenschaften
Institut der Wirtschaftslehre**

Gänse sind Graser und können dank ihres Muskelmagens und Verdauungsapparats das aufgenommene Gras gut verdauen und nahezu alle pflanzlichen Vitamine und Inhaltsstoffe verwerten und fast ausschließlich von der Weide ernährt werden. Leitbild des Biolandbaus ist eine artgemäße Tierhaltung. Dies sichert den Tieren art eigenes Verhalten. Biotiere erleben den Wechsel der Jahreszeiten und haben die Möglichkeit, den Auslauf zu nutzen. Dies hält sie gesund, leistungsfähig und stärkt ihr Immunsystem und ihre Fruchtbarkeit. Artgerecht gehaltene Tiere werden bei sorgfältiger Fütterung und ausreichendem Hygienemanagement seltener krank und benötigen seltener Arzneimittel. Dies reduziert die Kosten der Tierhaltung, und Medikamentenrückstände im Fleisch. In Österreich hat die Weidegänsehaltung schon Tradition. In Ungarn benutzt man diese extensive Haltungsform nur in kleinen Höfen, oder höchstens in Familienbetrieben. In dieser Studie möchten wir die Anforderungen an der Weidegänsehaltung und an der Bio-Gänsehaltung darstellen. Unser Ziel ist durch eine Deckungsbeitragskalkulation es auch bekanntzumachen, was für Kosten bei der Haltung auftauchen, und dies bei den zwei Haltungsformen zu vergleichen.

A konferencia támogatói:

Lajtamag Kft., Mosonmagyaróvár

Babarczi László Pincészete, Győrújbarát

Fényes György Pincészete, Sopron

Major Béla Pincészete, Kajárpéc

Chio Wolf Kft., Győr

Kaiser-Food Kft., Mosonmagyaróvár

Óvártej Rt., Mosonmagyaróvár

Köszönjük támogatásukat!